

O králi-alkoholu.

Podává

≡ Václav Oliva. ≡

Cena 40 h.

V PRAZE 1906.

Tiskem družstva Vlasť v Praze. — Nákladem Tiskové Ligy

== Brožury Tiskové Ligy. ==

Husitství ve světle, pravdy ročně 1 K.

Dosud vyšlo roč. I, č. 1. s obsahem: *Význam mistra Jana Husi*. Uvažuje K. Střela. Cena 25 h a číslo 2.: *Mistr Jan Hus* od Václava Lešlera. Cena 32 h, č. 3. a 4.: *Pryč od Říma a Husova národní církev*. Cena 60 h. Podává Zdeněk Bretšnajdr. — Roč. II., č. 1. *Československý katolík a husitství*. Cena 30 h. Napsal V. Koleč. — Č. 2.—4. *Učení Mistra Jana Husa*, odsouzené na sněmu Kostnickém. Doklady opatřil a vyložil Dr. Frant. Šulc. Cena 60 h. — Roč. III. č. 1.: *Mistr Jan Hus a jeho doba*. Napsal Z. Bretšnajdr. Cena 40 hal. — Č. 2.—4.: *Mistr Jan Hus a jeho doba*. Napsal Z. Bretšnajdr. *Čtyři historické nepravdy o Husovi*. Napsal † Dr. A. Lertz. Cena 60 h. — R. IV., č. 1.: *Glossy ke studiu doby Husovy*. Píše Ferd. Schmidt. *Mistr Jan Hus proti manželské rozlnce*. Cena 40 h.

Obrana víry, ročně 1 K.

Dosud vyšlo roč. I. č. 1. s obsahem: *Protestantismus a povaha českého národa*. Panu O. Jozífkovi a rozumným Čechům ke dnům Husovým na uvážení věnuje F. X. Radoň. Cena 28 h, a č. 2.: *Marie Stuartovna a sjezd českých evangeliků*. Cena 28 h. Č. 3. a 4.: *Reformace ve světle pravdy*, napsal V. O. Bělský, Cena 60 h. — R. II. č. 1. a 2. *O spalování mrtvol*. Napsal Jan Kř. Maštaliř. Cena 60 h. Č. 3.—4. *Boj o náboženství*. Napsal Filip Jan Konečný. Cena 60 h. — R. III. č. 1.: *Bílé světlo v pravém světle*. Napsal A. Poustka. Cena 40 h. Číslo 2.—4. *Bílé světlo v pravém světle*. (Dokončení.) Napsal A. Poustka. Cena 60 h. — R. IV. čís. 1. a 2.: *Vstal Ježíš Kristus z mrtvých?* Napsal Jar. Dlouhý. Cena 80 h. Č. 3. a 4.: *Bezženství čili celibát katolického duchovenstva*. Napsal P. František Blaták. Cena 1 K 20 h.

Mimo to vyšly brožury: *Jest nad námi Bůh?* z pera Fil. Jana Konečného. Cena 1 K, u družstva Vlast přímo objednaná stojí jen 60 hal. — »Reformátor« *Martin Luther jakožto záletník*, dle historických pramenů vypravuje Dr. K. L. Řehák. Cena 40 h. — *Či katolík, či lutheran?* Napsal Dr. K. L. Řehák. Cena 16 h. — *Martinu Lutherovi — šach!* Napsal ThDr. K. L. Řehák. Cena 1 K 60 h. — *Pastor Jan Amos Komenský*. Napsal a v »Historickém kroužku Vlasti« přednesl ThDr. K. L. Řehák. Cena 60 h.

Předplatné a objednávky vyřizuje admin. družstva Vlast, Praha 570-II.

0 králi—alkoholu.

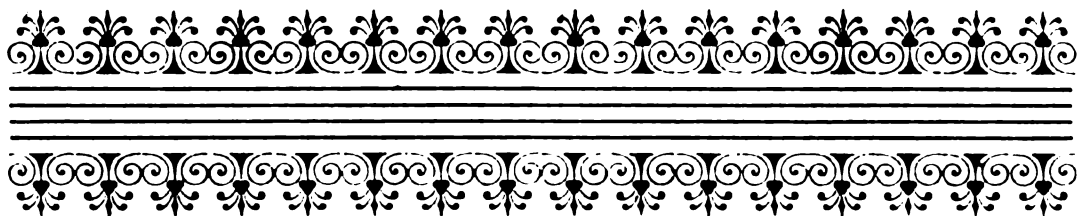
Podává

≡ Václav Oliva. ≡

V PRAZE 1906.

Tiskem družstva Vlasť v Praze. — Nákladem Tiskové Ligy.

Úvod.

Po operaci v nemocnici Milosrdných Bratří ve Vídni koncem září r. 1905 seznámil jsem se s farářem z Wintersdorfu u Trevíru dp. Janem Hawem, jehož názory již dříve jsem byl seznal z několika jeho spisův, jak patrně z mé jich kritiky v „Čas. katol. duchovenstva“. Známost naše vedla až k důvěrnému přátelství a hovory týkaly se ponejvíce církevních, literárních a vůbec náboženských poměrů jak Čech, tak Elsasko-Lotrinska. Při lidových poměrech konstatováno vzájemně, že mravnost ve všech kruzích klesá a to hlavně otravou alkoholu. Proto svatou povinností každého dobře smýšlejícího jest — boj proti němu. Dp. farář vydal v tomto směru velice zajímavý spisek a požádal mne, abych o něm český katol. lid uvědomil. Milerád přání tomu vyhovuji tím spíše, poněvadž jsem shledal, že spisek je lidový a rozšířen v širších vrstvách, může způsobiti mnoho dobrého jak pro mravnost vůbec, tak zvláště pro zdar tělesný a duševní u jednotlivcův, i celých rodin. Z té příčiny také neomezují se na pouhou

o něm zprávu, ale upravil jsem ho pro český lid přidáním téměř poloviny látky.

Dp. farář popřál mi v tomto směru úplné volnosti. Na konci pravím ku každému upřímně: Vezmi a čti, čti až do konce a pak uvažuj!

* * *

Arabský alchimista hledal kdys „kámen mudrců“. Zaujat svými pokusy bydlil zcela sám bez ženy i dítek v pracovně, jež nalézala se v nejzazším koutě zahrady. Denně přinášela mu manželka v poledne trochu pokrmu a nápoje. Alchimista rychle pojedl několik soust, a aby nemusil ženě odpovídati ku dotěrným otázkám, vlil ostatek do nádoby, nalézající se v rohu světnice. Za nějaký čas začaly pokrmy kvasiti a vydávaly zvláštní dráždivou a oživující vůni. Mudrc pokoušel se naléztí toho příčinu chemickými procesy a po delší námaze vynalezl destilát, o němž se domníval v prvním okamžiku, že to jest onen kámen mudrců, ježto přiváděl zvláštní účinky. Tělo nabývalo nových sil, starosti se ztrácely, a dostavovala se veselost. Omlazující kouzelník přišel na svět.

Jak šťastným byl vynálezce! V radosti a plešání nazval novou tuto látku po arabsku al kehal (alkohol) t. j. věc pěkná a vznešená a šířil její známost všude. Zatím ustavičně snil, jak jedenkrát lidstvo žehnati mu bude jako svému dobrodinci! Zlatý věk blaženosti začal!

Utekla léta. Vynálezce alkoholu jednou v hodinách nočních dlel pln zármutku a bolu u okna

své pracovny a zíral ven do tmavé, nehostinné a bouřlivé noci. Jak se zklamal! Zázračné účinky kouzelnického nápoje byly samým klamem a mamem. Byl to prudký jed, jenž miliony ničil na duši i na těle .

Alchimista zasténal. V tom zaskučela meluzina, a přiváděla, jak se mu zdálo, nesmírný zástup obětí, jež si vyžádal jeho nápoj. Vyžilé obličejy jich se šklebily na něho, hubené ruce hrozily a nářek i kletby děsivé doléhaly v uši.

S výkřikem hrozným vrhl se alchimista ven, meluzina pustila se za ním a jí štván od té doby pádil a pádil vynálezce alkoholu neustále v širý svět až do konce dnů svého žití. Alkohol opanoval. Jeho oběti denně se množí a panství či království každoročně šíří — — — Alkohol — — král — —

Malý ničema.

Co jest vlastně alkohol? Alkohol,¹⁾ jenž vědeckým názvem sluje C_2H_6O , jak nám doktoři medicíny a fyziologové dosvědčují, není ničím jiným než již od mládí — ničemou.

Jeho rodiště je dosti krásným, nachází se ve všech cukernatých a cukr tvořících látkách a substancích — ale jeho rodiče, tak zvané kvasinky, jak se zdá, přiznávají se ku straně revolucionářské. Vyvolávají totiž za jistých podmínek ve jmenovaných látkách formální či skutečnou revoluci tím, že cukr proměňují a ničí. Resultátem revoluce t. j. kvašení jsou dvě dítky: veselá dcerka či kyselina uhličitá, jež rodiče vyhání a ničí a rozpustilý synáček — alkohol.

Alkohol sám jest bezbarvý, silně páchnoucí a lehko zápalný. Hoří však špatně a ještě světelkujícím a silně pálicím plamenem.²⁾

¹⁾ Alkohol je tolik co lih. Alkoholismus je „soubor tělesných, duševních, mravních i hmotných následků nemírného pití lihovin (opilstvi)“. (Adámek.)

²⁾ Lih, jež lučebníci jmenují alkohol ethylnatý, je tekutina bezbarvá, lehčí vody, zápachu zvláštního, svého a chuti palčivé. Mísí se s vodou, je hořlavý a v těle působí jako krutý jed mozku. Zavinuje zvrhlost mnohých útroh. Připravuje se z brambor, obilí, melassy, vína. Chová někdy tak zvané přiboudliny, prudce jedovaté a lihu příbuzné látky. (Dr. Duchoslav Panýrek: Zdravověda.)

Sotva se zrodil, ukazuje ihned velmi zlou povahu. Bouří se proti vlastním rodičům. Kvasinky totiž čím více alkoholu přivodily, tím více se ochromují ve své činnosti a posléze, když alkohol zmohutněl, zanikají a na dobro se ztrácí. Tak alkohol vraždí své rodiče či stává se otcovrahem.

Alkohol jako je smrtícím jedem pro kvasinky, podobně jest jím i pro nejjemnější částky organismů. Při pokusech o jedovatých jeho účincích na buňky rostlinné objevil totiž Dr. Overton,³⁾ že vydají-li se rozličné buňky stejnému účinku alkoholu napospas, nejprve přestanou fungovati ty nejjemnější a pak dle řady i ostatní až k těm nejhrubším.

Totéž jako v organismu zvířecím působí alkohol i v organismu či těle lidském. Ze žaludku a střev vchází do oběhu krve a tělesných šťáv, jež po té jej rozvádějí po celém těle. Tu všude stěnami bunečnými vniká do buněk samých a ruší jich činnost. Je-li množství jeho malým, kazí se nejprve buňky, jež proudu krve jsou nejbližší a nejvíce komplikovány, je-li však množství jeho větším, šíří se jeho zhouba dál a dál až zachvátí všecko . . . Co mu padne v plen a vydáno jest mu zcela, hyne a odumírá, jako hyne strom, otráveny-li jsou jeho životní šťávy. Jest tedy alkohol, požívá-li se ho více, anebo požívá-li se ča-

³⁾ „Die wissenschaftliche Darstellung der physiologischen Wirkungen des Alkohols.“ Sr. též Hoppe: Die Tatsachen über den Alkohol. Berlin 1904.

stěji, vrahem člověka . . . Na lékařském kongresu amsterodamském r. 1882 alespoň přední autority vědy lékařské, lékařové totiž francouzští, angličtí, němečtí, nizozemští a švédští prohlásili alkohol za „hlízu, jíž hynou celá pokolení a kteráž se stává velikou překážkou nynějšího pokroku kulturního vůbec.“ Hlíza či mor zákeřně vraždí tisíce a tisíce . . . Alkohol činí totéž . . . Alkohol král stává se alkoholem vrahem . . . Malý ničema . . . větší otcovrah a ve vyspělosti úkladný vrah, toť alkohol! A přece den co den spotřeba lihovin stoupá a roste. Všecko omezování a vyhlazování jich pití, ať přísnými zákony, ať vysokou daní, nespomáhá . . . Nazvali lidé tmou světlem

Generální štáb.

Král alkohol ovládá žíznlivý svět třemi generály, jež jsou Bakchus, bůh vína, Gambrinus, bůžek piva a kořalka či ďáblův nápoj.

Rozeznáváme lihové nápoje pálené a kvašené. Ku kvašeným patří: víno, pivo, mošt a vína ovocná (připravovaná či strojená). „Vino,“ praví šibalsky Francouz, »připravuje se ze všeho možného na světě, někdy také z hroznů.“

Jednotlivá vína dle Knauthého obsahují alkohol:

moselské kol	9·6 ⁰ / ₀	malaga	12·5—16 ⁰ / ₀
hesenské .	11·8 ⁰ / ₀	madeira	16—22 ⁰ / ₀
falcké celých	6—15 ⁰ / ₀	sherry	17—21 ⁰ / ₀
francouzské	7—13 ⁰ / ₀	portské	18—24 ⁰ / ₀

bádenské	. 7—11 ⁰ / ₀	německý sekt as	10 ⁰ / ₀
rýnské as	13·8 ⁰ / ₀	nejlepší česká vína	10 ⁰ / ₀
tyrolské celých	8—14 ⁰ / ₀	burgundské	9—11 ⁰ / ₀
dolnorakouské	9—16 ⁰ / ₀	bordeauxské	10—12 ⁰ / ₀
uherské	15·7—18·8 ⁰ / ₀	španělské	
řecké	17 ⁰ / ₀	(jižní)	12—16 ⁰ / ₀

Ovocné víno z jablek nebo hrušek (mošt), mívá 4·5—6⁰/₀. Nejsou také tak neškodnými, jak obyčejně se věří (ve světě dámském obzvláště oblíbená) sladká vína jižní (xeres, muškát), protože pokud se týče alkoholu, vyrovnají se mnohým vínům severním.

Obyčejné pivo obsahuje	alkoholu	2—3 ⁰ / ₀
exportní		3—6 ⁰ / ₀
anglické (ale stout)		6—8 ⁰ / ₀
portér		5·4 ⁰ / ₀
třeboňský ležák		3·75 ⁰ / ₀
plzeňské		3·39 ⁰ / ₀
flekovské černé		3·11 ⁰ / ₆
konopištské		2·29 ⁰ / ₀
nuselské		2·30 ⁰ / ₀
vršovické		2·45 ⁰ / ₀

V devátém století vynalezli arabští lékaři prostředek, kterak by se lih z nápojů kvašených dal vyráběti či destilovati. Zpozorovali totiž, že alkohol při zahřátí na 78 stupňů vybuchuje. Sebrali tedy jeho páry a obdrželi kořalku či pálené víno (pálenku) (Branntwein). V domněnce, že našli ducha vína, pojmenovali svůj výrobek po latinsky spiritus vini (duch vína) či krátce špiritus.

Ve století 13. proniklo toto tajemství na západ.⁴⁾ Tu považovali hned špiritus za pravý elixír života a za zázračný lék, jenž život omlazuje, nemoci léčí, a bolesti tiší. Pojmenovali jej proto „aqua vitae“ (vodou života), či vodkou, jež stala se však záhy millionům vodou smrti.

Obyčejné druhy pálenek obsahují 30—50⁰/₀ alkoholu

kmínka	40 ⁰ / ₀	„
višnovka	45—50 ⁰ / ₀	„
koňak	55—60 ⁰ / ₀	„
rum	60—70 ⁰ / ₀	„
absynt	60—72 ⁰ / ₀	„

Lihoviny obsahují tedy, jak z uvedených příkladů jasno, více než polovici lihu. Zvláště upravené kořalky s cukrem a libě chutnajícími šťávami rostlinnými slovou rosolky či likéry.

Kořalka je vodou rozředěný lih, má chuť i zápach lihu a bývá buď bezbarvá (bílá, čistá) nebo zbarvená (barevné kořalky). Rozeznává se kořalka z lihu bramborového, obilného (samožitná, dvojitá obilní), a vinná (či koňak), jež se připravuje z přezrálých vinných hroznů kvašením cukru hroznového. Kořalka připravená z melassy a ze

⁴⁾ Od té doby (r. 1678) piji se lihoviny ve všech zemích a státech, ač ne všude stejně. Nejméně se pije v krajinách nejteplejších (rovníkových) a nejvíce na severu. Tento zákon (kosmický) neplatí však vždy a všude. Jsou z něho výjimky. Tak na př. dle sdělení Floodova z Kristianie v Norsku a Švédsku opilství namnoze po zavedení vhodných zákonů mizí, kdežto na jihu se rozmáhá.

šťávy cukrové třtiny slove rum. Z rýže pálí se arrak. Kvašením cukernatého ovoce, hlavně sliv a švestek pálí se slivovice (na př. na Moravě atd.).

Něco z království alkoholova.

„Naše kultura jednou zanikne,“ praví Dr. Brendel,⁵⁾ „a po staletích budou zase učenci hledati stopy našeho života a je odkrývati. Jak pak asi naši dobu pojmenujou? Myslím, že periodou alkoholovou.“⁶⁾

Nad žízeň pilo se ve všech časích a to nejen u národa jednoho, ale u národů více méně všech. Než takové množství lihovin a tak všeobecně jako dnes nepilo se přece posud nikdy, co svět světem jest. Pijácké annály, jež neuhasitelnou žízeň na př. starých Němců tak zajímavě popisují a srovnávají je ku starým medvědům, nejsou pravidlem všeobecným, ale výjimkou. Ač Germani již za dob

⁵⁾ „Alkohol ein Völkergift“ přednáška v mnichovské anthropol. společnosti 1894.

⁶⁾ Anglie přijala r. 1899 dani z lihu 825,600.000 K, Spojené státy severo-americké 689,040.000 K, Francie 529,224.000 K, Německo 154,608.000 K a v Rakousku vzrostla výroba piva od r. 1885 do r. 1898 z 12,486.000 hektolitrů na 19,060.000 hektolitrů a výroba kořalky v téže době z 1,726.000 hektolitrů na 2,748.000 hektolitrů. V Belgii jest 195.000 výčepů (1 výčep na 36 obyvatel). Roční spotřeba lihovin činí tu 75 milionů litrů (12 litrů na jednu hlavu). Za lihoviny vydají tam ročně 500 milionů korun, tedy denně 1,370.000 K. Od r. 1870 do 1894 přibylo tu obyvatel o 24⁰/₀, ale spotřeba lihovin o 54⁰/₀!

Tacitových boha Gambrina obzvláště ctili, přece nebylo to tak zlé, jako dnes. Pořádné pitky děly se jen příležitostně a to hlavně v kruzích knížat a panovníkův. U jiných národů pilo se ještě méně. U národů slovanských a u Čechů zvláště nebyvalo nikdy opilců. O tom vydává svědectví náš nezapomenutelný znatel života národů slovanských Pavel Josef Šafařík. Staří Čechové pili též, ale velice mírně. Kromě pramenité vody pijávali víno a medovinu. Medovina byl nápoj vařený a kvašený z medu a z ovoce, ale také z ječmene hořký a ze pšenice sladký. Každá domácnost si ji vařila sama.

Pokud cena špiritusu poměrně byla velikou, umění pivovarnické bylo ještě na nízkém stupni, a kořalky nebylo vůbec anebo jen bylo ji možno dostati v lékárnách, nemohlo se o vášni pijácké ani mluvit. Teprve když i ze žita a brambor pálenka se začala připravovati, umění destilační technicky pokročilo, produkce pivní neobyčejně vynikla a když pálenka pijícími ji vojáky ve válkách Bedřicha Velikého a Napoleona, později i soukromou speculací i do těch nejodlehlejších vesnic se dostala, stal se alkoholismus hrozným nebezpečím pro lid. Dnes miliony lidí jsou jeho otroky.

Podvodník a prodavač prostředků proti opilství Reinhold Retzlass v Drážďanech přijal, jak soudní vyšetřování dle jeho knih uvedlo, za jediný rok 300.000 marek či 360.000 K za bezcenný prášek hořčičový. Dal-li si průměrně od každého, kdož

radu u něho hledal, zaplatiti 10 M. či 12 K, obrátilo se k němu za jediný rok na 30.000 pijanů, aby jim od jich nešlechtnosti pomohl. Jak veliké číslo dle toho musí býti v každé zemi těch, kdož hovoří opilství.

Dle statistických dat vypije se každoročně v Německu 322,000.000 litrů vína
6.639,100.000 „ piva
676,470.000 „ kořalky (obsahující 33% alkoholu), což souborně vzato dělá pro jednotlivce, ať starce, ať dítě, ať nemocného, ať vězně atd. 6·44 litrů vína, 123·1 litru piva, a 13·5 litru kořalky.⁷⁾ Kdybychom si představili hadici vycházející z ohromného sudu a naplnili sud jen tím co ročně v Německu vypije se piva, mohli bychom touto hadicí nejméně 25krát obtočiti celou zeměkouli. Kdyby toto pivo teklo ze sudu

⁷⁾ Statistika alkoholu. V Münsteru ve Westfalsku přednášel MUDr. Langner o významu otázky alkoholické pro obce a podal důkazy zhouby z alkoholu vzešlé. Rada německých měst Hamburku dá ročně 1 mil. marek, Halle 200.000 marek, dle statistiky německá města dohromady vydají kolem padesáti milionů marek osobám zchudlým vinou alkoholu. Mezi přednášejícími vybidla přítomné dámy choť profesora Götze v řeči své, by dětem nikdy nedávaly alkokolu. Vydán také spisek, mluvící o otázkách : 1. Skutečnost a pravda o alkoholu. 2. Síli alkohol ? 3. Sklenice piva ve světle pravdy. 4. Mohou býti paní lhostejny k otázce alkoholické ? 5. Nedávejte dětem ani kapky vina, piva, moštu, kořalky, likérů. Dosud bylo prodáno na 85.000 exemplářů brožury.

pouze onou jednou hadicí, musilo by po celý rok každou minutu vytéci 10.000 litrů piva.

Ku výrobě piva a pálenky jest potřebí v Německu dle Dr. Bodeho⁸⁾ $37\frac{3}{4}$ millionu metrických centů potravin, jež tím pro národ se zcela ztrácejí. Potřebuje se :

13 milionů metrických centů ječmene ($\frac{2}{3}$ celé úrody)

$3\frac{1}{2}$ „ „ „ žita

21 „ „ „ bramborů.

$\frac{1}{4}$ „ „ „ řepy.

Kdybychom chtěli vedle sebe naměřiti pole, na nichž ku výrobě alkoholu potřebné věci se rodí, obdrželi bychom lán 1.779 millionů hektarů t. j. takový prostor jako jsou Čechy či Virtembersko a mnohem větší nežli je Bádensko nebo Sasko, prostor, jenž zaujímá $\frac{1}{15}$ celé říše německé.

Ejhle, jak veliké je království alkoholovo !

Tato pole vydala by tolik chleba, že na každého chudšasa připadlo by v celé říši aspoň 20 centů chleba či na každý den $5\frac{1}{2}$ libry.⁹⁾

Za 7.637,570.000 litrů spiritusu, jež ročně protekou německým hrdlem, platí německý národ 3.000,000.000 marek (3.600,000.000 korun) t. j. 150 millionů zlatých penízů po 20 markách (24 K) ve váze 24.000 centů. Aby tyto peníze se mohly odvéztí, bylo by třeba vlaku o 120

⁸⁾ „Die deutsche Alkoholfrage.“

⁹⁾ Dle Dr. Hoppeho bylo r. 1885 v Německu 1,592.000 osob podporováno veřejnými chudinskými ústavami.

dvojitých vagonech. Dle tohoto připadá na jednoho člověka 54 marek a na rodinu o 5 členech 270 marek či 324 K.

Roku 1890, kdy žízeň německého národa ještě tak velkou nebyla jako dnes, počítalo se jako vydání na nápoje 2 miliardy, či dle výpočtu Dr. Bodeho třikrát více, nežli obnášel státní rozpočet celé říše, pětkrát více, než stálo vojsko, jedenáctkrát více, než stály pošta a telegraf, 22krát více, než bylo třeba úrazného pro celou říši, a tisíckrát více, než bylo obětováno na almužnách chudině.

Jaká bouře vzniká u lidí, mají-li platiti o několik haléřů daní ročně více, ale králi alkoholu platí jen německý národ daní 3 miliardy bez jediného slova odporu a ne-libosti.

V Rakousku bylo spotřebováno lihovin r. 1864 2,544.505, r. 1868 2,644.102 věder. Průměrně spotřeboval jeden člověk r. 1868 za 7 zl. 58 kr. piva, vína a kořalky. V letech 1877—78 vzrostla spotřeba lihovin v Rakousku ze 12,662.935 na 13,997.731 hektl. či průměrně na jednoho člověka ze 35 na 38·9 litru.

R. 1863 bylo napáleno lihu v Čechách 330.000 a na Moravě 185.000 hektol. V Rakousku bylo r. 1870 40.429, r. 1879 41.505, v Čechách r. 1870 324, r. 1879 299, mimo to v Uhrách r. 1879 156.081 či v celé říši Rakousko-Uherské r. 1879 197.586 pálenek. Vyrobito se průměrně ročně v letech 1865—1869 v Rakousku

63,276.400, v Čechách 15,387.000 hektol. lihu, v letech 1875—79 v Rakousku 73,683.600, v Čechách 22,073.400 hektol. lihu. Daň z toho vynesla v l. 1865—1869 v Rakousku 5,345.000, v Čechách 1,776.000 zl., roku 1879 v Rakousku 8,486.000, v Čechách 2,463.000 zl. Roku 1880—81 bylo napáleno v celé říši (s Uhrami) 133,286.013, v samotných Čechách 21,739.932 hektol. lihu a daně bylo zapláceno 14,661.463 a pouze v Čechách 2,391.392 zl.¹⁰⁾

Zákonem ze dne 27. ledna 1903 zavedena byla v Čechách zemská dávka ze spotřeby piva¹¹⁾ dle sazby 1 K 70 h z hektolitrů bez ohledu na jeho jakost. Hrubý výnos této dávky činil roku 1905 skoro 12,000.000 K ročně,*) což znamená, že se v Čechách toho roku vypilo nejméně 8,000 000 hektolitrů čili 800,000.000 litrů piva. Počítáme-li litr za 30 h, činí to 24.000,000.000 haléřů t. j. 240,000.000 K za jediný rok! Suma to obrovská. Počítejme, že tolikéž dá se za kořalku a $\frac{1}{4}$ obnosu za víno a obdržíme, že v Čechách¹²⁾ za rok vydává

¹⁰⁾ Sr. Karel Adámek: „Kořaleční mor“ str. 7. pozn.

¹¹⁾ Sr. Batovcův: „Politický kalendář“ na rok 1905, str. 330.

*) Zemská pivní daň vynesla v Čechách v roce 1905 12,009.107 kor. 37 hal., tudíž o 209.107 korun 37 hal. více, než na rok 1905 bylo rozpočteno a o 174. 575 kor. 78 hal. více, než v roce 1904.

¹²⁾ Podrobnější statistiku viz v „Ottově nauč. slovníku“ díl VI. při Čechách ve člancích: Pivovarnictví a Lihovarnictví (str. 149—153.).

se za nápoje při nejmenším 600,000.000 K.¹³⁾

V poměru ku spotřebě lihovin pěstuje se živnost hostinská. R. 1905 bylo v Čechách kolem 600 pivovarů, z nichž 144 mělo vlastní

¹³⁾ Pravím při nejmenším, ježto jsem volil čísla zcela naurčito postavena. Že tomu tak jest, svědčí následující článek: „Co je pivo? Je prý to tekutý chléb. Kdo si tuto větu vymyslí, nevíme, ale notný švindl to je.

Na sjezdu protialkoholiků v Bremách podal dr. Vilém Bode toto dobrozdání o pivě a jeho domnělé výživnosti:

Jeden litr mnichovského piva, nejlepší jakosti, má nejvýše 65 gramů výživných látek. Litř takového piva se platí 25 feniků.

Stojí proto 100 gramů výživných látek v pivě mnichovském 38 feniků. Jedno kilo bílých housek platí se v Mnichově 60 feniků. Kilo tohoto pečiva má 636 výživných látek.

Zde v bílém pečivu stojí 100 gramů výživných látek pouze 6 feniků, kdežto v pivě 38 feniků. Jest tedy, pokud se týká výživnosti, pivo 6krát dražší než pekařská houska.

Ale nyní padnou na váhu pathologické účinky pití piva.

Pijáci piva ze řemesla nedožijí se věku příliš velikého; ztupnění srdce a zničení zaživací síly žaludku jsou toho dokladem.

Jsou sice výminky, že i pijani sestárnou, ale takových případů je velmi málo.

Všeobecně se pozoruje, že švindl, který se tropil s alkoholickými nápoji, hlavně s pivem, ponenáhlu se poznává. Dříve lid piva nepil, a když, jen někdy o posvícení, a pak celý rok ne, a byl při tom silnější a zdravější. —

výčep a 43.000 hostinců, kde se pivo prodávalo. Počítejme jednou tolik kořalen¹⁴⁾ a dovíme se,

Statistika výroby piva v Rakousku je následující :

	počet pivovarů	množství piva v hektolit.
v r. 1897—1898	1512	19,206.585
v r. 1898—1899	1472	19,732.547
v r. 1899—1900	1423	20,022.659
v r. 1900—1901	1383	20,104.326
v r. 1901—1902	1361	19,627.717
v r. 1902—1903	1341	19,226.960

z toho na Čechy připadá:

	počet pivovarů	množství piva navařen.
v r. 1899—1900	649	9,228.362
v r. 1900—1901	634	9,473.196
v r. 1901—1902	625	9,157.777
v r. 1902—1903	617	8,750.049

a na Moravu:

v r. 1899—1900	125	2,046.630
v r. 1900—1901	121	2,110.668
v r. 1901—1902	120	1,995.504
v r. 1902—1903	117	1,938.449.

Hospodský život nejde nikomu k duhu. Kdyby byly lepší sociální poměry, bylo by snad méně hospod.

Na celém světě prý se navaří asi 260 millionů hektolitrů piva. V jediném Německu dostoupila výroba piva ročně 70 mil. hektolitrů.

Když čítáme v konsumu 1 hektolitr piva za 24 korun, propilo by se na světě ročně za pivo okrouhle 6200 millionů korun našich peněz. Kdyby se pracovní lid živil lépe a rozumněji, hlavně mlékem, zeleninou, moučnými jidly, mírným požíváním masa, učinil by lépe než pitím lihovin. („Čech“ 15./12. 1905.)

¹⁴⁾ V r. 1900 bylo v Rakousku (mimo Uhry) 127.637 obchodů s lihovinami. Z měst má nejvíce kořalen Vídeň 7023, Štýrský Hradec

že v Čechách r. 1905 bylo alespoň na 90.000 místností, kde se prodával lih!!¹⁵⁾

Kouzelník.

Alkohol umí obzvláštním způsobem svět si podrobovati. Má totiž, což popříti se nedá, některé zcela interessantní vlastnosti, jimiž lehko svět klame. Zvláštním účinkem na mozek zahání jako kouzelným proutkem všechny tísnivé pocity, hlad a únavu a vlévá veselou náladu, ba i pravý pocit štěstí. Starosti a péče po něm mizí, nálada stoupá, duch se bystří. To jest tak zvaný euphorský jeho účinek.¹⁶⁾ V příslovích, písních¹⁷⁾ a básních proto se alkohol opěvá jako největší přítel lidstva, jako ničitel starostí, a jako útěcha a udílitel radostí.

A vskutku, není v tom nic nedovoleného, vypijeme-li v důvěrném přátelském kruhu

1032, a Praha 801. Nejvíce kořalen v Rakousku je v Čechách (1 kořalna na 180 lidí), v Haliči a na Moravě (1 na 174 obyvatel).

¹⁵⁾ V Rakousku a Uhrách spotřebuje průměrně 1 obyvatel ročně 6·5 lit. lihu neb 13 litrů kořalky, spotřebuje se tedy v naší říši při 22 millionech lidí 1,430.000 hl. lihu neb 2,860.000 hl. kořalky, jež stojí (1 l. za 20 kr.) 57,200.000 zl., či 114,400.000 K. („Ottův. sl. nauč.“ I. 894.)

¹⁶⁾ Od řeckého slova euphoria, což v lékařství značí stav, kdy nemocnému počíná se dobře vésti, kdy cítí úlevu, ztrácí bolest a veškeré nepříjemné pocity.

¹⁷⁾ Sr. některé pijácké písně, jako: „Skleničko ty pěnivá . . .“

ku zvýšení nálady jednu
dobrého piva. Alespoň Písm
dobrý skutek, podáme-li ubohý
ku zmírnění bolu něco vína. I
matka: „Dejte nápoj opojný truchlivým, a víno
těm, kteříž jsou hořké mysli: ať pijí a zapomenou
na nouzi svou a na bolest svou ať nevzpomínají
více.“ (Přís. 31, 6.) To je dobrá vlastnost alko-
holu, ale — řekněme to ihned — i jediná. Je
dobrá, ale i dodejme jiným zcela nahraditelná.

Bez alkoholu máme také prostředky,
jež přímo — zcela nezávisle na skutečnosti, ba
v pravém k ní opaku — vyvolávají veselé
city.¹⁸⁾ Stvořitel totiž dal nám mnoho jiných
nápojů, jež jsou daleko čistší a šlechetnější nežli
alkohol. Mimo to bylo by to smutným znamením
pro vzdělání našeho lidu, kdyby zábavy, hry, hudba,
umění a literatura neměly na něho větší vliv než
sklenička kořalky nebo půllitr piva. To by zajisté
již i pohanští Řekové vynikali nad nás!

Čistých a nezkalených radostí skýtá člověku
především vědomí, že věrně plní své po-
vinnosti. Komu není třeba, aby jistý nepří-
jemný hlas svědomí utápel ve sklenici, může proto
snadno odřící se těšitele-alkoholu.

¹⁸⁾ Toho důkazem velká „slavnost jarní“, jež
pořádána byla na počest mezinárodního antialkoho-
ckého sjezdu v B r e m á c h, při níž 2000 osob ze
všech stavů až do rána se veselilo bez požití jakého-
koliv i toho nejmenšího quantum (množství) alkoholu!

Alkohol těší, ale jest velice nebezpečným přítelem. Dnes dává zapomenouti na bídu a strast, aby zítra dvojnásobně trápil. Příjemné illuse po vykouření se jeho z hlavy mizí — skutečnost se vrací — drsněji a prudčeji a nalézá nás rozladěny, tak že neumíme jich snášeti, nalézá nás neschopny, abychom lepší si připravili los.

„Panuje-li kol nás pustota a prázdnota, praví se smutným humorem hygienik Dr. S o n d e r e g g e r. béřeme zelené brýle alkoholu, jimiž promění se vše kol nás v jaro; horšíme-li se nad tím, že na duši i těle klesáme, klameme se alkoholem a — pak letíme, až ztratí naše loďka života přítěž, omámí nás krásné blouznění a pohltí propast. To svou písní činí alkohol!“¹⁹⁾

Alkohol je nebezpečným přítelem také z té příčiny, že chce nad námi vládnouti. Sotva jsme mu dovolili k sobě přátelský vstup,

¹⁹⁾ V osadě S. je 1275 katolíků a 528 evangelíků či 1803 lidí. V 9 místech prodávají tu kořalku, v 8 pivo a v 5 vino. Kořalky prodá se týdně průměrem v každém výčepu 65 litrů, což činí ročně 30.330 litrů, piva asi polovičku, tedy 15.165 litrů a vína $\frac{1}{8}$ tedy 3.790 litrů. Počítáme-li litr kořalky za 32 haléřů, piva za 28 a vína za 64 h, činí to ročně u kořalky 9705·60 K. u piva 4246·20 K a vína 2425·60 K či dohromady 16.377·40 K. Na to dobrá polovice lidí za „živobytím“ je ve světě, kdež pijí ještě více než doma. Propije tedy tato vesnice za jediný rok 32.754·70 K. Evangelici pijí stejně jako katolíci. Jaký blahobyt by tu musil zavládnouti, ba přímo nadbytek, kdyby nebylo lihu!

usadí se nadobro v našich myšlénkách a vládne pak strašně všemi našimi orgány. Především tento vetřelec zmocní se nejlepších buněk mozkových a pak celého nervového systému, na nějž působí nemilosrdně. „Jest jisto“ praví psychiatr prof. V o r e l, „že zjevy opilství jsou zároveň zjevy duševní poruchy.“

Alkohol o c h r o m u j e o n y díly m o z k u, jež jsou sídlem lidského úsudku a rozvahy a jež regulují či pořádají činnost jednotlivých mozkových oddílů. Při lodičce života jest ztracen šroub, lidský stroj pracuje rychleji, piják jedná ukvapeně, živě, fidelně, zapomíná na rozvahu, uzavírá v okamžiku nejdůležitější obchody, činí to, zač ve střízlivosti se musí stydět, uráží nejlepší své přátely, dává se s nimi do hádek a sporů, vypráví nejdůvěrnější tajemství: krátce jeho chování je takové, že dá se vysvětliti pouze okamžitou poruchou mozkovou. Při opilství objevuje se velice interessantně též povaha jednotlivce. Ně m e c z jihu se směje, Němec ze severu je zasmušilý.²⁰⁾ F r a n c o u z tancuje, Š p a n ě l hraje, I t a l se chlubí, H o l l a n d ě a n j í, R u s je samá nežnost, A m e r i c ě a n řeční, A n g l i c ě a n se boxuje a Č e c h se brzy směje a brzy pláče a vzdychá.

Čím více se alkoholu požívá, tím rychleji spěchá lidský stroj, až posléze se zastavuje. Na-

²⁰⁾ Nejraději zpívá: „Ich weiss nicht, was soll es bedeuten, dass ich so traurig bin“ = „Nevim, co to jest, že jsem tak smuten.“

stupuje ochromující účinek. Pijan neslyší, nevidí a necítí, vše je mu lhostejno, síla ho opouští až v bezvědomí — jeden na divaně, druhý na ulici — klesá v chrápavý a nezdravý spánek. Druhého dne dostaví se pomsta uražené lidské přirozenosti v tak zvané kocovině. Opilce bolí hlava, unavenost svírá údy, tělo zmalátní, chuť se zkazí, žaludek nepracuje. člověk zbytečně chátrá...

„Lihoviny olupují člověka o mozek a rozum“ dí Carey, „opilý jest tak nepřičetný jako tygr nebo chřestýš.“ „Stálým pitím“ píše Hufeland, „upadá člověk v tupou surovost“. „Požívání prostředků opojujících, lihovin, volá Virchow, jimiž se činy dráždí, a jimiž se pravidelná činnost čivstva rozrušuje, jest vůbec nebezpečné. Podrývají zdraví tím více, čím déle bývají požívány a čím jsou silnější.“

Z čarodějníka a kouzelníka, jak vidíme po důkladnějším prohlédnutí, vyklubává se v alkoholu ten největší zhoubce a nepřítel lidské duše i těla...

Podvodník.

Alkohol podrobuje si nejen hrdla, ale i hlavy. Celý svět obetkává ilusemi, tak že s nejnevinnější tváří a s nejlepšími způsoby a mravy objevuje se některým jako největší dobrodinec a universální záchránce lidstva.

A vskutku alkohol jest dle náhledu lidu „dévčetem pro všecko“ a lékem na všecky možné

i nemožné nemoci. Žízňivec pije na radost, pije na bolest, na zlost, na štěstí, neštěstí, při svatbě, při křtinách, při pohřbu, při smlouvách a trzích, krátce ráno, v poledne i večer, ve dne i v noci... Dobře to naznačuje následující básnička:

„Žaludek-li koho bolí
či ho nemoc jakás drolí,
mráz-li probíhá šat kosti
či žár praží bez milosti,
bolest krutá duši svírá
neb se radost v srdce vtírá,
potřeba-li k práci síly,
či snad zahnat dlouhou chvíli,
spánek-li se vzdálil v noci,
vše to spraví svojí mocí,
ten, jenž dává spát i bdíti,
alkohol, jenž v sklu se třpytí...“

„Zahřívám“, praví alkohol v zimě. Neuškodí sklínka, když severák skučí a údy zimou se třesou, říkají lidé. Než, jest otázka, proč nejdříve zimou se třesou opilci? Jak se stalo, že Karel XII., král švédský na výpravě válečné r. 1708 ztratil 4000 mužů, kteří vesměs zmrzli po tom, když se byli „pro zahřátí“ napili kořalky? Jak se stalo, že Francouzové, kteří r. 1812 na pláních ruských u Moskvy pomrzli, zemřeli s lahvemi kořalky v ruce? Jak se mohlo státi, že první zmrzlí vojáci ve válce ruskojaponské, jež lékař Dr. Schulz našel, byli kozáci pijící kořalku, kteří proti zimě byli zaopatřeni ještě trojím kabátem? Proč, tážeme

se dále, vystříhají se rybáři na severu všeho alkoholu? Proč Nansen a jeho průvodčí do hrozných spoust sněhových na Graelandu nevzali sebou opojných nápojů? atd. Odpověď na tyto otázky je snadná: Proto, že alkohol nezahřívá, ale jak termometr dokazuje, tělesné teplo ubírá.

To, co alkohol po požití způsobuje, je pouze pocit tepla, který nás klame. Svaly totiž hlavních cev a těch, jež jsou v žaludeční stěně, účinkem alkoholu se ochromují a rozšiřují. Po té do těchto cév vhání se krev, co způsobuje pocit tepla. Ve skutečnosti však po požití alkoholu vhání se krev na povrch těla, kdež přichází do styku se studeným venkovským vzduchem a předává mu část svého tepla či chladne. Proto při pití lihovin jest ztráta tepla větší nežli jeho zisk. Alkohol tedy místo, co by zahříval, způsobuje jen pocit tepla a ve skutečnosti ochlazuje.*)

„Zvětšují-li se cévy opět a opět, dí Dr. Liebe²¹⁾, zůstanou posléze takovými stále a měděná barva červeného nosu vypráví všemu světu

*) Démon alkohol připravil ženu o muže a šest nedospělých dětí o otce. Dne 17. ledna vracel se kořalkou hodně posilený domkář Jos. Pilík z Mezného z výročního trhu ze Sedlčan. Nedaleko Nechvalic usedl, usnul, a ačkoliv byl jen nepatrný mrazík, asi půl stup., zmrzl. Bohužel, že piti té nešťastné „čertovy vody“ v kraji tábořském je ještě mnoho rozšířeno. Chudásové to pijí a „milostpáni“ výrobci z toho bohatnou a jezdí v kočárech. („Čech“ 21. 1. 1906.)

²¹⁾ Dr. G. Liebe: „Alkoholismus a tuberkulosa.“

o lásce dotyčného člověka k lihovinám.“ Tím vysvětlujeme si u mnohých — červené nosy.

Průvodcové v Alpách vystříhají se zvláště v zimě pití lihovin a berou s sebou na daleké a odvážné pouti a cesty své pouze lehké víno. Také u nás v zimě poměrně zmrzá nejvíce opilcův. Proto názor, že lih v zimě zahřívá, jest jednou z největších lží na světě a přece tisíce této lži věří a ještě se dle ní řídí. — Vskutku zvrácený svět . . .

„Občerstvuji“, praví alkohol v letě. Kdyby to bylo pravdou, v teplých krajinách by se lidé bez lihu naprosto neobešli. A přece není tomu tak! Jediným prostředkem před neštovicemi a jinými následky tropického podnebí jest — naprosté se zdržování opojných nápojů. „Požitek piva, vína a kořalky v tropických koloniích jest mnohem nebezpečnější, než všechny bacily a plasmodie“, píše r. 1899 cestovatel ve střední Africe Dr. Kolb. A Emin Paša dí krátce: „Kdo se zdržuje všech výstředností, zejména požívání opojných nápojů, může pohádkám o nebezpečnostech tropického podnebí směle se vysmáti.“ „Největším nepřítelem Němců v Africe jest alkohol,“ soudí správně profesor Wohltmann. Proto, pryč s alkoholem v teplých dnech, ježto ubírá člověku poslední kapku čilosti a záliby ku práci.

Pozorujme dělníka ve žních. Slunko hřeje, práce unavuje a proto se pije alkohol. Nastupuje občerstvení? Ach, nikoliv! Chvilku, okamžik, ale

pak se dostavuje únava tím větší, což jasno z kapek potu, jež hromadí se na čele. Pije se dále, snad i více, ale občerstvení je stále a stále méně, až dělník vysilen a přemožen jednak prací, jednak alkoholem, klesá. Místo občerstvení zavládla naprostá únava a zemdlenost. Lží je proto věta, že alkohol občerstvuje.

„H a s í m ž í z e ň,“ praví alkohol dále. Velmi dobře. Kdo by mohl proti tomu co namítati, kdyby to bylo pravdou? Jisto jest, že kdyby lidé pili pouze dle zdravé žízně,²²⁾ bylo by alkoholu brzy konec, ježto zkušenost učí, že čím více se alkohol pije, tím je větší žízeň. Proto je otázka: Proč působí pití lihovin větší a větší žízeň? Proč pijan, když dovleče se domů, vyhledává pumpu, aby svou žízeň, již více než dosti uhašenou, znova hasil? Proč pijan vína o p ů l n o c i s radostí se chápě sklenice vody, aby pálicí rty shladil? Odpověď je jenom jedna. Lihovinami se neuhasí žízeň a to tím méně, čím více obsahují alkoholu. Alkohol zvyšuje žízeň, protože vysušuje orgány a dráždí sliznici. Nic neukojí žízeň lépe jako sklenice čerstvé perlící se vody!

„N i c l e p š í h o n a d v o d u,“ říkával starý filosof P i n d a r. Než co dnes všecko musí si naše dobrá a drahá voda dáti líbiti! Podezřívá

²²⁾ Rozeznáváme žízeň: přirozenou, uměle vyvolanou, jež je příznakem nemoci (chorobnou) a vytvořenou. O nich jedná farář Kapica ve spisku: „Několik otázek týkajících se svědomí a pití.“

se a pomlouvá co nejhnusněji, prohlašuje se za příčinu všech nemocí, dává se pod policejní dozor a pronásleduje se záštím a nenávisť. Ba tak daleko to došlo, že některé dámy mijí se vodou pouze zvařenou, aby prý bacilly jich nenakazily. Štěstí ještě, že toto „nebezpečí“ vody tak dlouho a po tak dlouhá století lidstvu zůstalo skryto.

„Kdo vody nepije,“ dí Dr. Stöhr,²³⁾ „olupuje se o nejčistší a nejlepší požitek . . . Mocně ze skály prýstící pramen má jakýsi poetický půvab, vždyť spojuje se s ním pojem absolutní čistoty, panenství a všeho, co poetická báje o mnoha pramenech vypráví, že ten, kdo se z nich napije, touží znovu a znovu po těch místech. To platí ale o každém prameni, jehož vody za žízně notným douškem jsme se napili.“ Nejzdravější ze všech doktorů, říkají naši stáří lidé, je doktor Vodička, čímž nejlépe se naznačuje účinek a prospěšnost vody.

Kde zůstává, táži se po tomto vykladu, ona chvástavost alkoholu, že hasí žízeň? Nemusíme-li tu bezdečně volati: Svět viděl miliony těch nejrafinovanějších podvodníků a lhářů, ale toho největšího podvodníka a lháře chová ve svém středu, miluje jej a laská se s ním. Tím pak podvodníkem a lhářem je — alkohol!

„Živím,“ hlasá alkohol. „Dejte dělníku sluky a paštiky“, říkají někteří, „a nebude potřebovat kořalky, aby bídnou stravu mohl zažít.“ Než je

²³⁾ „Handbuch der Pastoralmedizin“ str. 77 a 72.

otázka, proč nepřicházejí sluky a paštiky na stůl dělníkův? Snad proto, že nemá peněz? Ach nikoliv, ale proto, že více vyhází²⁴⁾ na lihoviny než by ho stály sluky a paštiky. „Jest lacinější pojídati sluky nežli živiti se pivem,“ dí Dr. Wilde, profesor chemie v Brusselu.

Důkaz toho: Dospělý člověk potřebuje denně k výživě asi 120 gr. bílkoviny, 90 gr. tuku, 500 gr. uhlohydrátu a $2\frac{1}{2}$ litru vody.²⁵⁾ V pivě pak nalézá se — ostatní lihoviny vůbec neobsahují žádných živin — asi $\frac{1}{2}\%$ bílkoviny, 3—5% uhlohydrátu a žádný tuk. Kdybychom chtěli denní spotřebu uhlohydrátu krýti pivem, musili bychom ho denně 10—15 litrů prolíti hrdlem a abychom měli potřebné pro tělo množství bílkoviny, musili bychom docela denně pít 24 litrů piva, v nichž je jen 21 litrů vody! Obnos pak za tento nápoj, kdybychom litr piva počítali za 28 h, dělá denně celkem 6 K 72 kalérů. Za to přece již mohl by si každý koupit ne-li paštik a sluk, alespoň dobré pečeně! Velká sklínka toho nejlepšího piva, jež stojí 30 halérů, obsahuje dle Dr. Meinerta v Drážďanech pouze tolik živných látek, co jedna lžice domácího sýra v ceně 1 haléře. „Mouky na špičku nože,“

²⁴⁾ Německý národ vydá za lihoviny dle některých ročně 4800 milionů K, kdežto za maso a ryby toliko 2880 milionů K!

²⁵⁾ Tuto vodu máme nejen v nápojích, ale i v pokrmech.

praví Justus Liebig, „jest pokud se týče vytváření krve, výživnější než 4 litry toho nejlepšího piva.“ Prof. Dr. Rosenthal v Erlangách proto praví zcela právem: „Je to frivolní lží, nazývá-li se pivo „tekoucím chlebem;“ chudšas, který denně pouze 15 haléřů za pivo a kořalku vydá, ztrácí velice mnoho, protože, kdyby za to nakoupil si mouky, získal by pro tělo desetkrát tolik.“

Tak zvaná „zdravotní piva“, „silná piva“ „portery“, atd. spekulují pouze na hloupost žízlivého světa.²⁶⁾

„Ku rozšíření alkoholismu nejvíce přispělo zvláště obecné domnění, dí Adámek, že je kořalka nezbytnou potřebou pracujících chudší třídy lidu. Klamné toto domnění nejpřednější lékaři a odborníci důkladně vyvrátili a nezvratně dokázali, že kořalka netoliko nesytlí, že není ani přímou ani nepřímou potravou lidského těla, alebrž že zdraví tím více a tím rychleji podkopává, čím déle a čím hojněji jest požívána a čím nedostatečněji jest piják jinak vyživován“ (str. 11.). Novou tedy jenom lží jest, pyšní-li se alkohol, že živí.

„Posiluji tělo,“ volá alkohol, až uši zaléhají. Pravíme: Nikoliv, ježto slova ta jsou nej-

²⁶⁾ Alkohol není žádnou živinou, poněvadž nepřispívá ku sesílení organismu, ale jej ničí. Sporno jest, zda týž alespoň nepřímou jest živinou tím, že při vstupu do organismu vyvíjí teplo. Proto může se doporučovati pouze na radu lékařův při vzláštních nemocech (jako jsou neštovice atd).

zlotřilejším klamem, aby nejvíce dělnictvu uškodila. Kdo těžce pracuje, buď zdržlivým pokud jen možno a kdo chce dokázat něco zvláštního, nepij ani kapky! Sportovníci, „Sokolové“, ti kdož jezdí na kole, plavci, průvodčí v horách a p., kteří chtějí dosíci ceny, zdržují se před produkcí nápojů alespoň po několik neděl. Z běhounů první dva vítězové na dráze Berlín-Vídeň v roce 1903, jež obsahovala 600 klm., byli abstinenti. Cestu tu vykonali v 7 dnech. Ve válce a v manévrech ti z vojska, kdož nepijí lihovin, jsou nejvytrvalejšími. Výprava do Sudanu, již vedl generál Gatacre, byla dle telegramu Reuterovy kanceláře v následujícím stavu: „Jakmile vytrhlo se do pole, nesměly se prodávati žádné lihoviny ani pivo, ani kořalka. Lidé jsou pevní jako železo. Když vykonali pochod 15 mil bez přestávky, nepadl ani jediný muž.“

Dvěma bavorským kompagniím byl jednou na zkoušku při namahavém pochodu dán alkohol, a třetí kompagnii nikoliv. První dvě měly 20 a 22 vojáků, kteří dále nemohli jíti, třetí pouze jednoho ²⁷⁾ Profesor Parkes²⁸⁾ rozkázal vojákům téhož věku, téže síly a konstituce za těch nejtěžších podmínek pracovati a jíti pochodem. Polovice z nich dostala alkohol a polovice nikoliv. První čtvrt hodinu bylo oddělení, jež se napilo alkoholu napřed, ale při

²⁷⁾ Flade, gegen den Trunk.

²⁸⁾ Profesor hygieny (zdravotnictví) na vojenské škole v Netley.

zakońčení zůstalo daleko pozadu. Po nějaké době s těmitěž oddíly učinil Parkez zkoušku opačnou. Výsledek byl tentěž. Lépe na tom byli ti, kdož nepili.

Brassey proslavený stavitel železnice Great-Westernské shledal, že tlupa dělníků, jež sestávala z těch, kteří nepili, v 8¹/₂ hodině tolik udělala práce co druhá tlupa, jejíž členové pili, vykonala v 10 hodinách.

„Ale to není možno,“ namítají někteří. „Alkohol přece dodává unaveným a vysíleným nových sil.“ Pravíme: I bič dodává koni sílu, ale jen zdánlivě. Ubohý valach, jenž už nemůže dále, když rány bičem ho bolí, sebere ještě naposled všecky své síly a „vezme“, ale hned po té ochabne zcela. Alkohol nedodává nových sil, ale pouze omamuje, vlévá pocit posílení, vzpružuje poslední síly a pak ruinuje (ničí) nadobro. To všecko je dokázáno nejpodrobnějšími vědeckými výzkumy zejména výsledky bádání a mínění heidlbberského nyní mnichovského profesora Dr. Kraepelina.

Všeobecně rozšířená domněnka, že alkohol posiluje, jest pouhou báchorkou. Dříve se ovšem tomu věřilo, dnes však neostýchal se sám universitní profesor ve Vídni Dr. Nothnagel veřejně medikům přednáseti: „Jest to zločin, domnívá-li se lékař, že víno živí a je to dětinské, praví-li že červené víno živí více, než bílé. Myslím, moji pánové, že s takovýmito dětinskými věcmi jsme hotovi.“

Trefně uzavírá o tomto bodu Adámek : „Dělník kořalkou rozčilený arcíť okamžitým zachvatem jest s to pro okamžik větší a namáhavější práci podniknouti, nežli kdyby byl strízlivý, ale po tomto přepjetí sil nastáva sklesnutí a zemdlení. Kdo hlásá dělníkovi, že nemůže býti bez kořalky, dopouští se hrozného zločinu. Radí žebrákovi, aby si vypůjčil peníze u nesvědomitého lichváře, který ho přivede bez ohledu na mizinu.“ (Str. 11.)

Liebig poznamenává: »Rozčilením kořalkou nahraňuje se nedostatek tělesné síly na útraty těla. Dělník vystavuje směnku na své zdraví, již však nikdy nemůže splatiti, protože nemá k tomu prostředků. Tak stráví kapitál místo úroků a musí na té cestě dospěti k tělesnému bankrotu.“ Tož lhářem je alkohol, dí-li, že posiluje.

„*Oduševňuji*,“ brání se alkohol. Důkazem toho jsou vtipy při skleničce v hospodách a „džbánková“ politika. Ovšem, pravíme, alkohol rozvazuje jazyk, možno při něm, pije-li se ho málo a mírně, konati jisté duchovní funkce nižšího řádu, jako je čtení, počítání, rýmování a pod., ale všecka vyšší povolání za všech okolností dle profesora Kraepelina stěžuje.²⁹⁾

„Jest vědecky najisto dokázáno“, prohlásilo 42 universitních profesorů ve Vratislavi v povolání ke studenstvu v zimním semestru 1901—2, „že každý opojný nápoj i v malých dávkách, sni-

²⁹⁾ Sr. Hoppe : „Die Tatsachen.“

žuje činnost mozkovou.“ Dle důkladného zkoumání Dr. Fürera zastavuje malá »opička« duševní činnost na 24—36 hodin, kdežto malý ranní půllitr vína ještě večer následujícího dne jeví účinky, byť i piják se domníval, že právě opak při něm platí.

Bakchus není přítelem mus. Největší fysik posledního století profesor Helmholtz vyprávěl o svém jubileu 2. listopadu 1891, že tehdy, kdy zdálo se mu, že nejlepší má myšlenky, což dělo se obzvláště při zdlouhavém stoupání v lesnatých kopcích za slunečního parna, chránil se i toho nejmenšího požití alkoholu.

Zajímavo jest, co Goethe vyprávěl Eckermanovi: »Schiller nikdy mnoho nepil, byl velice střídmy, ale ve chvílích tělesné únavy hledal posilu v likéru nebo v lihovinách. To však hlodalo na jeho zdraví a škodilo i jeho pracím, neboť to, co bystré hlavy při něm haní, považují za následek jeho pití.“

S p r o s t o t a n e n í o d u š e v n ě n í m.
A přece u opilců oplzlé řeči, vtipy, posuňky nejsou zjevem vzácným. Naše chasa před odvodem nebo po něm vypije něco alkoholu, ale oduševnění zvláštní a zušlechtění ani v tom nejmenším při ní neznaménáme. Naopak huláká dlouho do noci oplzlé odřhovačky, budí a ruší klid pokojných občanů, provádí různé nezbednosti, klukoviny atd. Naši mlatici dvakráte denně pravidlem „oduševňují“ se lihem, ale mnohdy

slušnějšímu člověku je stydno, jíti kolem. Proto v hrdlo lže alkohol a s ním každý jeho ctitel, říká-li nebo myslí-li si, že „špiritus“ oduševňuje . .

„Uzdravuji“ zasazuje poslední ránu svým nepřátelům alkohol, a těšívá tím nemocného. Jest alkohol, táži se, nějakým zázračným doktorem? Ať již v hlavě hučí, ať nohy nechťí ku předu, ať v žaludku to tlačí, anebo v bocích píchá, ať v uších zní anebo v plících píská — krátce nejlepším proti všem nemocím prostředkem a lékem jest prý alkohol. Udržuje tělo a duši pohromadě a chrání snad i před smrtí. Nemocný, u něhož neduh nebral obratu k lepšímu, stěžoval si kdys na to Dr. Hamerníkovi, a žádal pořádný a důkladný lék, aby se uzdravil. Hamerník vzal vedle postele se nalézající láhev, rozbil ji a řekl: „To jest ten nejlepší lék, protože to, co jsem léky u Vás vyléčil, zkazil jste „chlastem“ z této láhve.“ A tak je tomu vskutku. Alkohol ovšem může někdy býti lékem v ruku rozumného doktora, ale i u lékařů ztrácí rok od roku více a více vážnosti,³⁰⁾ ježto velice často klame pouze cit, ale bolestí nemírní, a v mnoha případech působí zhoubně.

Již v minulém století varovalo 3000 evropských lékařů lidstvo, by kořalka se

³⁰⁾ Na lékařském sjezdu v Moskvě prohlásil Dr. v. Leydens: „Moderní medicína užívání alkoholu proti dřívějšímu velice omezila.“

neodporučovala za lék bez lékařského receptu a lékaři v Oldenbursku poukázali k tomu, že kořalka právě v případech, kdy se jí u lidí jako léku užívá, zvláště při nemocích žaludkových, kolice, neštovicích a nadýmání, skoro vždycky škodí. Kdo trpí žaludkem, chraň se na výsost „žaludečního doktora“ — lihovin!

* *

Výsledkem naší úvahy jest: alkohol ani nehřeje, ani neobčerstvuje, ani nehasí žízně, ani neživí, ani neposiluje, ani neoduševňuje ba ani nezdravuje.³¹⁾ Proč tedy lidé tak ho milují, proč tisícové k němu lnou více než ku své manželce, dítkám, bratrům, sestrám, rodičům, přátelům, spolubližním, ba více nežli k Bohu samému? „Svět chce býti klamán,“ praví pohanský básník. Největším podvodníkem, lhářem, a šibalem je — alkohol. A proto právě ho někteří lidé nejvíce milují, dle přísloví: malé zloděje zavírají, ale ty největší odívají hávem lásky a přízně.

³¹⁾ Z této příčiny považuji za pouhou báchorku, již měla se omluviti chytře náklonnost k alkoholu, že jeden kněz jako kaplan, nyní farář, dával někdy kmotrům při křestním zápise po skleničce sladkých kořalek! Pravím, že považuji to za báchorku, poněvadž žádný kněz by takového darebáctví a řeknu ničemnosti se nedopustil, aby lid bez toho k pití náchylný ještě takto k pití sváděl! Toť by byl hřích opravdu neomluvitelný!

Kam ?

Opilec jakýs potácel se po ulici. Nemohl nalézt cesty k domovu. Upadl do bláta. Lál, nadával, klel a posléze pravil k jednomu člověku, jenž se tu naskytl: »Nevím, kudy mám jíti domů, prosím, ukažte mi cestu.“ „Jděte cestou, která vede ze zkázy, v níž se nacházíte!“ zněla odpověď. Nešťastník byl tím překonán, pohlížel tupě před sebe a řekl: „To je pravda!“ „Pojďte se mnou,“ řekl na to druhý, „dovedu vás domů.“ A učinil tak. Slova „cestou, která vede ze zkázy“ zněla stále, jak říkáme, později opilci v uších, uvažoval o nich a více nepil.

Do veliké zkázy uvádí alkohol své milovníky den co den. Roku 1880 promluvil Gladstone v anglické dolní sněmovně: „Alkohol šíří dnes větší zhoubu, než rány známé z dob minulých, hlad, mor a válka.“ »Alkohol jest nepřitelem lidstva,“ volá chemik J. Křt. Dumas. „Hostinec snižuje chrám, vyssává školu, a v bláto metá domov,“ dí Dr. Siegfried. Farář Kalberš v Lucemburku dí ze zkušenosti: „Žádný živel, žádný nepřátelský vpád nezpůsobil tolik zhouby u nás jako kořalka. Jakmile tento zhoubný jed do země přišel, učinil z dítek sirotky, ze žen vdovy, z mladíků starce bez naděje, ze řemeslníků lenochy, ze sedláků žebráky, z bohatství bídu a z celé země žebrotu a národ o hladu a nouzi.“ Karel Darwin píše: „Dle dlouhých zkušeností svého otce a děda, jež sahají za celé století, nabyl jsem přesvědčení, že nic ve světě

jiného tolik bolestí, utrpení, nemocí a bídy nepřináší jako požívání lihovin.“ „Bojíte se cholery,“ dí Balsak, „kořalka jest daleko horší ránou.“

Biskup Egger ze sv. Havla píše: »Žádný ukrutný samovládce nemůže s národy hůře nakládati, než činí alkoholismus. Alkoholismus jako ničící velmoc vedral se do zemí, kde dnes zuří se vši ukrutností proti zdraví a životu, proti blahobytu a rodinnému štěstí, proti mravnosti a náboženství všech obyvatel. Počet obětí, které rok co rok jím propadají zhoubě, chudobě, bláznovství, nemocem a zločinům, jest strašně veliký!“ Francouzský ministr vyučování Rambaud napsal rektorům universit: »Alkoholismus dotýká se nejen toho, kdo pije . ale všech kolem, jichž život s jeho spojen jest, a pro něž stává se nebezpečím a břemenem. Ničí a v záhubu vrhá rodiny, ohrožuje veřejnou bezpečnost a počet zločinů páchaných od alkoholikův roste ustavičně. Posléze, a to je to nejhorší, alkoholismus se svou zhoubou nezůstává toliko u nynějšího pokolení, ale hrozí záhubou i budoucím, ježto ničí potomstvo již v počátcích.“ Melancton řekl svého času. „My Němci pijeme až do chudoby, pijeme až do nemoci, pijeme až do pekla“ t. j. až zchudneme, onemocníme a ztratíme duši na věky.³²⁾ V srdcích obyvatelstva Osnabrückerého žije posud veliký apoštol abstinence kaplan Seling, do jehož rukou na

³²⁾ Veliké množství citátů z nejlepších auktorů uvádí Müllendorf ve spise: „Die Trunksucht.“

82.000 osob složilo slib střídmosti. Týž označil podobně jako Melanchton trojí zlo, jež z pití plyne. Je to: nemoc, chudoba a hřích. A v pravdě tato tři zla straší dnes po celém světě. Nemocem, ač věda lékařská velice pokročila, není konce,³³⁾ naopak se množí, chudoba, hlavně ve větších městech nabývá rozsahů nezměrných a hřích jako moře zaplavil zeměkouli. To pak jsou smutné známky a neblahé následky úžasně se šířícího pití kořalek a alkoholu vůbec. Všecky státy sténají pod jich tíží a chví se v základech, ježto s nimi šíří se duch požívavosti, lenosti a povolačství, duch vedoucí k revoluci a k převratům hrozným. Marně dnes ohlížejí se mnozí, kterak zabrániti tomu všemu. Zlo pokročilo³⁴⁾ pravda velice, ale posud ne tak, aby se nedalo zmociti. Vážnost a upřímnost, úcta a váha k náboženství Kristovu mohou zabrániti ještě všemu. V náboženství je síla, obrozující svět . .

Nemoc.

„Člověk neumírá, ale vraždí se,“ říkával professor Döllinger. Počet těch, kdož v Německu rok

³³⁾ „Alkohol jest častou příčinou duševní i hmotné poroby, nejmocnějším zdrojem sociální bíd.“ (Adámek.)

³⁴⁾ „Nezměrné jest zlo, které z opilství vychází. Opilec propadá nezbytně chronickému alkoholismu, který jej posléze na těle a na duchu zhubí a zničí; neboť jest alkohol potměšilým a zhoubným jedem, požíváno-li ho častěji a ve větších dávkách; brzo se dostavuje tělesná sešlost s bojnými chorobami, porušená duševní činnost, morální sešlost a předčasná smrt.“ („Ottův sl. n.“ I. 893.)

co rok se světa odcházejí, obnáší asi 80.000, v Rakousku asi 30.000 a v Čechách asi 4000. Nejlepší statistiku úmrtí má Švýcarsko. Tam totiž nejen že jest zavedeno ohledání mrtvol, ale lékaři jsou též povinni, o příčinách smrti zasílati zprávy statistickému úřadu, kteréž však přátelům zemřelých zůstávají tajny. Pokud se týče mužů od 20 let výše podává švýcarská statistika v letech 1891—4 následující data :

od 20—39 let byl počet úmrtí r. 1891	=	919
„ 40—59 „ „ „ „ „	=	1239
přes 60 „ „ „ „ „	=	1251

celkem byl počet úmrtí . .	3409
1892 = 852 — 1893 = 973 — 1894 = 947	
„ = 1282 — „ = 1455 — „ = 1388	
„ = 1209 — „ = 1423 — „ = 1301	
„ = 3343 — „ = 3851 — „ = 3636	

z těch umřelo alkoholem :

1891, 107 — 1892, 82 — 1893, 116 — 1894, 113	
185 — 201 — 220 — 215	
76 — 78 — 78 — 78	
366 — 366 — 414 — 406	

či v procentech bylo roku :

1891, 11·6 - 1892, 9·6 - 1893, 11·9 - 1894, 11·9	
14·8 - 15·7 - 15·1 - 15·5	
6·1 - 6·5 - 5·5 - 6·5	

tedy celkem :

10·7 - 10·8 - 10·8 - 11·2	
---------------------------	--

Tato statistika učí a dokazuje, že z umrlých mužů ve stáří od 20—39 let každý 9. muž
 „ „ „ 40—59 „ „ 6. „
 „ „ „ přes 60 „ „ 15.--18.,

sešel se světa³⁵⁾ alkoholem. Podobně jest zajisté tomu i v jiných státech a u nás, odkudž bohužel podrobných dat nemáme. Nikdo ovšem nebude se domnívati že všichni tito, jichž tělo alkohol sklátil do hrobu, byli opilci. Nikoliv, naopak mnozí z nich po celý život snad nebyli ani jednou opilí, ale jest dokázáno, že mnohem více než příležitostná opička škodí pravidelné požívání lihovin, překračuje-li dovolenou míru.³⁶⁾ Již proslavený Hufeland dí: „Všecky lihoviny, ať se jmenují jakkoliv, ukracují život. Je to tekoucí oheň, jež člověk v nich pije. Zahalují dráhu životní hrozným

³⁵⁾ Dr. L. Frank : ve přednášce na mezinárodním sjezdu v Basileji.

³⁶⁾ Věda rozeznává dva druhy alkoholiků : notorické pijáky, a ty, kteří ani sami sebe za pijáky nepovažují ani za ně považováni nejsou, ale najisto pijí tolik, že v 38—45 letech umírají. Jsou to tak zvaní „denní hosté“, kteří milují sklínku piva i vína, kteří nikdy nepřeberou, kteří s pohrdáním hledí na ty, kdož „truňk boží“ přebráním znesvěcuji, ale obráceně také tím pohrdají, kdo do hospody nejde, nebo málo pije. Taci řídí se pravidlem, že kdo snese jen jednu sklínku, ale pije dvě, je opilec, právě tak kdo jich snese 20 a pije 21, ale sami děkují Bohu, že jich snesou denně po 20. Tito pijáci obyčejně dostávají delirium tremens, a přece nikdy nebyli opilí. Zvykli si slovem alkoholu a cvičili se v jeho požívání tak znamenitě, že dodělali se „pěkných“ výsledků

způsobem.« A Virchov, jak již uvedeno dí: „Lihoviny ničí zdraví, čím déle se jich požívá, a čím jsou silnější.«

Popatřme, jak alkohol vraždí! Mnohdy usmrcuje ihned. (Otrava alkoholem.) Dle Dr. Kaisra umírá tříleté dítě po požití 75 gr.³⁷⁾ a dospělý člověk po 330 gr. alkoholu. V Rusku bylo r. 1876 vůbec úředně ohlášeno 1466 otrav, z nichž 1031 bylo alkoholem. V letech 1869—1873 upilo se v Prusku okamžikem 288 osob, kdežto v téže době pouze 159 bylo jiných otrav (62 požitím jedovatého

³⁷⁾ A l k o h o l u d ě t e k. Nejzhoubněji působí zajisté alkohol u dětí. Jistý německý list věnovaný zájmům zdravotnictví, podává následující výsledek šetření na škole v Nordhausenu: V druhé třídě obecné školy (7leté děti) bylo 49 dětí: z těch 38 pilo již víno, 40 kořalku a pivo všecky. z části pravidelně. V páté třídě (11leté děti) bylo 28 dětí: víno pilo z nich již 27. kořalku 14 a pivo 28; z těchto 21 udalo jako důvod, že „chtí býti silnými“. Opilými bylo z 28 již 16 dětí. Bylo by zajímavé sestavit podobnou statistiku na školách. Snad by poskytovala obraz žalostný, ale lépe je znáti skutečnost sebe žalostnější. neboť jen sebepoznání jest prvním krokem k polepšení a nápravě. Jsou dosud lidé, kteří celé hnutí střidmostní odbývají lacinými vtipy. Ti jsou na stejném stupni s lidmi, kteří každé vážné napomenutí posměšně nazývají moralisováním. A přece není potřeba býti nějakým škarohlídem. abychom se přesvědčili o zhoubnosti alkoholické vášně. Trestnice, blázince a nemocnice děkují své přeplněni z více než polovice alkoholismu. Zasahuje-li tato morová rána již i děti, lze si snadno představit, jakou bude budoucnost na této mladé generaci založená. („Čech“ 21. pros. 1905.)

ovoce, 40 kyselinou, 57 arsenikem, fosforem atd.). Alkohol kazí krev, jež pro zdraví jest nesmírně důležitou, ničí krvinky, odnímá krevním bílým telískům síly, zmenšuje kyselinu a zvyšuje škodlivě tučnost.

Alkohol poškozuje a ničí znenáhla všechny vnitřní orgány člověka. Dráždí a přesycuje sliznici jak v hrtaně a v jícnu, tak především v žaludku. U toho, kdo nesmírně pije, pokrývá se žaludek hustým šlemem, jenž z rána se trhá. Přichází zle, člověk zvrací, krvácí, dostává rozšíření žaludku a posléze raka. Jak hrozný je pohled na žaludek opilce!

Ze žaludku a střev přichází alkohol s krví do oběhu po celém těle. V kolenou a údech způsobuje škubání a trhání s velikými bolestmi (gicht, podagra a třesení).

Srdce opilecovo až k smrti se štve. Ztrácí pružnost a zvětčuje se. Kol něho usazuje se hustý žlutý tuk, jenž nejen pohybu srdce vadí, ale i jeho tkaň proniká a ochromuje. Zdánlivě takový pijan vypadá velice zdravě, ale přidruží-li se dost malá nemoc, nebo větší námaha, či duševní rozrucha, přichází náhle smrt.³⁸⁾

Ledviny po alkoholu se zapalují, nabubřují, anebo se smršťují. Vodnatelnost nebo mrtvice bývají toho následky.³⁹⁾

³⁸⁾ Dr. Baer: „Der Alkoholismus.“

³⁹⁾ Dr. Hauser: „Gesundheit und Alkohol“ v „katol. listech střídmosti“ r. 1902—3.

Zdravé neporušené srdce a normální ledviny jsou dle Dr. Bollingera v pivním městě Mnichově velmi řídkým zjevem. Ztučnění a zmohutnění se zažloutlým zbarvením kůže, anebo zhubnutí s vodnatelným naběhnutím údů jsou známkami „žízňivých“ jater.

Plíce ztrácí alkoholem schopnost odporovati škodlivým a nepřátelským vlivům, obzvláště vrazedným bacilům tuberkulosním. Proto opilci dostanou naposled tuberkule (souchotiny).

Nejstrašněji působí alkohol na mozek. Násilně trhá toto obdivuhodné a z milionů nejlepších a nejjemnějších částek sestávající mistrovské dílo Boží všemohoucnosti.

Hrozný zástup nemocí bere počátek z alkoholu ⁴⁰⁾ Jsou to na př.: katary sliznic a průdušek, zvětšení plic, nemoci žaludkové, katar střev, nemoci ledvinové („píjácké ledviný“), jater („hospodská játra“), srdce („Mnichovské srdce pívové“), znetvoření cev („sklerosa“), zvláště mozkových (mrtvice), křeče, otylost, cukrovka (diabetes), gicht, třesení kolen, nemoce hlavy, neduhy oční, neurasthenie, hysterie, neuritis, nemoci mozkové (dipsomanie, delirium, ochrnutí mozku, bláznovství, atd.).⁴¹⁾ To je odměna těm, kdož holdují alkoholu,

⁴⁰⁾ Účinky lihovin na tělo a jeho zdraví liší se jednak dle množství, jednak dle jakosti jich. Nejzhorbněji účinkují pálenky či kořalky znečištěné jedovatými lihy (příboudlinou). Nejjedovatější jest amyl, který působí v pravdě katansky.

⁴¹⁾ Dr. Hoppe: „Die Thatsachen“, 120—163.

to je odměna za ztracené peníze,*) spokojenost, klidnou domácnost, rodinné štěstí, za ztracené blahé chvíle, jež ztráviti se měly v kruhu rodinném, za ztrátu cti a dobrého jména, krátce odměna, před níž svět hrůzou trne.

Pijáky usmrcují nemoci zvláště dříve než zdrželivce.⁴²⁾ Dle pruské statistiky z roku 1883

*) Z h o u b c e a l k o h o l. Hrůzné působení alkoholu, velmi nebezpečného to škůdce lidstva, dokazují tyto případy: V pondělí, dne 22. t. m. šel František Kubáč, dělník, 54letý z Hostkovic, kořalce silně oddaný. na hon. Ulehl v lese a nalezen až 25. t. m. vlastní ženou mrtev. Zemřel ochrnutím srdce následkem požití většího množství lihovin. — Řetízkář Jan Bělohávek z Vodňan, zaměstnaný u firmy J. Reich, šel dne 21. t. m. na posvícení do blízkých Račic a tam v hostinci p. Konvičky statně popíjel. Nejprve pivo a později rum, jehož vypil litrovou láhev. Náhle klesl k zemi. Odvlékli jej do stáje, lili mu do úst mléko a když domácí prostředky nepomáhaly, naložili jej na vůz a odvezli domů do Vodňan, kdež večer podlehl otravě alkoholem. Bělohávek byl 25letý. Zanechal mladou vdovu s několikanedělním dítětem. („Čech“ 30./10. 1906.)

⁴²⁾ Dr. Baer tvrdí, že jest téměř $\frac{1}{5}$ všech předčasných úmrtí zaviněna alkoholem. Dle zpráv liverpoolského spolku střídmosti z r. 1882 umírá následkem alkoholu ročně v Anglii 50.000, ve Francii 15.000, v Německu 40.000, na Rusi 100.000, v Belgii 7000 lidí atd. V rakouských nemocnicích zemřelo v letech 1874—80 ročně 208.836 chorých (v Čechách 42.143), v nichž bylo 845 (v Čechách 92) alkoholiků. R. 1873 zemřelo v Rakousku na cholera 107.007, z nichž 91.308 přišlo na Halič, kde jak známo kořalky se pije nejvíce.

obnášela úmrtnost pijanů v nemocnicích roku 1878—79 19% ač nemocných (tedy i s pijany) bylo pouze 10% . V nemocnicích celého Německa umřelo v r. 1886—95 z pijanů $9\cdot4\%$, ač všech nemocných bylo pouze $6\cdot6\%$. Při choleře v Glasgově zachránil Dr. Adam z pijanů pouze $8\cdot8\%$, z těch však co nepili celých $80\cdot8\%$! Na zápal plic zemřelo v letech 1886—95 v nemocnicích v Německu ze všech nemocných 18% , z pijanů však 40% , tedy více než dvojnásobný počet. V Kielu zemřelo na zápal plic ve stáří od 20—30 let $7\cdot1\%$ ze 100 nemocných vůbec (dle Dr. Schroedera) a $66\cdot6\%$ ze 100 pijáků (dle Dr. Kaysera), 31—40 let $14\cdot2\%$ ze 100 nem. vůbec a $57\cdot1\%$ ze 100 pijáků, 41—50 let $28\cdot6\%$ ze 100 nem. vůbec a $54\cdot0\%$ ze 100 pijáků, 51—60 let $28\cdot4\%$ ze 100 nem. vůbec a $84\cdot6\%$ ze 100 pijáků, 61—70 let $38\cdot3\%$ ze 100 nem. vůbec a $100\cdot0\%$ ze 100 pijáků.

Že poranění a operace pijákův jsou alespoň třikráte nebezpečnější než u těch, kdož lihovin se zdržují, bylo již vícekrát dokázáno.⁴³⁾ V pruských nemocnicích zemřelo roku 1878—9 na úraz 5% , z pijanů však bylo jich 25% . Proslavený operater profesor Kehr v Halberstadtu sděluje, že mu z ope-

⁴³⁾ V kterých krajinách řadí lihoviny, tam ubývá stále jinochů schopných k vojenské službě. V Rakousku bývá ročně prohlíženo 700.000 jinochů u odvodu a tu z 1000 bylo jich odvedeno roku 1870 293 a roku 1880 toliko 162, v Haliči však jen 126. Patrně, že pití lihovin u nás stoupá.

rovaných dám poměrně 8⁰/₀ zemřelo, kdežto z mužů 40⁰/₀. Příčinu toho shledává u mužů v nesmírném požívání alkoholu.

Menší nemoce u pijáků trvají déle než u abstinentů. U třech velikých anglických nemocenských pokladen připadlo na každého pojištěného dělníka pravidlem 19 dní nemoce, kdežto u pokladny „Sons of temperance«, jež přijímala pouze abstinenty, toliko 5 dní.⁴⁴⁾ Dle zprávy místní nemocenské pokladny hostinských v Berlíně z let 1890—94 trvala nemoc u každého hostinského průměrně 29¹/₂ dne, kdežto dle říšské statistiky na nemoc kteréhokoliv pojištěnce připadlo pouze 17 dní.⁴⁵⁾

Pijáci stávají se první obětí nakažlivých nemocí. V Belgii a v Holandsku řádila dle Dr. Ruysheho poslední cholera mezi pijáky hrozně. Když r. 1848—9 zuřila cholera v Glasgově, přál si Dr. Adams, aby nad každým prodejem kořalky byl nápis: „Zde prodává se cholera!“ Totéž platí i o jiných nakažlivých nemocích, jako malarii, zimnici, moru, tyfu, petečích, tuberkulose, skřípce atd.

„Hostinec pracuje pro souchotě,“ volá prof. Bronardel z Paříže na londýnském kongressu proti tuberkulose. Dle Dr. Vollaanda v Davosu „umírají tuberkulosní pijani jako když shašejí světla.“

⁴⁴⁾ N. Kerr. Inebriety. 1894.

⁴⁵⁾ Hoppe d. c.

U těch, kdož zaměstnání jsou výrobou nebo prodejem lihu, řádívá smrt brozně. Dle Dr. Ogleho⁴⁶⁾ obnáší úmrtnost u duchovních 100⁰/₀, kdežto u sládků již 245⁰/₀, u hostinských a prodavačů kořalek 275⁰/₀ a u těch, kdož lihoviny roznáší, jako jsou číšníci atd. 397⁰/₀ !

I střídmi pijáci nedožijou se průměrně let abstinentů.⁴⁷⁾ To dokazují nadevši pochybnost úřední knihy pojišťujících ústavů na dožití. »United kingdom Temperance and General Provident-Association« sestává od r. 1847 ze dvou oddělení: všeobecného, jež je pro všechny mimo motorické pijany a ze zvláštního, jež je pro abstinenty. V prvním oddělení událo se v letech 1866—99 z 10.869 očekávaných úmrtí 10.469, tedy 96·3⁰/₀, kdežto v oddělení abstinentův z 8048 pouze 5724 či 71·1⁰/₀.⁴⁸⁾ Při podobné pojišťovací společnosti »Sceptre Life Association« byla čísla ta 81⁰/₀ a 58⁰/₀.⁴⁹⁾ Rozdíl tedy byl o 25 případně 23⁰/₀ ! To mluví jasně. Dle výpočtu

⁴⁶⁾ Dr. Ogle je úředníkem anglického Registrar-General-Departement a měl ku svým studiím úřední data dle úmrtních matrik.

⁴⁷⁾ Židi, kteří se pití kořalky úzkostlivě vyhýbají, jsou průměrně živi 36 let, kdežto křesťané pouze 26 let. Žid Rothschild má v pokoji nápis: »Chraň se lihovin!« Dle toho se také řídí. Nepije jich sice, ale za to prodává. A »kšeft« nese tisíce!

⁴⁸⁾ W. Bingham: »Med. Temp. Review. 1899.

⁴⁹⁾ Vlasák; »Proti alkoholu.«

sekretáře Cane-a žili pojištění abstinenti průměrně o 6 let déle.

Mnohé smrtelné úrazy jsou zaviny alkoholem. „Jsem již po 14 let“ píše notář v přístavu Bostonském, „na tomto místě a pod mýma rukama prošlo mnoho vyšetřování o stroskotaných lodích.⁵⁰⁾ Mohu ujistiti, že ani polovina z těchto lodí by se byla nestroskotala, kdyby neměly na palubách kořalky. Pojišťovny mohly by raději 25⁰/₀ pojistné sumy odpustiti, kdyby pojištěná loď nesměla vyplouti na moře s kořalkou.“ V Prusku v letech 1869—73 přišlo 33.321 osob neštěstím o život, z nichž 1554 či 4.66⁰/₀ následkem pití.⁵¹⁾

Blázince mohly by mnoho vypravovati o zhoubných účincích alkoholu na smysly člověka. Kdybychom navštívili vsecky blázince na celém světě a shlédli bídu za jejich zdmi, jíž většinou způsobil alkohol, jaká as hrůza by nás pojala! V Německu průměrně ročně 30.000 lidí zblázní se z alkoholu. „Mohli bychom pátý díl našich blázců zavřít, kdyby se nám podařilo, alkoholi se světa odstraniti,“ praví primář zem. blázince v Prusku Dr. Hoppe. Dle prof. Kraepelina má alkohol zcela jistě mezi jedy, jež způsobují pomatení mysli, největší a nejdůležitější úlohu, ježto týž dle podnebí a okolností bývá příčinou, 10 až 30 ba 40⁰/₀ těchto nemocí.⁵²⁾

⁵⁰⁾ Dr. Müllendorf: Die Trunksucht.

⁵¹⁾ Dr. Bode d. c.

⁵²⁾ V letech 1876—80 bylo v Rakousku léčeno

Do ústavu Charity v Berlíně v letech 1889—91 došlo 4784 bláznů, a z nich 2260 či $47\frac{2}{10}\%$ náleželi k alkoholikům. Roku 1893 bylo v samém Berlíně 4398 osob zavedeno do blázninců, z nichž celá polovina byli notoričtí opilci.

Opilská či pijácká třesavost (*delirium tremens*) bývá hrozným koncem přemnoha opileců. Zvláštností této nemoci jest jakési pomatení smyslů. Nemocný vidí všude myši velké i malé, brouky, housenky, malé čerty (čírčata) anebo strašidla. Potí se a chvěje. Je velice nepokojný. Nemůže spáti. Postoupí-li nemoc příliš, vidí před sebou samé propasti. Málo kdy je veselé mysli, spíše však se hněvá, věří, že ho všickni pronásledují, zuří, a vše tluče a ničí. Náhlá smrt nebývá daleko.⁵³⁾

A hle, rok co rok na tisíce obětí přivádí takováto nemoc před soudnou stolicí Boží. Ve spojených státech severoamerických dle úředních zpráv zemřelo touto nemocí v letech 1845—55 na 300.000 lidí, kteří zanechali přes milion sirotků. V Prusku v letech 1877—85 událo se

průměrně ročně 9305 bláznů, mezi nimi 970 opileců (v Čechách 2358 a 116 opileců). Z bláznů ošetřovaných v letech 1871—82 v bláznincích ve Vídni se zbláznilo $25\frac{3}{10}\%$ mužských, tedy přes $\frac{1}{4}$ všech a $2\frac{7}{10}\%$ ženských z opilství. Roku 1885 zbláznilo se na Moravě z opilství $30\frac{1}{10}\%$, tedy $\frac{1}{3}$. Roku 1882 bylo ve všech bláznincích rakouských 5695 mužů, z nichž $12\frac{8}{10}\%$ se zbláznilo z opilství.

⁵³⁾ Ueber den Einfluss des Alkohols auf den Organismus des Kindes. Von Dr. Demme. Stuttgart 1891.

touto nemocí 11.134 případů úmrtí.⁵⁴⁾ Strašná a hrozná jsou to v pravdě čísla !

Dítka opilců jsou největšími nešťastníky. Necht již opilec pod kletbou své vášně zemře, — jest sice politování hodeno, ale přece sám svůj osud zavinil — ale smutnějším jest, že kletba opilství se dědí, že hřích pijáka bývá trestán až do 3. a 4. pokolení. Ubohé, nevinné dítka, jak jste si toho zasloužily, že rodiče otravovali vás na těle i na duši, dříve než jste je poznali, a dříve než jste je sladce otcem a matkou nazvaly? Běda rodičům takovým !

Nejhroznějším ale dědictvím, jež rodiče-pijáci dětem zůstávají, jest veliká náklonnost k témuž hříchu. Než není to dědictvím jediným. Profesor dětských nemocí Dr. Demine⁵⁵⁾ v Berlíně pozoroval v letech 1878—90 dítka z 10 alkoholů oddaných a z 10 abstinentních rodin. Výsledek jeho byl následující: (Viz tabulku na str. 51.)

Dr. Legrain pozoroval 215 pijáckých rodin s 819 dítkami. Z těch 174 dítek narodilo se mrtvých anebo zemřelo v prvním roce věku, 427 stalo se opilci, 60⁰/₀ bylo znetvořeno tělesně i duševně, 14⁰/₀ propadlo nemravnosti, pětina zemřela záhy na škrofle, 17⁰/₀ bylo tělesně slabých

⁵⁴⁾ Dle Dr. Winklera a Dr. Kommerella.

⁵⁵⁾ Zeitschrift des Königl. Preus. statistischen Bureaus. 1899.

z dítek	v rodině abstinentů	u pijáků
zemřelo ihned vrozenou slabostí	3	12
„ v prvním měsíci žití (v rodinách alkoholických na škrofle)	2	13
bylo blbých	—	6
mělo vrozených znetvoření těla	2	5
zakrnělo	—	5
záhy onemocnělo	—	5
onemocnělo tancem svatého Víta (psotníkem)	2	1
vyvíjelo se duševně pomalu	2	—
bylo normálních na těle i na duši	50	10
Celkem	61	57

a 19⁰/₀ duševních ubožáků.⁵⁶⁾ Komu by nekrvácelo srdce již při vzpomínce na tu hroznou bídu, již pití rodičův přináší dítkám? Proto běda otci, běda matce, kteří oddávají se alkoholu! Jich dítky, vnukové, pravnukové a prapravnukové budou trestáni za ně a budou po dlouhá desetiletí jich hřích a nepravost nositi na tělích. Každá kapka alkoholu vypitá od rodičů stane se potomstvu mořem bídy, neštěstí a svízeli! Zda kdo z pijanů vzpomene na to? A přece každé podání alkoholu k ústům mělo by jim připomenouti tuto pravdu a zjevití zástupy obětí, jež za ně trestány budou. Běda, běda, třikráte běda rodičům, již oddali se alkoholu, bude na světě — i na věčnosti!

Chudoba.

V jedné ulici v Lyoně stál kdys muž s holí v ruce. Vstoupil do dveří hostince, změřil jejich výšku i šířku a chopil se pak za čelo. Míra, jak se zdálo, se neshodovala. Měřil po druhé a potřásal povážlivě hlavou. Měřil po třetí, po čtvrté a ještě několikráte a přemýšlel znovu. Ponenáhlu shlukl se kol něho hlouček zvědavců. „Co pak to robíte?“ tázali se někteří. „Co dělám? V těchto dveřích je ďábel. Nejsou ani dva metry vysoké a něco přes metr široké a přece měl jsem dům a zmizel jimi, měl jsem statek a zmizel jimi, měl jsem stodolu, koně, krávy, vůz, pole, lesy a zmizely jimi, měl jsem štěstí, pokoj, blahobyť, čest a svědomí a zmizely jimi a když nyní sám bych chtěl vstoupiti, vyhodí mne ven, protože už nemám ani haléře.“

Opilství a bída jdou ruku v ruce. Žádný piják neuvažuje, jaké obrovské sumy obětuje své modle — alkoholu. Tabulka⁵⁷⁾ nás o tom přesvědčí. (Viz tabulku na str. 53.)

Obrovské to sumy! Sto obyvatel ve vesnici za 10 let při každodenním vydání 10 kr. na alkohol propije celý kostel a při vydání 50 kr. docela obrovskou kathedrálu v ceně téměř půl milionu. A přece nejsou to ještě hotoví opilci.

Profesor Kraepelin znal dělníka, který ročně vydával za lihoviny 400 marek či 640 K. Ve

⁵⁷⁾ Sr. spisek: „Der Schnaps.“

Kdo denně propije sám, nebo s rodinou za alkohol		propije ročně		což by činilo, kdyby měsíčně si to ukládal na $3\frac{1}{2}\%$ za 5 let úrok z úroku		V 10 letech vzrostl by kapitál		V 30 letech byl by kapitál		Při 100 pijácích ročně v osadě činí		Při $3\frac{1}{2}\%$ zúročení bylo by při 100 pijácích za 10 let	
5	kr.	zl.	18.25	zl.	99.—	zl.	216.56	zl.	952.88	zl.	18.25	zl.	21.656
10	"	"	36.50	"	198.30	"	433.86	"	1908.94	"	36.50	"	43.386
20	"	"	73.—	"	397.05	"	868.59	"	3822.05	"	73.—	"	86.859
30	"	"	109.50	"	581.41	"	1302.88	"	5733.46	"	109.50	"	130.288
50	"	"	182.50	"	992.75	"	2171.81	"	9537.30	"	182.50	"	217.188

„Westd. Arbeiterzeitung“ roku 1899 vypravoval kdosi, že viděl účet, dle něhož za rok jistý dělník vypil 889 litrů kořalky. Dle Guilleneta propije v alkoholu francouzské dělnictvo ročně 960 milionů marek, a jeden Angličan vypočetl, že u nich alkohol stráví dvě třetiny veškerého výdělku.⁵⁸⁾ Proto pravdu má belgičan C. de Leveleye, když dí: „Kdyby dělníci nesmírné sumy, jež vydávají za kořalku, chtěli ušetřit, mohli by ve 20 letech skoupiti všecky továrny, v nichž pracují.“ Alkohol ubírá dělnictvu i to, co nezbytně potřebuje. »Miliony a miliony,“ praví profesor Schmoller, »mizí ve špíně alkoholu, celá existence střední a nižší třídy závisí na něm, ba můžeme směle říci: na něm závisí budoucnost národů.“

„Hrozný to obchod,“ doznává kupec, který ve vesnici měl prodej kořalky. „Když jsem krám svůj otevřel, bylo na míli cesty v celém okolí na sta zámožných sedláků. Nyní skoro polovina jich přišla o všecko, a většina jich za své neštěstí děkuje mému obchodu.“

Diogenes říkával: „Pijákovo hrdlo — spolkně vlastní sídlo.“⁵⁹⁾ A měl pravdu.

Opilství je bídou největší. Není to pouze ztráta peněz, byl i stoupla až k obrovským

⁵⁸⁾ Dr. Müllendorf d. c.

⁵⁹⁾ Obyvatelé slovinské vesnice Lipavky vypili za 20.000 K kořalky na dluh. Hospodská — židovka vymáhala dluhy exekučně, tak že celá vesnice se úředně prodávala. (Dr. Panýrek d. c. 126.)

sumám, jež při alkoholu bídu působí, ale přimysleme si k tomu, praví farář Kalbersch, „ještě ztracenou spořivost, ztracený čas, nesmírnou touhu po hře, nechů ku práci, jedem ztracenou tělesnou sílu, rozpoutaný život rodinný, nešťastné manželství, zhrublou mysl, zlé srdce a celou litanii s tisícerym „Smiluj se nad námi“ — a to vše zavinuje alkohol. To jest bída ve své nejsmutnější a nejnešťastnější podobě, se svými znemravňujícími a sesurovujícími následky, ona bída, kde není spokojenosti, pokoje, domácího štěstí, lásky k ženě a dětkám.“

Nebe na zemi mohl by hodný dělník míti, kdyby své mzdy používal ku blahu rodiny, kdyby uměl hodnou ženu a zdárně vychované děti obšťastniti výdělkem své pilné ruky. Jak nescílněkráte byl by sám šťastnější, kdyby ukládal haléř k haléři, aby o vánocích či při nějaké jiné příležitosti svým miláčkům připravil nějaké překvapení! Ale vše toto opilec netěší. Opilec krade plačící ženě poslední haléř a hladovícím dětkám poslední sousto chleba. ba krade zimou se tetelící a umírající matce poslední s postele peřinu, aby ji prodal a propil.⁶⁰⁾ Kdyby andělé uměli plakati,

⁶⁰⁾ Tak sděluje spisek: „Der Schnaps.“ V Irsku před působením P. Mathewe mnohé děti neznaly chleba. Ráno uvařila jim matka obyčejně tři větší hrnce brambor. Jeden pojedly hned, z druhého vzaly si „na poledne“ do školy a třetí měly k večeři. Mezitím pily ráno a večer kořalku. Dne 7. října 1903 byl v Brandenburce zatčen opilec-invalida, který své dvě děti o hladu zavřel po kolik dní doma, a sám se potloukal

zajisté že celé nebe i celý svět by rozplakali nad takovýmto opilcem a jeho rodinou. Slyší vroucí modlitby ženy i dítek, jež se strachem a hrůzou očekávají napilého otce, jež zkřehlí mrazem a pláčice hladem, klečí na kolenou a své ruce pozvídají ke Kristu Ježíši na svatém kříži, až v tom otec jako divoký tur vrazí do dveří a pak následují věci, z nichž jenom pekelníci a mocnosti zatracenců v pekle se radují.

Kdo poznal některou rodinu opilcovu, a byl svědkem toho, co tu se děje, může bez ustání o podobných bídách vyprávěti. A přivádí-li alkohol takovou bídu do jedné jediné rodiny, celé moře neštěstí musí působiti po světě, kde celé miliony rodin jím nešťastny jsou. Proto pryč s alkoholem, pryč z našich rodin, aby tam se usídlilo štěstí a blahobyť!

Alkohol ničí národy a státy. Že nesmírné výdaje za lihoviny národní blahobyť zmenšují, jest jisto a nepotřebuje zajisté důkazu. Či na př. u nás v Čechách ztráta 500,000.000 K ročně zůstává a může zůstatí bez veškerého vlivu na veřejné blaho? V Německu činí ztráta tato docela 3600 milionů K! Alkolismem trpí celý stát. Kdyby každé město a místo polovici hostinců zavřelo, odpadla by také polovina kázní a žalářů, veliký díl trestaneckých domů, odpadly by také blázince, nemocnice, sirotčince, chudobince atd.

po „putykách“. Dítka hladem zahynuly. (Tägliche Rundschau 9./10. 1903.)

Proto jisto, že co stát z alkoholu jako příjem přijímá, ztrácí nejednou, ale bezpočtukrát vydržováním jmenovaných ústavů.

Dle profesora Pelmana stálo, jak anglická vláda najisto určila, 709 potomků jakési ldy Jurkovy, jež v r. 1740 se narodila a naprosto opilství oddána byla. Anglii na výdajích v žalářích, káznících, hnaneckých stanicích atd. »maličkost« pouze 5¹/₂ milionu K.⁶¹⁾ V severní Americe dle udání ministra Everetta vydal národ v letech 1860—70 za alkohol 3 miliardy a 600 milionů dolarů, při čemž 300.000 lidí přišlo o život, 100.000 dítek dostalo se do chudobinců a alespoň 150.000 lidí do žalářů a donucovacích pracoven, událo se nejméně 2000 sebevražd, 10 milionů dolarů ztratilo se ohněm, jenž pijáky byl založen a zůstalo 20.000 vdov a nejméne 1 milion sirotkův.

Jest jasno, že alkohol ničí národy a na pokraj záhuby uvádí státy. Proto pryč s ním z národního žití, pryč s ním ze všech států!*)

⁶¹⁾ Z těchto 709 potomků bylo 106 nemanželských, 181 prostitutek, 142 žebráků, 64 špitálníků a 76 zlodějů, ba i 7 vrahů. V žalářích byli celkem celých 116 let a 734 let byli podporováni z chudinských ústavů. V 5. generaci (pokolení) skoro všechny dívky staly se prostitutkami a chlapci zločinci. Ze 6. pokolení byl nejstarší člen 7 let stár, ale již 6 jeho sou-
druhů z téhož pokolení bylo v sirotčincích.

*) Volby a alkohol. Rakouský spolek proti opilství zadal k volebnímu výboru žádost, v níž se prosí, aby v den voleb do říšské rady byly hostince

Alkohol vedle chudoby na statecích zavinuje též chudobu ve vzdělání či chudobu duševní. »Tři jsou stolice,« praví Dr. Lidner, »jež se uvázaly v duchovní výchování člověka: domácnost, v které vyrůstá, škola, ve které se vzdělal a společnost, ve které žije. Pohlížíme-li v plný život, tu arci shledáváme, že lidé jsou hlavně tací, jaké jsou rodiny, ze kterých pocházejí, a jaké jsou společnosti, ve kterých žijí.« Proto nedivu, že děti alkoholiků jsou nejméně vzdělány. A není možno ani jinak. Domápanuje naprostý nepořádek ať v modlitbě, ať v jídle, ať v šatech, ať v čistotě. Dítě přichází do školy pozdě, neumyto, neučesáno, mnohdy po noci, kdy otec-opilec zle rádil, nevyspalé, hladové, umořené. Nic je ve škole nezajímá, ke všemu je lhostejno, tupo. Přirozeně také jeho vzdělání nepokračuje, ale hyne. Děti alkoholistů jsou hrozným přítěžkem škol, jsou zlem, které působí i na děti hodné v tom směru totiž, že učitel a ostatní žáci jsou v postupu učiva jinými zdržováni. Kázeň takovýchto dětí kazí kázeň celé školy. Jsou to rozpustilci, kteří nic dobrého nikde nečiní. Jablko nepadá daleko od stromu.

Alkohol zavinuje, že mnoho lidí neumí číst a psát, že postrádají toho nejn nutnějšího vzdělání. Ba jsou tací, kteří se neumějí ani modlit. Není to žádnou zvláštností v krajinách alkoholu oddaných. Vždyť alkoholista sám se nemodlí, do kostela málo

a kořalny v blízkosti volební místnosti uzavřeny, jelikož čepování alkoholu by zfalšovalo volby. („Čech“ 30./10. 1906.)

kdy, nebo nikdy nepřijde, modlitby z mládí zapomněl, poněvadž si jich neopakoval a tak zůstává na tom nejnižším stupni lidském, který nejblíže stojí němé tváři. Kde při službách Božích je kostel prázdný, ale plny jsou kořalny a hostince, tam najisto vzdělanost a uvědomění lidu bývají také na nejnižším stupni. Při takovémto pak „vzdělání“ bují pověřčivost, lid uvěří každému dobrodruhovi, ale ku pravému vzdělání a ku pravé osvětě je až „šosácky“ zaujat. Každá námaha v tomto směru o nápravu naráží na tisíce překážek a odporů a rozbijí se o paličatost a svéhlavost. Tato slova píšu ze zkušenosti dlouholeté. Kde zavládl alkohol, s chudobou na statecích pojí se chudoba duše, se všemi svými neblahými následky. Běda krajině, běda lidu, kde alkohol stal se bohem. Tam každá vymoženost času, každý pokrok vědy usíná, hyne a nezapustí nikdy kořenů. Proto kdos přítelem osvěty, hlásej bez ustání: Pryč s alkoholem!!

Hřích.

Byla to dojemná podívaná, když před lety v káznici ve Vechtě 81 káránců v poutech přistoupilo k oltáři a před P. Selingem za slz slibovalo, že více kořalky píti nebudou. Téměř všickni, dle upřímného doznání, dopustili se zločinů z opilství.

Co opilství tak hrozným hříchem činí, není pouze zvířecí požívavost, není násilné potlačení rozumu, není těžké ubližování si na těle, tomto

chrámu Ducha sv., ale je to celý hrozný voj hříchů a nepravostí, jež jsou jeho následkem, je to modlářství, jež břichu se koná (Fil. 3., 19.), znesvěcování neděl, do nebes volající urážky Boží, zoufání, nevěra, klení, na cti utrhání a pomlavy, falešné a hříšné přísahy, dušování se, zaklínání, jest to vášeň, již kořalka rozpoutává v hrozivý požár, jsou to hříchy proti mravnosti a věrnosti manželské, nesčetné hříchy proti štěstí a míru v rodinách a celá legie (zástup) poklesků proti svému i cizímu životu.⁶²⁾

„Opilství,“ praví sv. Augustin, „jest matkou všech hříchů a soubor všeho zla.“ „Kořalka jest nejlepším přítelem každého hříchu,“ píše po svém způsobu Albán Štole, „otvírá všem hříchům dvěře a zapaluje je, aby mohly zuřiti. Plane-li posud jiskřička náboženství v některém koutku srdce, tu kořalka jest nejlepší vodou, jež ji uhasíná. Kdo oddán jest pití, nemodlí se, ba ani nemůže se modliti, a nikde se tak náboženství neposmívají jako opilci u skleničky.“

Na východě, vypravuje stará pověst, jednomu muži zjevil se ďábel, zmocnil se ho a nyní dal mu na vybranou jeden ze tří hříchů, buď křivou přísahu, nebo otcovraždu anebo opilství. Muž ten vyvolil si opilství, protože pokládal tento hřích za

⁶²⁾ Roku 1877 bylo spácháno sebevražd z opilství v Čechách 969, na Moravě 325 a ve Slezsku 123. Dr. Schoeßl připisuje r. 1888 celou třetinu sebevražd spáchaných na Moravě opilství.

nejmenší. Po té se opil, v opilství zabil svého otce a v tomto zoufalství přísahal pomstu. Hle, opilství přivodilo otcovraždu a krivou přísahu!

Jak mnoho jinochů a panen pokleslo, protože při zábavách po požití lihovin nebyli dosti opatrní! Dle Dr. Bonneho je statisticky dokázáno, že devět desetin těch, kdož onemocněli hříchem nečistoty, dopustili se ho po večeru ztráveném ve veselých společnostech.

Roku 1889 spácháno bylo v opilství jen v Německu 122 vražd, 10.000 lehčích, 27.000 těžších poranění a 50.000 ublížení na těle. Jak hrozná to čísla! Dle Dr. Hoppe-ho, jehož výpočty mají za základ úřední soudní data, přivádí alkohol ročně 180.000 Němců jako provinilce před soud. A kdo by sčítl při tom hříchy spáchané proti zákonu Božímu?⁶³⁾

Strašný vliv alkoholu dokazují zločiny, jež páchají se v neděli, nebo kol neděle, kdy obyčejně se více pije. Dle soudních aktů v Curychu bylo r. 1891 141 osob odsouzeno⁶⁴⁾ pro ublížení na těle. Z těchto spáchali tento čin

⁶³⁾ „Opilství zbavuje člověka rozumu. Opilství zabijí lásku. Opilství ničí jednotlivce, rodiny, národy. Opilství zabijí duši i tělo. Opilství otroky činí. Co v o p o j n ý c h n á p o j í c h p i j e m e, j e s t j e d. Opojně nápoje seslabují tělo, až je zničí, zabijí. Opojně nápoje seslabují duši, zatemňují rozum člověka a svádějí ho k hříchu, zločinu. (Josef Šustal, v předmluvě ku Peroutkovu „Katechismu střidmosti.“)

⁶⁴⁾ Noviny přinesly následující: Polo na h ý n a ulici. V pondělí o půl 6. hodině ranní 1./1. 1906

v sobotu		18
v neděli		60
v pondělí		22
v jiný den, ale v noci a v hostincích		25
v úterý	} ve dne	4
ve středu		4
ve čtvrtek		4
v pátek		4
celkem		141

Mezi 1327 osobami, jež v roce 1896 do trestnice Cvikavské byly dodány, spáchalo jich 600 — tedy skorem polovice — svůj skutek z neděle na pondělí. „To jest den Páně!“ praví po těchto číslicích lékař Dr. Hoppe, „ale pán, kterému se tehdy všickni klaní, jest alkohol. Kdežto v Německu všechny obchody a prodejny v neděli se musí zavřít, jest alkoholu otevřena brána i dvěře až dlouho do noci. Housku anebo kousek salámu hladový si koupiti nemůže, ale hezkou řadu sklínek kořalky nebo sklenic piva žíznicí ni-

nalezen byl u kostela sv. Prokopa na Žižkově polonahý muž v bezvědomí. Byl odnesen na policejní strážnici a pöněvadž ani tu lékaři nepodařilo se jej přivésti k vědomí, byl v obecní truhle dopraven do všeobecné nemocnice. Dle pracovní knížky u něho nalezené zjištěn byl v něm 19letý zámečnický pomocník Václav Jakob ze Žižkova. Jakob patrně nachmelen v pozdní hodině ranní ubíral se z hostince. U kostela zdálo se mu bezpochyby, že jest již doma, proto se svlékl z kabátu, vesty a košile a uložil ku spánku na zem.

čema si koupiti může, jen aby vězení a káznice nezůstaly prázdný.«

Alkohol, požívá-li se ve větší míře, otupuje smysl pro vše vyšší a šlechtné, zhrubuje a snižuje člověka na stupeň zvířete, činí ho nemilosrdným, krutým a sprostým. „Člověk,« praví farář Kapica, „stává se pitím náruživým ďáblem. Nárek zoufalé ženy jest srdcervoucím, ale srdce opilcovo jest chladno. Pohled na ubohé, nevinné dítky obměkčil by skály, ale srdce otcovo jest zatvrzelým. Ani slzy, ani prosby, ani pláč, ani modlitba, ani nadávka ho neobměkčí.“ Tomu svědčí i tyto příklady. Opilství oddaná matka našla syna-opilce oběšeného ve chlévě. Místo aby ho odřízla, prohledala mu kapsy, a když našla v jedné láhev s kořalkou, napila se tak, že v bezvědomí klesla pod synovu mrtvolu. — Jiná žena schovala mrtvolu děcka za lavici, tam ji nechala hníti a peníze, co dostala na rakev a na pohřeb, propila. — Opilec nenalezl při návratu z hostince večeri. Jeho ubohá, po dlouhá léta nemocná žena, tak že již po kolik let z lože nepovstala, pracovala ke smrti. Opilec-muž k ní přiskočil, nadával jí a zuřil jako divá šelma. Pak ji chytil, shodil na zem a kopal, až vypustila duši.⁶⁵⁾

⁶⁵⁾ V l. 1876—80 bylo za vraždu a zabiti v Čechách odsouzeno 435, na Moravě 242, v Haliči 696 a v celé polovici říše (Rakouska) 2742 lidí, z nichž bylo 978 opilců (v Čechách 103, na Moravě 74, v Haliči 264).

„Opilec nezná lásky, leč ke sklenici, nemá citu, leč pro žízeň, nemá útrpnosti, leč se svými bratry z mokré čtvrtě.«⁶⁶⁾ Není zločinu, k němuž by ďábel opilce neponoukal. Opilec jde ze hříchu do hříchu, z neplechý do neplechý,⁶⁷⁾ ze zločinu do zločinu, z jedné nepravosti a zhovadilosti do druhé, až se ho ďábel posléze zmocní zcela, vnukne mu zoufalé myšlenky a přivede ku poslednímu a nejstrašnějšímu zločinu — k samovraždě. A vsutku většina oporců končí samovraždou.⁶⁸⁾

Opilstvím vzrnáhá se také prostituce. Téměř 25% nevěstek sloužívalo v hospodách a padlo opilstvím v bahno hříchu. Opilý muž, opilá žena snadno podlehají nevěrnosti. Proto církve počítá hřích tento mezi »hlavní.“ Z něho vychází a vyvěrá celý roj hříchu jiných. Běda člověku, kdo mu jedenkrát propadl! *)

„Ať žije!“

„Kdybychom sebrali všechny slzy, jež způsobila kořalka, slzy úzkosti a nejkrutější bídy, slzy usedavého pláče a nejhlubšího zármutku, slzy bezradnosti a zoufalství, slzy nesmírných bolů ze

⁶⁶⁾ Lang: Alkoholgenusse und Verbrechen.

⁶⁷⁾ „Der Schnaps“.

⁶⁸⁾ Kapica d. c.

*) Jak působí alkohol na život rodinný (výchovu dětí a život vůbec), z vlastního nazírání líčí Josef Hřiva (Hofer-Rectus) ve spise: „Prospěje neb uškodí, odstraníme-li náboženství vůbec a nábož. katol. zvláště?“ (1906, str. 86.)

škod na těle i na duši: opravdu celé moře rozprostřelo by se před zrakem naším, jež by ze všech krajů se stékalo! Hrozná moře krve by povstalo, kdyby veškerá krev, jejíž prolití zavinil alkohol, krev ze smrtelných ran, ze zločinů, vražd, nemocí, krev, jež mocně volá do nebes o pomstu, se stekla v jediné místo! Hrůzostrašná hora lebek by povstala před námi, kdybychom na hromadu snesli všechny těch lidí, kteří buď přímo nebo nepřímo jako oběti pití z tohoto světa byli vyrváni.“⁶⁹⁾ To víme všickni dobře a přece voláme jako o závod: ať žije alkohol! Žádnému králi neprokazuje svět tolik slávy jako alkoholu, jenž vládne světu jako — tyran. Před ním sklání koleno boháč i chudás, vznešený i prostý, zdravý i nemocný, stařec nad hrobem i usměvavé dítě v kolébce, profesor na katedře a politik-švec někde v „kořalně“, ba i sami anarchisti a socialní demokrati, ač zásady jich naprosto se tomu protiví. Králi alkoholu slouží svět s oddaností a láskou, tak pokorně a tyransky, že ani Bohu na výsostech podobná úcta se nevzdává. Ať jsme rozradostněni, ať toneme v pláči, ať slavíme slavnost rodinnou, národní, církevní neb jakoukoliv jinou, bez alkoholu se to neobejde, ježto vše končí pravidlem pitím. Alkohol je náš nepřítel a my ho milujeme, vhání nás do neštěstí

⁶⁹⁾ To mohu prohlásiti jako jisté faktum, že více než čtvrtina mužských sebevrahů a v dospělém věku celá třetina sebevražd byly zaviněny pitím lihovin.“ Dr. Prinzing: „Trunksucht und Selbstmord und deren gegenseitige Beziehungen.“ Lipsko 1895. „Der Schnaps.“

a zkázy a my ho chválíme, ochuzuje nás a my dáváme mu poslední haléř, jež máme, ubíjí nás až k smrti a my umírajíce voláme ještě: ať žije! ať žije alkohol! Přemnozí jsou, kdož s láhví v ruce s tímto světem se rozlučují . . .*)

V boj!

„Socialní otázka vzrůstá v dravou bystrinu. Nejmhutnější a nejzhoubnější přítok bystriny té pramení v bahně alkoholismu. Nejnebezpečnější agitátor a největší apoštol podvratného socialismu v tomto „slzavém údolí“ jest zajisté rostoucí bída, zvláště tříd pracujících. V bahně alkoholismu pak vzniká nejvíce běd lidských. Nemírné pití lihovin, alkoholismus, jest nejhlavnějším zdrojem netoliko hmotné bídy a nouze, ale také duševní zpustlosti

*) Proti kořalečnému moru. Na popud ředitele národního školství v kraji seinském byl vřa-
děn do zkoušky závěrečné — konalo ji asi 10.000
dívek — tento zajímavý diktát: Lih jest lhář a pod-
vodník: tvrdí člověku, že ho posiluje, a zatím jej
seslabuje; tvrdí, že jej zahřívá, a zatím mu teplo od-
nímá; tvrdí, že jej potěšuje, a zatím jej vrhá v zou-
falství; připisuje si název „tekutý chléb“, a zatím při-
náší zkázu. Lih je sprostý zloděj, který prázdní kapsu
dělníkovu. Poškozuje těžce také stát, který musí k vůli
němu stavěti nové nemocnice, ústavy pro choromyslné,
věznice. Francii stojí lih ročně více než miliardu.
Lih se osvědčil zločincem: den jak den otravuje tento
vrah dívky, ochromuje ženy, nejsilnější muže sráží
k zemi a staré lidi mrtvicí usmrcuje, nepočítaje ani
nesčetné jiné rány, které stále působí. Tak lih připra-
vuje hmotný i duševní úpadek národa. (Čech 1906.)

lidu — největší překážkou vývoje kulturního a způsobuje největší obtíže při zdárném řešení otázky dělnické. Z alkoholistů rekrutují se nejzuřivější nepřátelé společnosti.“

„Kořalkou spojuje se proletářstvo k bojům proti společnosti. Pařížská komuna bojovala kořalkou a petrolejem. Moderním otrokům velikého kapitálu, ujařmenému dělnictvu jest kořalka osvěžujícím nápojem zapomínání.“

„Alkoholismus jest hroznou kletbou národů. Boj proti nemírnému pití kořalek jest velikým nárokem skutečné lidumilovnosti, ale také velikou důležitostí hospodářskou, sociální i kulturní.“ (Adámek 5) a dodávám: „důležitostí mravní, společenskou a náboženskou.“ Výkladu můj dodatek nepotřebuje, kdo pozoruje naše poměry národní i církevní, uzná jeho oprávněnost prvním hledem.

Alkohol je nepřítelem mocným. Proto v boji proti němu musí se spojit všickni, kdož jsou dobré vůle: kostel, škola, veřejný život, kněz,*)

*) „Čech“ 4. září 1906 uveřejnil následující provolání: „Šlechtní lidumilové, pomozte nám v boji proti krutovládě alkoholu — zhoubě lidu! Je známo, kterak u velikém množství náš lid československý oddán jest krutovládě alkoholu. Kolik to každoročně přibývá rodin z naší krve slovanské k úpadku mravnímu a hmotnému, kolik to bídy a hladu přichází do rodin, kdež otec nebo matka jsou oddáni alkoholu. Nehodláme rozšiřovati výklad o alkoholu a

učitel,*) poslanec, řemeslník, rolník, dělník, tisk, veřejné přednášky, spolky

Zásady protialkoholického boje.

1. Sklenička pro přátelství — neškodí. „Vino bylo od počátku stvořeno ku radosti člověka.“ (Sir. 31., 35.) a „Vino obveseluje srdce člověka,“ (Žalm 103., 15.) dí Písmo sv.

jeho zhoubě, ale doznati musí každý řádný člen společnosti lidské, že lidé, již oddáni jsou alkoholu, zůstávají největší zlo mravní a hmotné celé rodině, obci, zemi a celému pak národu. Abychom národu svému zachránili náš dorost, naši mládež proti alkoholu, musíme pracovat za příkladem velikého biskupa Eggera rozšiřováním populární brožurky lidové ‚Zhouba lidu‘, vydané na Velehradě. Aby šlechtnému dílu tomuto dopráno býti mohlo celého uskutečnění, prosíme za hmotnou podporu všechny lidumily, by neváhali přispěti dárkem peněžitým na rozšíření této veledůležité brožurky ‚Zhouba lidu‘. Kdo jedinou duši vytrhne z bídného pijanství, kdo jedinou rodinu zachrání od záhuby, ten nežil nadarmo; tímto jediným činem si získal zásluhy o království Boží a drahou vlast naši; tento skutek bude mu sladkou útěchou v životě i smrti. Veškeré milodary račte zasílati na adresu: Antonín Kropáč, kaplan v Kateřinkách (u Opavy).“

*) V „desateru přikázání spořivosti“, jež vydalo v říjnu 1905 dle nového řádu škol. a vyučovacího § 72. ředitelství měšťanské školy chlapecké na Kladně uvádí se jako 9. přikázání: „Varuj se pití lihových nápojů . . Zachováš si zdraví a uspoříš peníze. Dvouhaléřová houska má v sobě tolik sily jako litr piva.“

Víno nepochází od ďábla, jak kdysi Manichejci⁷⁰⁾ věřili, a později i Mohamed učil,⁷¹⁾ a ďábel také nebyl prvním vinopalníkem. Proto chybuje se velice zvláště v kruzích Temperenciářů,⁷²⁾ hlásá-li se úplná zdrželivost od lihovin jako hlavní pravidlo života a i ti nejmírnější pijáci se kaceřují. Takovéto nezdravé přehánění zavdává pouze podnět k tomu, že hnutí antialkoholické činí se směšným.

2. Úplná zdrželivost od alkoholu neškodí ani zdraví, ani čilosti a činnosti člověka. Tak vyjádřil se list německého císařského zdravotního úřadu. I náhlé zanechání alkoholu u velkých pijanů nikterak zdraví neškodí. Když v polovici minulého století po mnohé práci a námaze apoštolů střídmosti Ficka a P. Břozovského v Horním Slezsku 600.000 Poláků, ba v jednom roce skoro 500.000 lidí najednou kořalky se odřeklo, domníval se výtečný lékař Dr. Lorinser z Opolí, že to bude mít hrozné následky. Z té příčiny věnoval hnutí antialkoholickému nej-

⁷⁰⁾ Manichejci či Manichejští nazváni tak dle svého zakladatele Manesa či Maniho, rozšíření byli hlavně po Asii a Africe. Byli to křesťané nepravověrní či sektářští.

⁷¹⁾ Mahomed či Mohamed byl zakladatelem učení mohamedánského či islamu, k němuž hlásí se Turci. Narodil se v dubnu 571 v Arabii v Mecce a zemřel 9. června 632 v Medině.

⁷²⁾ Temperenciáři slovou přívrženci úplné zdrželivosti od latinského slova temperancia = zdrželivost. Jsou hlavně v Americe a v Anglii mezi protestanty.

větší péči, ale musil doznati, že jeho obavy se nikterak nepotvrdily.

3. Úplná zdrželivost podporuje tělesnou i duševní činnost, zvyšuje spánek a vlévá radost ze života. Nejšťastnějším je ten, kdo má nejméně potřeb. Veliký irský agitátor O'Connel⁷³⁾ prohlásil slavně, že raději se vzdá všech politických vymožeností, nežli by zanechal abstinence (zdrželivosti od alkoholu). Polní maršálek a generál hrabě von Haeseler, »nejdovednější voják v armádě J. Veličenstva« německého císaře, napsal 10. června 1903 ku zvláštnímu dotazu spolku antialkoholickému: „Dovoluji si odpovědět. Již od r. 1878, tedy celých 25 let nepiji ani piva, ani vína; kořalky nepil jsem vůbec nikdy. Výjimkou při císařských narozeninách a při velmi slavných příležitostech piji $\frac{1}{4}$ sklenice sektu. V létě r. 1878 měl jsem krutý zápal plic. Po uzdravení nařídili mi vynikající lékaři, abych pil jednu nebo dvě sklenice vína. Brzy však přišel jsem ku přesvědčení, že nepítí žádného vína je ještě lepší. Přesvědčil jsem se, že člověk, nepožívá-li alkoholu, je čilejší jak ku tělesné, tak k duševní práci, tedy také méně unaven a to ve všech dobách. Kořalka je nej-

⁷³⁾ Daniel O'Connel nar. 6. srpna 1775 v Carhenu byl advokátem v Dublině a poslancem za Irsko. Ujímal se starých národních práv Irčanů a získal si o Irsko nesmírných zásluh. Zemřel 15. května 1847 v Janově.

větším zlem. Pivo se jí blíží, stěžuje činnost, unavuje a člověk má po něm žízeň ještě větší. Víno jako nápoj se nehodí též. Pro vojáky nejlepší jsou: voda, káva a nejspíše ještě čaj. S úctou hrabě von Haeseler.“

U dítěte je alkohol krutým jedem. To jest dnes úsudek všech nejslavnějších lékařů. „Chceš-li mítí rozčilené, všetečné, záhy dospělé a přežilé mladé starce, dávej jim lihové nápoje a živ je silně kořeněnými masy“ píše profesor Paulsen. „Krvácí mi srdce,“ dí biskup Keppler v postním pastýřském listu r. 1902. „pomyslím-li na to, jakých zkušeností jsem nabyl na visitačních cestách, že totiž v mnohých krajinách i na venkově rodiče z přehnané spořivosti anebo ze smutné ziskuchtivosti dítkám nedávají přirozenou a na výsost potřebnou stravu jako je mléko, aby je mohli prodati anebo nemusili kupovati, a že za náhradu jeho již malým dítkám dávají alkohol. Musím to označiti za hřích do nebe volající a musím svého hlasu pozvednouti proti tomuto zločinu otravování. Kéž by tací rodiče nahlédli a uvěřili, co se jim dí, prve než bude pozdě, prve než ku svému úžasu nahlédnou a se toho dožijí, čeho se dopustili, že totiž mají dítky nemocné a churavé, blbé a nezdařené, že je vychovali za zpuštěnce a pijany ku jich časné i věčné zkáze, a sobě za trest a za výčitky svědomí, jež ustavičně budou hlodati na srdci jejich a je provázeti po celý život až do posledního dechu, ba ještě ubohou a strachem

chvějící se duši dovedou až před věčného soudce.⁷⁴⁾

Již starý pohanský filosof Plato⁷⁵⁾ důrazně žádal, by vydán byl zákaz pití alkoholu pro ty, kdož nedosáhli 18 let věku. Za důvod pak uvádí: „Jak krásné by bylo, kdybychom měli zákon, jenž by mládeži, jež ještě 18 let nedosáhla, zakazoval pití vína, a ji poučoval, jak nebezpečno jest, aby mladický žár, jenž v jejím těle i duši hřárá, ještě posilovala ohnivým nápojem prve nežli týž vyčerpá se těžkými a namáhavými pracemi! Bez takového zákona musíme míti veliké obavy, aby naši jinoši neupadli v koleje rozmařilého a nepořádného života.“

»V nejbližším našem okolí jsou dvě místa,“ dí v jedné přednášce vrchní lékařský rada Dr. V. Hauser⁷⁶⁾ v Karlsruhe, „kde panuje zločinný nemrav, že i nejmenším dítkám dává se pivo a víno, ba i kořalka, tak že nikdo se ani nad tím nepohoršuje, že kojencům do mléka přidávají kořalky, aby nekřičeli, t. j. aby usnuli. Tu však také špatně živené, skrofulosní a vodnatelné dítky nejsou žádnou zvláštností, tu epilepsie, tuberkulosa a vodnatelnost s kretinismem se objevují ve všech nej-

⁷⁴⁾ Ve Francii ubývá rok co rok dítek a za příčinu toho sluší považovati alkoholismus a absintismus. (Srov. „Naše Listy“ r. 1906, čís. 18. ve článku „Poměry ve Francii.“)

⁷⁵⁾ Byl největším řeckým filosofem. Narodil se roku 429 před Kristem Pánem v Athénách. umřel r. 347 před Kristem.

⁷⁶⁾ Gesundheit und Alkohol. Charitas 1902, 6.

hrůznějších a nejodpornějších formách“. Profesor Pelman, primář zemského blázince v Bonnu, píše : „Považuji dávání lihovin dítkám za darebáctví, jež tím je hnusnější, čím povolanější kruhy k němu mlčí anebo je schvalují.“

Profesor Kraepelin, jenž výzkumy o účincích alkoholu tak se proslavil, řekl: „Tisícere matky otravují systematicky své miláčky tím, co je ohlupuje, zbavuje spánku a energie a dle okolností tvoří z nich tělesné i duchovní mrzáky. Proto pryč s onou přenešťastnou domněnkou, že alkohol posiluje, pryč s »posilujícím« vínem při trvalých slabostech, chudokrevnosti, bledniče, pryč především s alkoholickým jedem z našich dětských světnic, abychom dorůstající pokolení vlastnoručně neubíjeli a nezpotvořovali.“

5. Úplné zdržení se alkoholu mělo by býti svatou povinností všech matek, jež jsou v požehnaném stavu aneb pokud kojí. Tisíce dobrých, zbožných a hodných matek pouze z neznalosti tohoto pravidla prohřešují se nesmírně na svých miláčcích. Kéž by tato zásada našla vstupu do všech srdcí mateřských!

6. Úplná zdrželivost od alkoholu radí se důtklivě všem, kdož jsou tělesně nemocní, k duševním nemocím náchylní, nervosní, a pak i všem, kdož pocházejí z rodin, kde se hovělo lihovinám. Tisícům toto pravidlo, stalo-li by se

skutkem, navrátilo by znovu zdraví, veselou mysl a dobré, upřímné srdce.

7. Úplná zdrželivost, alespoň v době služby, měla by zákonem se naříditi těm, od jichž obezřetnosti a rozvahy závisí tisíce životů lidských. Mezi takové počítáme: kapitány lodí a strojvůdce na drahách, úředníky všech železnic, lékaře při operacích, horníky, dělníky, vypalují-li v dolech patrony atd.

V Anglii mezi železničními úředníky je na 50.000 úplných abstinentů. Zajisté patří jim za to čest a uznání. V Americe mnohé železniční společnosti zapověděly svému personálu požívání alkoholu co nejprísněji. Výsledkem toho jest, že obecnstvo při jízdě obzvláště tyto dráhy vyhledává, poněvadž statistika neštěstí je tu nejmenší. Ředitel dráhy Seaboard-Airské píše: „Na celé naší linii nesvěříme nikomu zodpovědné místo, kdo pije alkohol. Přesvědčili jsme se, že na takové lidi není možno spolehnouti a nemůžeme si vzíti na svědomí, aby životy publika, jež používá našich vlaků, byly hříčkou osudu.“⁷⁷⁾

8. Úplná zdrželivost jest jedinou záchranou opilců. Švédský král Karel XII. dovolil si jedenkrát v podnapilém stavu několik neuctivých slov ku své matce. Když alkohol se mu z hlavy vykouril, upozornil ho jeden z dvořenínů na toto jednání. Karel se zarazil, zamlčel

⁷⁷⁾ Hoppe, d. c.

a po chvíli řekl: „Přineste mi láhev nejlepšího vína s pohárem.“ Stalo se. Vzal obé, přišel k matce, naplnil pohár až do vrchu, přiložil ho ke rtům a vypil. „Matko, to byla poslední sklínka, co jsem pil,« řekl a slovu svému dostál.

Alkoholik nemůže býti mírným pijákem, ale za to lihovin úplně zdržeti se může. Tomu učí mnohonásobná zkušenost a dokazují to veliké výsledky sanatorií pro pijáky. Zdržeti se úplně lihovin jest velice snadno, tím snadnější, čím méně piják v to věří, a tisíckráté zajisté snadnější, nežli věčný život v propastech pekelných za nesmírných bolů a trápení. Musí ovšem taký člověk nějaký čas zápasit a bojovat, ale jen nějaký čas. Po krátké době má piják vyhráno; alkoholu všemožně se chrání.

Co tisícové již dokázali, nemůže býti tak těžkým, praví rozum. Německý učenec profesor Pelman, cestoval po Irsku v době, kdy P. Mathew⁷⁸⁾ začal tu boj proti alkoholu a kdy tisícové do jeho rukou skládali slib úplné zdrželivosti od alkoholu. Pelman chtěl se přesvědčiti o jich stálosti ve slibu. Z té příčiny při tuhé zimě nabízel těm, kdož ho přes jezero Turkské převáželi, kořalku, ale oni odmítli. Při tom úchvatnými slovy líčili mu dří-

⁷⁸⁾ Theobald Mathew (čti Mětju) narodil se 10. října 1790 v Irsku v Thomastownu, byl kapucínem, od r. 1814 kaplanem v Corku a zakládal spolky střídmosti v Anglii i v Americe. Zemřel 8. prosince 1856.

vější svou bídu, kdy alkoholu sloužili, a nynější své veliké štěstí, kdy se ho odřekli!⁷⁹⁾

9. Všem lidem doporučuji se co možná největší střídmost. G. Leuthold dává překrásnou radu: „Moudrý pije mírně, moudřejší střídme a nikdy pravidelně, a nejmoudřejší pouze na lékařský rozkaz.“⁸⁰⁾ „Jen ten jest opravdu střídmy a zasluhuje toho jména,“ dí profesor Dr. Fränkel,⁸¹⁾ „který nepije každého dne svou míru vína nebo piva, ale kdo jen příležitostně tak činí a i tehdy jen malou určitou míru požívá. A není pouze opilcem ten, jemuž alkohol vtiskl své nezrušitelné znamení v obličej, ale i ten, kdo nemůže se určitého quantum (míry) alkoholu vzdáti, anebo koho by to stálo mnoho námahy. Pravidelné požívání alkoholu v našem denním a obyčejném životě jest nemrav, jenž co nejrozhodněji se musí potírati a omezovati.“

10. Proto posledním a desátým pravidlem je: Nepožívej nikdy alkoholu pravidelně, ale pouze v míře co nejmenší a ještě jen příležitostně.*) Tím končí „desatero“ zásad, můžeme-li tak mluvit, boje proti-alkoholického.

⁷⁹⁾ „Der Schnaps.“

⁸⁰⁾ G. Leuthold: „Der Menschenfeind Alkohol endlich entlässt.“

⁸¹⁾ „Zprávy německého spolku pro lidovou hygienu.“ 1903. 4.

*) Němečtí literáti o alkoholu. „Das lit. Echo“ přináší úsudky některých německých spisova-

Kořeny alkoholického zla.

Alkoholu a jeho zkáze propadlé lidstvo můžeme jen tehdy zachrániti, poznáme-li nejhlubší kořeny tohoto zla. Ty pak jsou dvojího druhu jednak a) „alkoholické nemoce“, a jednak b) „vnější okolnosti“, jež alkoholismus vyvolaly a jej udržují,

a) Sídlem alkoholických nemocí jest: hlava, žaludek a srdce. 1. Král alkohol se svými illusemi popletl lidem hlavu, sice jinak by nemohl kult této modly takové orgie slaviti, kdyby jeho podoba dobře byla známá. Všeobecné vzdělání jest heslem naší doby, jenom při alkoholu jsme o celé století pozadu, ježto i vzdělanci ukazují

telů a básníků o účincích alkoholu na jejich tvorbu. Altenberg praví: Alkohol je břitva v ruce děcka, dýka toledská v ruce dospělého. Alkohol jest jed, ale odstraňuje duševní trápení, která jsou horší alkoholu. — Avenarius: Alkohol nepodněcuje fantasii, ochromuje sebekritiku, jest největším ohlupovačem, kterého znám. — Beyerlein: Moje pokusy zvýšit činnost fantasmie alkoholem úplně zklamaly. Co jsem psal bez účinku alkoholu, bylo dokonalejší. — Bierbaum se vyslovil, že alkohol poskytuje nejskvostnější požitky. Denně by si dopřál „opici“, kdyby nepůsobila zhoubně na organismus. Jest již 7 let abstinentem. — M. Burkhard doznává, že pracuje snadněji od toho času, kdy přestal pít alkoholické nápoje. Přál by si, aby na lihoviny byl zaveden státní monopol jako je v Rusku, nebo v Norsku, a drobný prodej aby byl zakázán. — A. Dehmel řekl: Pít je požitkem, ale požitkářství překáží tvořivosti. Zkoušel tvořiti v podnapilosti, ale co tak napsal, druhý den zničil. Úsudky uvedené zní vesměs proti alkoholu. („Čech“ 4. 11. 1906.)

tu až neuvěřitelnou nevědomost. Všude setkáváme se se zastaralými predsudky a báhorkami o divotvorné síle a moci alkoholu. Ba všickni jsme více méně alkoholizováni. Byť bychom zcela nepředpojatě soudili, přece alkohol přivábí nás mnohdy na svou stranu tak, že i proti vůli pronášíme o něm příznivý úsudek a je nám za těžko v jeho nebezpečnost věřit. Zvykli jsme si na něho od dětství. Proto stěží dovedeme si představit život bez něho. Úplní abstinenti jeví se nám jako lidé abnormální. A vskutku nejlehčím pokusem, aby člověk prohlášen byl za přemrštěnce a uvalil na sebe kletbu směšnosti jest, vystoupí-li byť i co nejmírněji jak slovem tak pérem ve prospěch hnutí abstinenciho. Alkohol má při lidstvu jakýsi druh suggestivního vlivu, jehož stěží se zbavujeme.

2. Znal jsem venkovského muže jenž, chtěl-li manželku pozlobiti, ze zlosti a umíněnosti nejedl, tedy se postil. „Není-li to s hlavou mou v pořádku, tak se chlubil, musí můj žaludek trpěti hlad.“ U většiny lidí je tomu obráceně. Trpí-li žaludek hladem, bývá s hlavou zle.

Otázka alkoholu jest částí otázky socialní, byť ne v tom rozsahu, jak domnívají se socialní demokraté. Dle jich názoru totiž „bída“ v dělnictvu jest hlavní příčinou koralečného moru. Alespoň na mezinárodním sjezdě proti alkoholismu v Bremách dovolil si vídeňský Dr. Fröhlich ze ohlušujícího potlesku na gallerii shromážděných bremských soudruhů tuto zásadu proklamovati.

Jak falešnou tato zásada v rázu povšechném jest, dokázaly zkušenosti z prvních let této strany a mnohé statistické doklady.⁸²⁾

Jisto jest, že v nižších vrstvách lidu panuje nevyslovitelná bída. Proto můžeme říci, aby ubohý dělník jednou na svůj bídny život zapomněl, sáhne po tom, co učí ho zapomínati, totiž po alkoholu. Na tom však nebývá dosti. Takový ubožák vrhá se tomuto falešnému svému příteli zcela v náruč, a klesá stále do bídy hlouběji a hlouběji tak, že vždy více a více svého těšitele potřebuje. K tomu připojují se průvodcové chudoby: špatná, nedostatečná výživa, přepínání sil těžkou prací a dlouhou dobou pracovní, nemoc, dědičné zatížení a nedostatek lepších a šlechetnějších zábav.

Špatná, nedostatečná a špatně stravitelná strava vábí, jak známo, k pití. Lihoviny klamou žaludek, zahánějí zdánlivě pocit hladu a dávají dělníku, je-li pro špatnou výživu zemdlen, zdánlivě novou sílu. Proto učí zkušenost, že čím více v nižších kruzích požívají se káva a brambory, tím tento život bezpečněji vede k pití kořalky. Tento poměr se ještě zhoršuje, neumí-li žena vařiti. „Čím špatnější a nechutnější jídlo jest doma,“ dí Dr. Sonderegger, „tím lákavější stává se pití v hostincích. Nadávky i ty nejhorší

⁸²⁾ Material o této otázce skýtá socialně statistická studie Dr. Blochera a Dr. Landmanna: „Die Belastung des Arbeiterbudgets durch den Alkoholgenusz.“ Basilej u Reinhardta 1903.

nepolepší otce rodin, ale mnohé z nich polepší lepší úprava jídla, a stůl v klidu prostřený.“

Jednou z největších nesnází v boji proti alkoholu jest nedostatek lepších požitků v nižších stavech. I obyčejný člověk touží po zábavě a vskutku zasluhuje si jí spíše, než mnohý blatošlap z vyšších kruhů. Ale kde ji nalezne? Snad ve šťastné a útulné domácnosti? Mnohdy, jak zkušenost učí, vlastní žena zlým jazykem, svou nepořádností, svou lehkomyšlností a nečistotou muže násilím z domova do hospody vyhání. Ano, pokud dělník nebude mít jiných pozemských radostí, nežli kořalku, žádného jiného občerstvení nežli život v hospodě, pochybujeme, že by odřekl se alkoholu.

Hlásáme-li zdrželivost od alkoholu, nehlásáme tím zároveň zdržení se každé radosti a slušné zábavy, a nehlásáme zadumčivost a svěšování hlav. Žádáme i pro toho nejchudšího člověka příležitost ku nevinné zábavě, tělesnému občerstvení a duševní čilosti, ale — bez alkoholu.

3. Hřích či vada srdce u lidského pokolení jest nemocí prastarou. Již na prvních listech Písma sv. čteme o ní a její následcích, o oné hrozné katastrofě, jež pokolení lidské se stavu nevinnosti a blaženosti přivedla do viny a hříchu. Jakýsi nevyléčitelný tajemný bacil od té doby neseme všickni v srdci svém. Je jím zlá žádostivost, Kdyby první žena v ráji nebyla bývala žádostivou zapovězeného ovoce, nesahal by dnes ani jediný muž po zapovězené sklence. Zlá žádostivost je jako malý démon, jež již jako dítky sebou na

svět přinášíme. A tento démon, který stále je silnější a hladovější, čím více se krmí, mění se záhy v požitkářství, jenž mladíka i starce uchvacuje, jak o tom svědčí Písmo sv. slovy: „Pojďtež tedy a požívejme dobrých věcí, kteréž tu jsou a užívejme tvorstva jako v mladosti rychle. Drahým vínem a drahými mastmi naplníme se: a ať nemine nás květ času. Korunujme se růžemi, prve nežli svadnou.“ (Moudr. 2, 6 – 8.) „Pojďte, vezměme víno a naplníme se až do opilství: a bude jako dnes tak i zítra a mnohem více.“ (Is. 56. 12.) Všecko dnes volá: požívat, požívat, požívat! ale o práci by se málo kdo, kdyby nemusil, staral.

Přehnaná požívavost bez míry a rozumu, neskrovné, ustavičné a horečné pachtění po požitcích a smyslných žádostech jsou jednou z nejhroznějších nemocí naší doby, jsou hlodajícím a neumírajícím červem našeho pokolení a jsou též jednou z hlavních příčin alkoholismu. Zkažená žádostivost a požitkářství vyvolávají v naší době časté slavnosti a přečetné spolky.

Spolky s nejrozmanitějšími „ideálními“ účely rostou jako houby po dešti, ale přechasto nejsou ničím jiným, než příležitostí k opilství za krásné dekorace. Pravdu mělo pozvání, jež při příležitosti jisté slavnosti veteránské bylo vydáno s heslem:

„Ať si střílí, ať se kordem tuží,
na tom, na všem pranic nezáleží —
jen když statně pijem z korbele,
žízeň ukájíme vesele.“

A „stateční“ veteráni se dle toho řídili. Zničili 3500 lahví, pravím tři tisíce pět set láhv vína, 1800 litrů piva a 10 beček kořalky. A proto místo slávy — hanba jim!⁸³⁾ Pokud v tomto směru spolkovém nepřiložíme ruku k dílu, t. j. pokud z našich spolků a společků nevymizí časté pití, potud se nám nepodaří položití hráz nekončnému požitkářství a tím vítězně postoupiti v boji proti opilství.

Zárodek vášně požitkářské neseme sice již od prvního hříchu všickni v srdcích svých, ale této vášni propadá tím více ten, jehož osobní hříchy, smutné to následky hříchu Adamova, se rozmnožily. Proto další příčinou alhokolismu — ovšem že ne poslední, — jest m o r á l n í z k á z a, jež tak zbujněla v našich časech.

„Hlubší základ, praví biskup Keppler z Rottenberku⁸⁴⁾ toho, proč zlo alkoholismu tak velice se rozmohlo a proč jeho důsledky jsou tak smutny a strašny, nalézá se v oboru náboženském. Úpadek křesťanského smýšlení, rozpoutání starého křesťanského životního pořádku, odvrácení se od přikázání Božích a církevních a pohrdání církevní autoritou, přivodily toto zlo!“ A vskutku vážný pozorovatel musí v tomto dáti biskupovi za pravdu, neboť ač namnoze přirozené a hospodářské důvody zaviniily v naší době větší nadužívání či zneužívání alkoholu proti dřívějšímu, přece nestřídmost

⁸³⁾ Hrabě von Linden: „Zeitg. Freundesworte.“

⁸⁴⁾ Pastýřský list z roku 1902 v postě.

a opilství nebyly by tak opanovaly, kdyby křesťanská víra a křesťanský život v tak četných vrstvách společnosti nebyly zanikly a odumřely. Kde tyto ještě žijí, tvoří mocnou hráz, jež sice ne ve všech případech, ale v přepínání tohoto zla přece zabrániti mohou.

Jsou případy, kdy proti alkoholismu vše je marno a nic nespomáhá, leč víra a náboženství. Schází-li však víra ve vševědoucího a všemohoucího Boha, schází-li naděje na lepší život po smrti — pak ovšem, pln zoufalství, hledá člověk zapomnutí na své strasti jedině a pouze v alkoholu .

Mnohý též hledí v alkoholu utopiti výčitky, jež mu činí svědomí z mnoha a mnoha příčin, buď pro nemravný život, pro manželskou nevěrnost, pro odírání vdov a sirotků, pro lenost atd., atd. Někteří z těch, kdož proti alkoholu vystupují, na moment náboženský při něm kladou malou aneb i docela žádnou váhu, ač zajisté neprávem. Tak na př. jinak záslužný spisek Karla Adámka: „Kořaleční mor“ (zajisté ne bez tendence) poznamenává: „Návštěva chrámu stává se namnoze zvláště na venkově vhodnou záminkou ku prohýření v tém dni krvavě vydělaných peněz v kořalnách!“ (9.) Jisto jest, že ten, kdo jde v neděli a ve svátek do kořalen, jak zkušenost učí, do kostela nechodí. Zastavují se sice i někteří dobří lidé po službách Božích v hostinci, ale ač se to nikterak schvalovati nemůže, přece sluší uvážiti, že tací vypijí na nejvýše jednu nebo dvě sklenice piva ve spo-

lečnosti přátel a známých bez jakéhokoliv zlého úmyslu anebo hovění opilství. A ještě takovýchto bývá velice málo. Proto z tohoto stanoviska namítati cosi proti návštěvě chrámu, nezdá se mi vhodným. Naopak chrám, kde hlásá se víra a zbožnost, alkoholismus omezuje. Mnozí kazatelé věnují tomuto hříchu při svých promluvách obzvláštní pozornost a péči.

Biskup Brynych ve svých kázáních napsal : „Opilství patří k nejšerednějším hříchům lidským. Co člověka nade všecko tvorstvo povznáší, co jej králem všeho tvorstva činí, to není jeho tělo, to jest jeho duše, rozumem obdařená, ten obraz Boží v člověku. A hle! Člověk, král všeho tvorstva, zahazuje obraz Boží v bláto; opilstvím zbavuje se rozumu a činí sebe, jak Písmo sv. dí, podobným hovádkům nerozumným, ba co dím, král všeho tvorstva, korunou nesmrtelnosti obdařený, Bohu podobný, zahazuje se pod zvíře. Zřídka kdy požívá zvíře více, než potřebuje; nasyceno jsouc, nevšímá si pokrmu ani nápoje více. Jen člověk, ten člověk, který se chlubí, že povznesen jest nade všecka nerozumná zvířata, nezná míry v nápoji. Opravdu, takový zahodil se pod zvíře. Kdož by se tedy neodřekl tohoto ohavného hříchu?“ A pak vykládá cenu duše lidské a jakou urážkou lásky Boží jest opilství, jakým nevděkem proti našemu Spasiteli s dokladem: „Toť opilství v celé své hrůze a ošklivosti Spasiteli, jenž Jsi proto na svět přišel, abys obraz Boží, duši naši ozdobil,

obnovil, k Bohu povznesl: nikdy, nikdy nechceme nestřídmostí obraz ten, Tvou předrahou krví obnovený, poznovu poskvrňovati! Posilniž toto předsevzetí naše!“ Podobně jako biskup Brynych činí všickni katol. kněží bez rozdílu. A v pravdě jim a jich slovu je co děkovati, že hydra alkoholismu nepohltila nadobro celý náš život a nezničila celé národy

b) Zevnější nezdравé okolnosti, jež zaviňují alkoholismus, jsou: společenský mrav či vlastně nemrav, který nutí k pití a moderní systém živností hostinských či hostince. 1. „Co pak bych Vám dal k pití?“ To bývá obyčejně první otázkou při přijetí nějaké návštěvy. M o d a žádá, abychom pili — a my pijeme, ať již je nám to vhod čili nic. Alkohol zmocnil se veškerého privátního i veřejného života a společenský styk zatížil pijáckou nutností, či tím, že mnohý proti své vůli jest nucen ve společnosti píti. Kdo nepije, je společensky skoro nemožným. Bývá spíše ve společnosti milostivě trpěn, nežli upřímně vítán. Již jinoch sotva škoie odrostlý, ba někdy již i jako žák to cítí a proto nemívá vroucnějšího přání, než aby se mohl svým odrostlým druhům vyrovnati, což záleží v tom, že bez ohledu na následky touží vypítí jak oni několik sklenic piva a zapáliti si doutník. V tom vidí vrchol své vyspělosti.

„První sklenice piva, praví profesor Bunge, právě tak nám málo chutná jako první doutník. Lidé pijí, protože jiní pijí také. Jakmile však si

někdo pítí zvykne, pak ovšem nalezne vždy příčinu, aby mohl pítí dále. Lidé pijí, když se sejdou, a pijí, když se rozcházejí. Pijí, když mají hlad, aby jej zahnali, a pijí, když jsou syti, aby dostali znova chuť k jídlu. Pijí, když je zima, aby se zahřáli, a pijí, když je teplo, aby se ochladili. Pijí, když nemohou spát, a pijí, aby neusnuli. Pijí, aby usnuli, a pijí, aby se dříve probudili. Pijí při smutku a pijí při veselostech. Pijí o křtinách, při pohřbu, krátce pijí, a zas pijí a zas pijí“
Kdo pak nemá pítí s nimi! ?⁸⁵⁾

2. „V h o s t i n c i, praví Dr. Bode,⁸⁶⁾ nalézá cizinec nocleh, unavený odpočinek, hladový pokrm,

⁸⁵⁾ Čech (29./12. 1905) přinesl na doklad tuto zprávu: P ř e d p o t o p n í z v y k y mají někteří lidé v okolí Písku, Tábora, Milevska, Kovářova atd. Jakmile se pořádá na vesnici nějaká zábava, aneb odbývá-li se svatba, tu hned pije se při té příležitosti kořalka. Koupí se několik lahví a ještě před samou svatbou pijí lidé tuto otravnou tekutinu plnými ústy, myslice, že to patří k věci. Ba i když se vypravuje nějaký pohřeb, kupují a častují se lidé takovým mizerným nápojem, jako je alkohol. Inu, lid náš je ještě pozadu a třeba ho neustále poučovati a pobízeti k osvojení si lepších zvyků a vybavení se ze svírajících jej pout alkoholismu. Zvláště pak povinností učitelů jest, aby lid poučovali o zhoubném vlivu jedu, jakým jest alkohol a rovněž tak i mládež varovali před neblahým zvykem, jako je pítí kořalky. Užitek z toho nemá žádný, leda žid obchodník, který za láhev kořaličky kupuje si lid a mne si v duchu ruce. Kdy pak procítíme?

⁸⁶⁾ Das Wirtshaus im Kampfe gegen den Trunk.

žíznivý nápoj, opuštěný přátele, nezkušený poučení a smutný radost. Hostinec při tom zároveň jest místem, kde střídmy naučí se pít, nevinný ztrácí nevinnost, svědomitý stává se lehkomyslníkem, spokojený nespokojencem, kde poslední haléř se utrácí a kde rodinné štěstí se zahrabává. Cesta z hostince vede jedny do šťastného domova zpět ku užitečným pracím, druhé ku zastavárně, do žalářů, chudobinců, nevěstinců, blázinců, nemocnic ap. Hostinec může sloužiti obecnému dobru, ale může se též státi záhubou tisícům a tisícům.“ Dnešní hostince tak jak jsou více škodí nežli prospívají. Hostinec měl by býti místem společnosti a zábavy, ale ve skutečnosti jest donucovacím ústavem pro zneužívání alkoholu. Hostinec měl by býti místem občerstvení a proto přáním hostů by se tu mělo vycházeti s ochotou vstříc, ale ve skutečnosti sklenice kávy podává se tu nerada a sklínka limonády nebo cukrové vody docela s utajeným smíchem. O sklenici pramenité vody nikdo neodváží se ani požádati.

A ještě více. Někteří hostinští na tomto nemají dosti. Jich místnosti nejsou ničím jiným než místy, kde se raffinovaně svádí k opilství. Hostinští ohrožení konkurencí, zápasí vespolek a vyhledávají prostředky dovolené i nedovolené, jen aby jich dům plnil se pijáky a měšec zlaťáky. Z té příčiny snižují se někteří z nich nesmírně, jen aby sousedovi hosty odlákali.

Jisto jest, že kdyby byla polovina hostinců, byla by i polovina opilců.

Prostředky k boji s alkoholem.

„Boj proti alkoholismu by byl daleko snadnější“, míní biskup Egger.⁸⁷⁾ „kdyby přemnozí neoddávali se při něm bezradnosti. Avšak, pokračuje, není žádné příčiny, abychom statečně do boje se nedali.“ A vskutku boj proti alkoholismu, vedený s odvahou a srdatostí, musí vésti k vítězství, jak ukazuje příklad P. Mathewa.

Irčan P. Mathew ve dvou letech shromáždil kol sebe milion a ve čtyřech letech čtyři miliony abstinentů. Kaplan Seling dožil se té radosti, že 82.000 osob složilo u něho slib střídmosti a 30.000 dítek dalo se zapsati do „dorostu“. Kardinál Manning zanechal při smrti 28.000 katol. abstinentů. Američanka Mis Frances Willard působila 25 let pro abstinenční hnutí. V posledních 10 letech konala téměř každý den přednášku. Před smrtí byla předsedkyní spolků abstinentních žen, jež čítaly 300.000 členův. To zajisté všechno jsou zjevy potěšitelné.

Než ještě potěšitelnějším jest faktum, že všude, kde požívání alkoholu se omezilo, zmenšily se i hrozné jeho následky. Když v Irsku působením P. Mathewa požitek alkoholu v pěti letech ze 12,296.000 gallonů*) klesl na 5,546.483, klesl také počet přestupků z 12.049 na 8042 a počet

⁸⁷⁾ Der Klerus und die Alkoholfrage.

*) Galon je britská jednotka objemu. Gallon rovná se bez něčeho mála 5 litrům.

odsouzení k smrti ze 66 případů na 20.⁸⁸⁾ Ve Švédsku r. 1829 připadalo na jednoho člověka 69 litrů kořalky, ale r. 1876 již jen 18·6 litrů.⁸⁹⁾ Tím také klesl počet sebevražd, jichž příčinou byl alkohol, na polovici a počet smrtelných zranění na třetinu.⁹⁰⁾ Utěšených výsledků dodělalo se hnutí abstinenční i v Norvéžsku. V padesátých letech minulého století umíralo tam pravidlem z 1000 lidí 3—4 alkoholismem a deliriem, kdežto o 30 let později připadal pouze jeden případ těchto nemocí na 1500 lidí. Počet sebevražd klesl v téže době téměř na polovici a počet pomatení myslí, jichž příčinou je alkohol, na pětinu.⁹¹⁾

A co pak jest to, co v boji proti alkoholu slibuje vítězství? Jsou to: 1. Všeobecné vzdělání. Povězme lidu pravdu o alkoholu! To budiž naším heslem. Všichni, kdož o blaho svých spolusousedů se starají, mají účastniti se této vzdělávací a poučovací práce, hlavně však kněží, učitelé,⁹²⁾ vychovatelé, lékaři, předsedové spolku, spisovatelé a redaktoři.

⁸⁸⁾ Dle O. Kamshoffa ve „Volksfreund“ 1903. 7.

⁸⁹⁾ Dle Siegfrieda Wieselgreena: „Kampf gegen den Alkohol in Schweden.“ Stockholm 1898. R. 1896 sklesl konsum (spotřeba) na 10·8 litru.

⁹⁰⁾ Dle Dr. Almquista. Srov. Baer, d. c.

⁹¹⁾ Dle L. Dahla: 3. mezinárodní kongres, příloha 3.

⁹²⁾ „Kulturní odbor učitelské jednoty Budeč v Humpolci v svolání uvědomělému obchodnictvu v Humpolci“ před Vánocemi roku 1905 píše: „Není místa zde vyličovati zhoubné účinky pití lihovin na

Velmi účinným prostředkem jest též podpora literatury střídmosti. Úřady i jednotlivci dali v tomto směru dobrý příklad tím, že rozšířili na tisíce letáků a brožur a to ponejvíce bezplatně. Kéž by přemnozí je následovali!

Velikou úlohu má v tomto směru i tisk. Bohužel že sloupce mnohých novin plní se denně líčením všech možných i kluzkých rozkoší a radovánek a pro vážné věci nebývá v nich místa. Noviny nalézají také u většiny čtenářstva mnohem snadněji zálibu, hledí-li hnutí střídmosti hloupými anekdotami a různými šprýmy směšným učiniti, než o něm vážně poučiti. A to „výdělkařské“ listy odvrací od záslužné práce pro všeobecné dobro.

Vzácný výnos pruského ministerstva kultu ze dne 31. ledna 1902 volá do boje proti alkoholismu mocného činitele v životě národů, školu a žádá, by žádná škola se této povinnosti nevyhýbala. Každý uzná, že kapitola o zhoubnosti zneužívání opojných nápojů patří právě tak do školy jako poučení o otravě ruličkem, náprstníkem atd. Dobré pokyny ku vhodnému pojednání o tomto předmětu ve škole podává cenou poctěný spis Drosteův: „Škola, učitelé a střídmost.“

lidské zdraví, na jeho duševní rozhon.(!) mravní úpadek, na pokolení přítomné i budoucí. Prosíme Vás již samotným jménem horského zdraví a síly: nepomáhejte je ničit (tím, že za dárky „štědrovečerní“ rozdává obchodnictvo láhve punče a rumu!) neboť je a bude ho třeba ve službách a pracích národa.“

Poučka pro školy vládního rady v Kolíně Quensela obsahuje 10 ku pojednání ve škole vhodných bodů, jež jsou: 1. Žádný alkoholický nápoj ať pivo, ať víno či kořalka neobsahuje značnější výživy a posily. 2. Ve všech opojných nápojích obsažený alkohol jest jedem a působí velice zhoubně. 3. Zneužívání alkoholu přivádí těžké nemoci, zvláště žaludku, ledvin, jater a srdce. 4. Každé požití alkoholu unavuje tělesně i duševně. 5. Pravidelné pití alkoholu působí, místo aby žízeň uhasilo, nový pocit žízně. 6. Kdo něčím pořádným státi se chce, nesmí si zvyknouti na pravidelné, snadno do hospod svádějící, požívání alkoholu. 7. Střízlivý člověk obyčejně spoludělníky hovící kořalce předčí. 8. Každé přebrání alkoholu přivádí snadno ku skutkům trestným a různým výstřednostem. 9. Každý výdaj za alkoholické nápoje zmenšuje prostředky ku návštěvě vzdělávacích ústavů. 10. Požíváním alkoholu přímo se poškozují schopnost jak k řemeslu a industrii, tak ke konkurenci na světovém trhu.

2. D o b r ý p ř í k l a d. Především dobrý příklad dávejte tu stavy vyšší! „Opilství v drahém kabátě (ve fraku) praví farář Kapica, jest mnohem horší než opilství v dělnické haleně.“ Piják vína, který v elegantním kočáře domů jede, bývá v morálním ohledu nezřídka horší, než piják kořalky, který se povaluje opilý po ulicích. Tu třeba dobře si povšimnouti názorů, jimiž důstojnictvo se řídívá a o nichž jednou sám Bismark vypravoval

v říšském sněmu německém: „Ano, když opije se důstojník, říká se: „Páni jsou veselí.“ Má-li však to neštěstí obyčejný člověk, volá se: „Ten lump je opilý.“ Je-li opilství snížením člověka a hříchem, pak je jimi jak u vyšších, tak také u nižších, jak u občanstva, tak i u vojska. Bohužel, učívá zkušenost, že právě příslušníci oněch stavů, kteří, jde-li o čest, tak bývají citliví, o tuto čest málo anebo zcela převráceně se starají.

Je to smutnou známkou času, že největší vlastenecké a národně památné dny slavívají se potoky piva a vína. Tento pivem zalévaný patriotismus (vlastenectví) jest velice drahý a ne zrovna nejlepší. Pro panovníky musí to býti bolestno, když večer o narozeninách svých musí říci, že většina poddaných ku počtě jich již sotva stojí na nohou. Takový den by zasluhoval jiné oslavy. Kdyby někdo se rozmyšlel o vhodný nápis na stavbu nové hospody, mohl by použití slov Napoleona I.: „Zdrželivost a ovládání sebe jsou těžší a řidší, než udatnost vojenská a politická.“

Alkoholismus nezvyšuje u vojska statečnost. Kdo žádá v armádě zdrželivost a prostotu, činí záslušnější vlastenecký čin, než kdyby vydupal ze země několik nových pluků.

Dobrým příkladem dále nechť předchází tu akademická mládež! V zimním semestru 1901—1902 vydalo 42 profesorů na universitě ve Vratislavi krásné provolání ke studentstvu, jež zaslu-

huje zvěčnění. „Akademická mládeži! praví, nepomýšlíme studentskou veselost a s ní spojené pití a zpěv vám zapovídati, ale před nestřídmostí opojných nápojů chceme a musíme vás varovati. Příležitost k tomu jest veliká a škoda na těle i na duchu nedá se odčiniti. Otažte se jen vašich druhů, kteří studují medicinu a kteří následky pití vidí na klinikách. Mějte si svou zlatou svobodu! Není vznešenějšího pocitu, než vědomí úplné svobody a zodpovědnosti vlastní. V tomto šťastném stavu jste vy jako studenti. Netrpte ničeho, co by vás o tento vzácný statek oloupilo. Kdo se opíjí, již není svobodným. Netrpte nucené pitky, ať konají se ve formě jakékoliv. Nucené pitky jsou nemravem. Nestyďte se, ale naopak hleďte v tom čest, odporovati jim! Pití není sportem, není vyznamenáním a není člověka důstojno. Proto sázky, nad jiné v pití vyniknouti, jsou studenta nedůstojny. Pijácké závody ponechte kořalům, kteří častokráte při tom i život dávají v sázku. Nepijte nikdy před prací. Jest vědecky dokázáno, že každý opojný nápoj i v nejmenších dávkách snižuje pozornost mozkovou. Proto musí se ranní pití zatratiti. Netrpte tedy je ve svých spolcích. Akademická mládeži! Mají-li naděje, jež chováte v sebe sami, jež chovají ve vás vaše rodiny a stát, se splniti, dbejte našeho vážného napomenutí: Chraňte se nemírného požívání lihovin!“

Dobrým příkladem předcházejte křesťanské spolky: „Co krve, — peněz, sil tělesných, času,

občerstvení a nadšení — odnímá alkohol katol. spolkovému životu!“ tak právem si naříká známý spisovatel Fr. X. Wetzel.⁹³⁾ „Myslím, dí biskup Keppler,⁹⁴⁾ že každý katol. spolek sám sebou by měl býti spolkem abstinentů, a přál bych si, aby každý spolek budoucně do svých stanov přijal body o střídmosti a je v životě co nejprísněji prováděl. Tak vojsko několika tisíc vystoupilo by do boje proti nejnebezpečnější nepravosti a výsledek tím byl by zajištěn.“

Předcházejte dobrým příkladem ženy! Klesne-li žena, klesne hlouběji nežli muž. Pohled na opilou ženu jest hrozný. „S ošklivostí, vypravuje Dr. Seifert,⁹⁵⁾ vzpomínám na opilou matku, jejíž nemocné, neduživé dítky, spočívající v nečistotě, touto nečistotou zamazali si chléb, a s hrůzou vzpomínám na ubohé nevinné dítě, vedle něhož spala alkoholem omámená mladá matka “

Ráznými slovy na sjezdu abstinentů ve Stuttgartě r. 1902 dožadovala paní v. Göz podpory v boji proti alkoholu žen a pravila: „Každá žena musí solidárně se považovati za celek s oněmi nesčíslnými sestrami, jimž pitím mužů těžce se ubližuje; každá žena musí především své dítky chrániti před alkoholem, musí větší dítky vábiti k domovu, musí proti modě pijácké, kde se jí naskytne příležitost, vystupovati, musí předcházeti

⁹³⁾ „Poslední sklenička.“

⁹⁴⁾ Postní pastýřský list 1902.

⁹⁵⁾ Der Alkoholgenusz und seine Folgen.

příkladem doma i mimo dům a musí fráze, jimiž alkohol se obhazuje, uměti porážeti a vyvracetí.“ „Dnes, praví P. Weisz,⁹⁶⁾ připouští se žena ke všemu možnému. A tu zajisté z mnoha oborů, jež zahrnují se „ženskou otázkou“, není nic pokolení ženskému tak přiměřeného jako účast v boji proti alkoholismu. V zájmu rodin, mužů, dětí, výchovy, manželského pokoje, a ohledů mravních, hospodářských a zdravotních mají ženy mnoho důvodů, aby se této otázky účastnily. Ženy dokázaly již vícekrát více odvahy nežli muži, zajisté že i tu budou statečnější nad ně!“

Na světovém protialkoholickém kongressu v Paříži pronesly dánské ženy ohnivý appel k boji proti alkoholismu ku dámám francouzským. A to s velikým výsledkem. Choť tehdejšího presidenta Dr. Legrain dala k tomu podnět: „Mé dámy“, tak hlásala francouzským ženám „když Jeanne d'Arc uslyšela hlas Boží: Jeanne, pravda jest na tvé straně, a vezmi meč, postavila se ihned v čelo armády proti úhlavnímu nepříteli! — tož postavte se i vy v čelo křížové války proti démonu, jímž jest alkohol!“ Slova účinkovala. Byla založena „Union des dames antialcoholiques“, jež velice dobře prospívá.

Do srdce ženy vstípil Stvořitel především soucit a lásku. Proto ženy ku předu ve svatém boji proti bídě, a ku záchraně společnosti!

⁹⁶⁾ Volkswohl 1893, str. 37.

3. Omezení společenské pijácké m o d y. Pryč s tímto starým a lidí nedůstojným copem! Budiž dána svoboda těm, kdož alkoholu nepijí. Jim přece patří alespoň taká svoboda, jako dává se nekuřákům. Kéž by všickni, jak slovem tak příkladem usilovali o to, aby naše společenské mravy, jež vyžadují pitek, zmizely. Musí vždy více a více zavládati názor, že hosta nutiti k pití je právě tak urážkou, jako jest nemístno, nutiti ho k jídlu.

Sklenici vody mělo by dáno býti čestné místo při těch nejbohatších a nejlepších tabulích. Není zajisté u nás vzácnosti zjev, že se vší rafinovaností se pečuje o ukojení žizně hostů, ale že pravá vzpoura a revoluce v kuchyni by povstala, kdyby host požádal o sklínku vody. Tím smutnější jest, když při vybraných hostinách, ke každému jídlu podává se jiné víno a jedno silnější druhého. Toť, aby organismus hostů vyrovnal se organismu Herkulovu .

4. Náhrada za alkohol. To se děje: a) socialními reformami. Komité německého spolku proti zneužívání lihovin v Bádensku žádá v tomto ohledu zvýšení a zabezpečení příjmů nižších tříd lidových, jakož i zlacinění nejnutnějších jejich životních prostředků jakožto podmínku dobré výživy, dále zřízení laciných a zdravých bytů, zejména pro dělníky svobodné, zkrácení dlouhé pracovní doby zvláště žen, aby tak mohly obstarávat spořádanou domácnost, dostatečnou ochranu proti úrazům pracujícího lidu a j.

Velikého významu jest v boji protialkoholickém navádění lidu k rozumné výživě. Požehnaně by tu působily okresní hospodyňské a kuchařské školy ;

b) obnovou rodinného života. „Čistý byt, pokrytý stůl, přátelsky se usmívající manželka, neměly by nahrazovati špinavé a zakouřené hospody?“ tak táže se právem farář Kapica.⁹⁷⁾ Nemá otec uprostřed dobře vychovaných dítek a v jich veselém kruhu šťastnějším se cítiti, než ve středu podnapilých druhů? Proto budiž heslem zpět k rodinnému krbu! Pouze v důvěrném kruhu rodinném spočívá štěstí pro chudého ;

c) poskytováním lidu neškodných nápojů a ušlechtilých zábav. Program výše jmenovaného komitétu v Badensku žádá: pořádání dobrých a pro lid laciných divadel a koncertů, zřizování knihoven, čítáren, pořádání lidových přednášek, zřizování spolkových místností bez nutkání k pití, zřizování hostinců, kde alkoholu se nedostane, kaváren a kantin bez alkoholu jako v továrnách, na staveništích a na jakýchkoliv shromážděvacích místech, zřízení ohříváren a opatroven, zakládání spolků, jež vychovávají členy, by ti proti zneužívání alkoholu vážně a šlechetně vystupovali.

Pozvědněme lid, podporujme jeho zájem pro šlechetné a vyšší požitky a radosti a poskytujme mu příležitost, aby se ušlechtil a bez hříchu bavit; bude nám jistě jedenkrát za to vděčným!

⁹⁷⁾ D. c. 48.

5. Oprava hostinských živností (hostinců.) Kéž by všickni hostinští byli jako chvalně pověstný Ondřej Hofer, který hostu nedal skle-
nici vína, domníval-li se, že by mu škodila, pak
bychom ovšem nemusili volati po opravách při
hostinských živnostech! Než — ač moderní ho-
stinec je tak špatně organisován a upraven a na-
mnoze i pokažen, nežádáme jeho zánik, ale pouze
pозvédnutí.

V jiných zemích ovšem postupovali radikál-
něji. V jednotlivých státech Severoamerických⁹⁸⁾
byly jednoduše prodej a výroba lihovin zakázány
a ve většině zemí spojených států ponechává
zákon voličům obce rozhodnutí o tom, mají-li se
vůbec nalévárny zakázati či za jakých přitěžujících
okolností povoliti. Ve Švédsku, Norvéžsku a
Finsku docílilo se pěkných výsledků systémem
göteborským.⁹⁹⁾ Vážní občané totiž utvořili akcio-
vou výčepní společnost, skoupili ponenáhu za
podpory státních zákonů všechny místní hostince,
zbytečné z nich zrušili a v ostatních prodávali
vedle lihovin i lihu prosté nápoje tím způsobem,
že správci platili jistou odměnu a prodávání na

⁹⁸⁾ Jsou to: Maina, Iowa, Vermonta, Rhode
Island, Kansas a Georgia.

⁹⁹⁾ Tak zvaná jednota göteborská. V Göteborge
ze 72 hospod učinila jen 19. Roku 1879 odvedla
k účelům dobročinným 100.000 zl. Ve Švédsku je 89
měst a v 10 letech přihlásilo se jich k jednotě 58. Tato
soustava jest zavedena též v Norsku zákonem ze dne
3. května 1871.

dluh, jakož i neplnoletým a opilý, ba prodej alkoholu vůbec v jistých hodinách zakázali. Přebytek příjmů dávali dobročinným účelům.

My bychom se spokojili pouze tím, kdyby koncesse ku provozování hostinské živnosti se více než až posud omezovaly. Žádáme zmenšení hostinců a to ne pouze malé, ale větší a obsáhlejší, ježto nezáleží na tom, je-li v městě 100 či 95 kořalen.¹⁰⁰⁾ Žádáme, aby hostinští hosty k pití nenutili. Prodeje alkoholu prostých nápojů činí dnes takové pokroky, že v lepších hostincích bohatý výběr dobrých a cenných takovýchto nápojů žádati můžeme. Jak velice toto odvětví výroby se rozšířilo, dokazuje faktum, že v poslední době byl založen zvláštní týdeník: „Alkoholu prostá industrie.“¹⁰¹⁾

Dále: „Co pak musí se člověk opít, sedí-li v hostinci?“ táže se Dr. Bode¹⁰²⁾ a mnozí s ním, „vždyť přece ani doma nemáme stále sklenici před ústy a proč tomu má tak býti v hostinci? ... Přece jdeme do hostince, abychom si odpočali, abychom pookřáli, našli společnost, přečetli si listy, zahráli v karty nebo v billard, sešli se s jinými, vyslechli hudbu, přednášku atd.“ Že pak hostinští za tyto příjemnosti pobytu u nich v často

¹⁰⁰⁾ V Nizozemsku dle zákona ze dne 28. června 1881 omezen jest počet kořalen dle počtu obyvatelstva.

¹⁰¹⁾ „Alkoholfreie Industrie“ v Halle u Karla Marholda.

¹⁰²⁾ Das Wirtshaus im Kampfe gegen den Trunk.

luxuriesně vyzdobených místnostech nedávají si ničeho platiti, ale odškodňují se tím, že nutí hosty k pití, jest nejhorší systematickou chybou našich hostinců a hostinských právě tak nedůstojnou jako hostů. Dr. Bode navrhuje hostinským, aby dovo-
lovali pobyt v jich místnostech po zaplacení ceny buď dle místa neb dle hodin. Doporučí pořízení takovýchto plakátů: „Hosté, kteří za hodinu za-
platí haléřů, nebo kteří za celý den dají .

K . h, či za měsíc , K h jsou vítáni,
i když hrají a nápojů nepožívají a obdrží při všech
nahodilých objednávkách procent k dobrému“,
anebo „Hosté, kteří ničeho nepřejí si k pití, platí
za hodinu “ Jednotlivé pokusy tohoto druhu,
jež se staly, osvědčily se výborně. Restaurant
„Kaimsaal“ v Mnichově zavedl ceny za hodinu, za
měsíc a za rok. Neměl by tedy v každém městě
alespoň jeden takový hostinec se zřídit?

6. S o u č i n n o s t s t á t u a o b c e. „Tua
res agitur“ (O tebe se jedná) volá dr. Seiffert
při úvahách o alkoholismu¹⁰³⁾ ku státu.“) A státy

¹⁰³⁾ Der Alkoholgenusz und seine Folgen.

*) „30.000 žen buď od mužů odběhlých, anebo
od mužů opuštěných v Berlíně žije z chudinského
fondu, jenž na ně platí ročně přes půl millionu marek.
Číslice tato je na pováženou. Většina žen, jak zjištěno,
muže i s dětmi opustila proto, že mužové byli anebo
jsou notorickými alkoholíky, s nimiž déle nelze žiti.
Z toho se právem uzavírá, že alkohol hluboko zasa-
huje do sociálního života, že rodinný život rozrušuje.
Čím více je putyk, tím více je ožralců — těchto slov
měly by uvážiti ty správy měst, jež lehkomylně ho-

počínají se lýbati. Alespoň v Německu od dob návrhu hraběte Douglase, — jenž v pruské sněmovně poslanecké 14. února 1902 vyzval sněm ku usnesení se, aby 1. předložen byl v nejbližší schůzi návrh zákona, jenž zakazuje pití kořalky těm, kdož 14. roku věku nedosáhli jakož i prodej lihovin opilým a opilcům, kteří od policie jako tací budou označeni, 2. lid poučen byl o škodlivých účincích přehnaného požívání alkoholu jak v ohledu tělesném, tak duševním, o účincích jeho na potomstvo, na schopnost pracovní a obchodní a na vzrůst zločinů, 3. se věnovala zvláštní péče zřizování ústavů pro opilce, a zavedení veřejných ústavů pro ty, kdož pro opilství zbaveni jsou svéprávnosti, 4. veřejně se rozšiřovaly obrazy představující zhoubné účinky alkoholu, 5. mládež o alkoholu ve škole se poučovala, zvláště ve vyšších

stinské koncesse udělují. Daně a poplatky z těchto koncessí daleko nevyváží obnosy, kteréž musejí vypláceti chudinské fondy na opuštěné rodiny a země na ošetřování alkoholiků v nemocnicích, v blázincích a v trestnicích kromě toho, že děti alkoholiků často odkázány jsou buď na žebrotu anebo na sirotčinec. Málo kdo až do posledních konsekvencí uvažuje spoustu, jakou na společnost lidskou uvaluje alkohol. Proto též v Berlíně se uvažuje, aby pro notorické alkoholiky zřizovány byly nemocnice, v nichž by léčení byli. Vlastně nelze domyslet se všeho zla v rodinách alkoholiků až do několika pokolení. Máme již v Čechách dosti obcí alkoholem jako otrávených, v nichž vyrůstá pokolení namnoze zrůdnělé. Každý jiný mor vyzuří se a odchází, ale mor alkoholický stále roste a dává společnost.“ („Čech“ 3./12. 1906.)

třídách a vyšších ústavech od samých lékařů, 6. byla zavedena vzorná zařízení ku vystříhání se přílišného požívání alkoholu ve státních obchodech, podporovaly se privátní antialkoholické snahy, zřizovaly lidové knihovny, čítárny, a zábavné místnosti, herny bez nuceného pití atd., 7. vydaly se policejní zákony, jimiž dle místních poměrů by se zakazovaly nálev a prodej lihovin v pozdních hodinách večerních a brzy z rána jakož i mezi službami Božími o nedělích a svátcích; a toho by se docílilo pevným určením policejní hodiny pro hostince, 8. usilovalo se o vydání zákona, by kořalka se prodávala pouze z látek čistých, zdraví neškodných a beze všech přísad, 9. předložila se novella ku trestnímu zákonu, kde opilství jen tehdy by se považovalo za polehčující okolnost, povstalo-li pod nějakou zevnější silnou a mocnou příčinou, 10. vydán byl výnos ku říšskému zákonu o regulaci udělování koncessí, 11. výnos ku zákonu říšskému, dle něhož pivo, obsahující pouze 2 procenta alkoholu by se nezdaňovalo, a 12. ustavila se zemská komisse ku potírání opilství — věnuje se alkoholismu od státu větší pozornost.

Odejmutí opilecům svéprávnosti jest ustanoveno pro Německo zákoníkem občanským. Dle § 6. odst. 3. téhož zákona totiž může svéprávnost býti odejmuta tomu, „kdo pro opilství své záležitosti nemůže vyřizovati, anebo sebe a svou rodinu vydává v nebezpečí chudoby a bídy či bezpečnost jiných ohrožuje.

Úspěšným jednáním pruského sněmu jest ministerský výnos ze dne 28. dubna 1903, jenž vybízí širší kruhy zvláště státní a obecní úřady k boji proti alkoholismu. Bylo nařízeno: 1. Praktická již vyzkoušená zřízení, zavedená u správ železničních, horničních atd., jež směřují k tomu, aby se nemohlo alkoholu zneužívat, jako jsou zařízení vhodných místností pro pobyt, kuchyně a prodeje potravin mají se i při jiných správách rozšířiti. 2. Různé zařízení pro občerstvení jako jsou studně s pitnou vodou, prodej ovoce a alkoholu prostých nápojů na veřejných místech nebo na frekventovaných silnicích velkých měst a na nádražích menších dráh, dále zřizování lidových knihoven, hřišť a čítáren pro mládež doporučí se jak úřadům státním tak obecným. 3. Státní úřady se vyzývají, aby snahy spolku střídmosti proti zneužívání lihovin se nejvíce podporovaly. 4. Snahám osob privátních a snahám spolků, jež poučení lidu přednáškami, šířením užitečných spisů atd. si vytkly za cíl činnosti, nechť se nekladou žádné překážky.

V Rakousku ustanoveno jest v zákoně proti opilství ze dne 19. července 1877, jenž však platí pouze pro Halič a Bukovinu trestání opilcův i hostinských, kteří k opilství úmyslně svádějí, opilým neb nedospělým kořalku nalévají a to pokutou až do 50, ba 200 zl. a vězením do 1 neb 2 měsícův. Dle téhož zákona nemohou býti pohledávky za lihoviny, vzešly-li dříve, než byl dlužník starší

dluh zaplatil, soudně vymahány. Roku 1881 23. června zavedena byla přísnější ustanovení o udělení koncesse k výčepu kořalky a zavedena zvláštní daň z kořalen. Ale vše to mnoho nespomohlo. Snad nejlépe osvědčilo by se zmonopolisování lihu, jak svého času od vlády bylo zamýšleno, (1895) ale posud neprovedeno. R. 1887 po usnesení některých zemských sněmů učinila vláda říšské radě předlohu zákona proti opilství, platícího pro celou polovici říše. Koncesse opětne upraveny novellou k živnostenskému řádu ze dne 15. března 1883.

Můžeme doufat, že tyto rozhodné kroky státních úřadů konečně také roznítí úřady samosprávné k energickému zakročení proti alkoholismu? Bohužel, právě při těch orgánech, do jejich pravomoci provádění státních nařízení proti zlohubě alkoholu spadá, narážíme na nedostatek rozhledu, ne-li zlé vůle, což je nanejvyš žalostno. Způsob, jak na mnoha místech na př. ustanovení o policejní hodině se zachovává, vyvolává úsměv na rtech mnohých. Kdy bude lépe?

7. Spolky střídmosti.¹⁰⁴⁾ Proti obrovskému nepříteli musí veliké a dobře organisované

¹⁰⁴⁾ Spolky střídmosti jsou od roku 1808 ve Spojených státech severoamerických, r. 1829 v Anglii. Roku 1829 bylo jich v Severní Americe přes 1000, jež obrátily v 10 letech přes 3 miliony lidí od opilství, V Anglii jest 24 velkých společností střídmosti, k nimž patří na 5 milionů lidí. V Dánsku patří k nim 30.000 a ve Švédsku 60.000 osob. Zakládání těchto spolků

massy vytáhnouti do pole, mají-li dobýt vítězství. Proti alkoholu se to děje spolky střidmosti. Z nich doporučují se zvláště následující: *a)* Antialkoholický katol. spolek křížácký. Účelem jeho jest potírati zneužívání lihovin a s ním spojené těžké nábožensko-mravní a hospodářské zlořády: 1. záchranou pijáků a péčí o ně, 2. podporou sanatorií pro nemocné alkoholíky obojího pohlaví, 3. poučováním jak slovem tak perem o nebezpečí a škodách zneužívání lihovin při různých přednáškách a četným rozšiřováním brožur a časopisů, jakož i osobním dobrým příkladem členů, 4. zřizováním všeobecně dobrých institucí jako lidových kaváren, kávových kantin, spořitelen, čítáren, hospodyňských škol, 5. účinkováním na stát, obce a chleboďárce, by plnily se zákony a nařízení proti alkoholu vydaná, 6. reformou hostinců, 7. ochranou mládeže před škodlivým požíváním lihovin, a 8. zvláště založením místních odborů tohoto spolku pro mládež, mládence, panny, ženy atd.

ujímá se v Čechách zemědělská rada. Na Moravě byly zřizovány od roku 1840. Roku 1844 vyšel ve Znojmě ve „Sbirce poučných a zábavných spisů pro rolníka a řemeslníka“ spisek proti pijáctví. Tam otištěna jsou i pravidla spolku střidmosti. Cíle tohoto spolku sleduje „Jubilejní jednota lidumilů na Moravě“ založená roku 1897 v září (5. a 6.) v Brně, jež založila „Ochranovnu v Dřevohosticích“ pro děti mravně zanedbalé. (Více o tom viz Šústal d. c. 15—32.) Stanovy těchto spolků viz u Perůtky: „Katechismus střidmosti“ (62—64).

Členové zavazují se, že se zdrží veškerého pití lihovin. Účastníky spolku jsou kdož se zaváží ku zdržování se pálenky a příznivci, kdož účel spolku peněžitě podporují. Zaslíbení děje se slavně buď v kostele, nebo mimo něj buď pro určitou dobu nebo na vždy. Oddíl tohoto spolku pro ženy sluje spolek s v. A n n y. Předsednictvo skládá se ze 4 členů a to předsedy, místopředsedy zapisovatele a jednatele Spolkovým orgánem jest „Volksfreund“. Příspěvek ročně aspoň 1 Mk. či 1 K 20 h. Diecéšní spolky vytvořily se v Kolíně nad Rýnem, ve Vratislavi, Paderbornu, Vircpurku a Hildesheimu. *)

*) Při spolcích střídmosti třeba uvést vzácné jubileum, připadající na den 8. prosince 1906. Bylo to jubileum padesátiletého úmrtí P. Theobalda Mathewa, o němž již shora byla řeč. „Čech“ ze dne 8. prosince 1906 o tom napsal: „Dnes tomu právě padesát let, kdy v irském městečku Queenstownu zemřel muž, který o blaho a kulturní povznesení lidstva získal si větších zásluh než celé sbory profesorské na univerzitách. A přece to byl jen chudičký, prostý kapucín. Jméno jeho zůstane však nesmazatelným písmem zaznamenáno v kulturních dějinách lidstva. P. Theobald Mathew jest jeho jméno. — Irsko bylo protestantskou Anglií po staletí strašlivě pronásledováno a utlačováno. Jedním z následků toho byla obecná bída. A bída odjakživa byla a jest pařeníštěm mnohých neřestí. Tak bylo i v Irsku, kde tisícové v zoufalství vzali útočiště ke skleničce. Celý národ holdoval tomuto sebevražednému zlu. Pijanství mělo dovršiti dílo krvežíznivé protestantské královny Alžběty, pro jejíž jednání vůči irským katolikům není slova v mluvě lidské. V této době řádění morové rány kořaleční vzbudil Bůh ná-

b) Katolický spolek střidmosti, který je jen jiným útvarem katol. antialkohol. křižáckého spolku a který mimo abstinenty přijímá

rodu mučedníků, ba veškerému lidstvu apoštola, který v poslední hodině přinesl, způsobil záchranu, P. Mathewa. Narozen 10. října 1790 v irském městečku Thomastownu, zatoužil již v útlém mládí po stavu kněžském. Duše vyvolená. Vstoupil proto také záhy do řádu Kapucínů a vyslán za kazatele do Kilkenny. Záhy však byl odtud přeložen do Yorku, kde se mu otevřelo široké pole činnosti. Zde také po prvé naskytla se mu příležitost pozorovati zhoubu pijáctví se všemi jeho hroznými následky. Duch apoštolský nespokojil se stichou, passivní soustrastí, ale chopil se ihned záchranné práce. Dne 10. dubna 1838 svolal P. Mathew první veřejné shromáždění a na něm proklamoval válku alkoholismu. Malé byly jeho počátky. Jen 59 posluchačů přišlo jej poslechnout. Nadšenou výmluvností vyzýval je P. Mathew. aby s nim učinili slib úplné zdrželivosti od lihových nápojů, jichž požívání u zdravého člověka jeví se zbytečným. Již to bylo zárukou šťastného počátku a zdaru práce apoštolovy, že všichni posluchači slib ten učinili. Druhá schůze byla již nepoměrně četněji navštívena a stoupání návštěvy opakovalo se při každé další. Nový spolek abstinentů rostl přímo báječně, neboť již po třech měsících měl 25.000, koncem roku 156.000 členů, a po čtyřletém trvání roku 1842 bylo jich již 5 millionů. V národě úplně pijáctví oddaném našlo se za čtyři léta pět millionů lidí, kteří překonali všecku tu malomoc sesláblé vůle a slibem se zavázali nepožiti ni kapku alkoholického nápoje. Dílo takové mohl uskutečniti jen muž, nadaný Bohem zvláštními vlastnostmi. Požehnání této veliké mravní reformy, obrození národa, provázely následující fakta. Za tři léta sklesla spotřeba lihovin o polovici, počet zločinů rapidně klesl a mrav i kázeň

za oprávněné členy i ty, kdož střídme nápojů požívají. Takové spolky jsou v Mnichově a Osnabrücku.

c) Katol. křižácký svaz pro Rakousko od r. 1884. Předsedou je Otto Kozlík, duchovní správce ve Vídni X. v nemocnici císaře Františka Josefa. Příspěvek ročně obnáší nejméně 2 K. Spolkovým orgánem je „Volksfreund“. Jednatelství je ve Vídni X. Kundratova ul. 3.

d) Švýcarská katol. liga abstinentů. Předsedou byl nedávno zemřelý biskup Egger ze Sv. Havla.

e) Spolek kněží-abstinentů. Předsedou biskup Egger. Ředitelem pro Německo je: farář Neumann, pro Rakousko: H. Schneider, farář u Sv. Barto-

po dlouhé době opět zavítaly pod střechy Irčanů. O užitku ve směru hospodářském netřeba se zvláště zmiňovat. P. Mathew v krátké době stal se známým po celé zemi i za hranicemi její a s úctou vzhlíženo k němu jako velikému vůdci celého národa. Ale on nespokojil se jen apoštolátem ve své vlasti. Na vybidnutí z Anglie konal i tu apoštolskou cestu a získal 600.000 členů spolku střidmosti. Stejný počet získal i v Americe, kde za dvě léta procestoval 26 států a konal 300 veřejných přednášek. Slib střidmosti přijímal od každého osobně. Úspěchy jeho vyvolaly všeobecný úžas. S úctou povstali všichni členové parlamentu Spojených států, když prostičký tento kapucin jako host tam vstoupil. Nadlidská námaha přivedila mu konečně nemoc. Vrátil se opět do vlasti a i poslední síly věnoval apoštolátu střidmosti. Ještě na smrtelném lůžku přijímal sliby střidmosti. Zesnul klidně 8. prosince 1856. Padesát tisíc osob provázelo prostičkého toho kapucína k poslednímu odpočinku. Zachránil celý národ od zkázy, vrátil štěstí a spokojenost millionům.“

loměje ve Vídni. Příspěvek roční K 3.60. Orgány jsou: „Rundschau„ a „Volksfreund“ a pro Švýcarsko „Volkswohl“.

f) Mezinárodní katol. antialkohol. spolek.

g) Církevní bratrstvo střídmosti. Pro Německo kanonicky zřízeno od Pia IX. 18. července 1851.

h) Německý spolek proti zneužívání opojných nápojů. Spolek je interkonfesijní a naprosto vyhýbá se jakékoliv náboženské polemice.

i) Německý spolek pro reformu hostinců. atd.¹⁰⁵⁾

8. Sanatoria pro opilce. Šlechetné zajisté jest dílo spoluúčinkovati při zachráně opilců. „Nenechávejme je potáceti se, praví biskup Kepler, až zahynou, ale zachraňujme je, domlouvejme jim a snažme se otevřít jim oči. Není v pravdě lepšího skutku lásky a přátelství nad tento! Poněvadž jsou tací, jež nepravost připravila již o čest, jmění, zdraví a vůli a snížila téměř na stupeň zvířecího života, prokážeme jim veliké dodrodiví, obdrží-li místo v katol. sanatoriích pro opilce nebo v nemocnicích, kde za svědomité lékařské a duchovní péče opět lidmi státi se mohou.“

Léčení, jehož posud v sanatoriích se docílilo, překonalo veškeré očekávání. Pro muže alkoholíky jsou v Německu čtyři katolické ústavy: dům

¹⁰⁵⁾ Při těchto spolcích podávám jen nejnutnější. Sr. též poznámku 109. na konci!

sv. Kamilla u Verdeny na Ruhře, dům svatého Jana ve Slezsku, dům svatého Josefa ve Valdernbachu v Nasavsku a dům sv. Bernarda v Maria Veenu. Ve Švýcarsku působí v tomto směru velice blahodárně již od více let pensionát Vonderflüh založený od Mikuláše von der Flüh. Pro ženy jest dům sv. Anny v Mündtu u Jülichu. V Čechách o podobných ústavech není mi ničeho známo.¹⁰⁶⁾

Prospěšnost ústavů těchto jest samozřejmá. Kdybychom nechtěli připustiti ničeho jiného, leč že opilec příkladem svým nepohoršuje a nekazí jiných, již toto — abych o jiném pomlčel — by bylo dostatečnou pobídkou k jich zřizování.

9. Potírání přílišné touhy po požitcích. Chceme-li zmociti alkohol, jest nutno jíti od boje proti vysilujícím slavnostem a přílišnému spolkařství. Na bráně každé spolkové místnosti měla by s příslušnou změnou býti napsána krásná slova zakladatele mnoha spolků Němce Jahna: „Bez otužilého, střídavého, mírného a mravně čistého života padá a hyne veškeré spolkařství t. j. každá ideální činnost spolková.“ A vskutku jest tomu tak. Byť i účel spolku byl sebe šlechetnější a jednalo se o spolky vlastenecké a charitativní, chtíti je podporovati a udržeti jenom požitkem, zábavou, pitím a tancem není nic jiného, nežli

¹⁰⁶⁾ Soukromí léčí alkoholiky Dr. Jan Šimsa v sanatoriu v Krči u Prahy.

deset ďáblů volati na pomoc, abychom jednoho vypudili.

Chceme-li náš lid přivést ku prostotě a střídmosti, pak musíme začít u dítek. „K největším dobrodiním, jež dítky od rodičů dostávají, náleží zvyknouti si prostotě v oděvu, v jídle a pití,“ dí Dr. Rein, profesor paedagogiky v Jeně.

„Co hřích nestřídmosti velice podporuje, dí biskup Keppler,¹⁰⁷⁾ jest nerozumná výchova. Nestanou se dítky a mladí lidé, kteří nikdy dobrodiní vážné a přísné kázně — největšího to dobrodiní, jež rodiče dítkám dáti mohou — nezkusili, jež nikdy pořádku v jídle a pití, střídmosti a sebezáporu se nenaučili, jež již od mládí v radostech, počitcích a rozkoších daleko svůj věk předběhli, jichž mladým životem otravné prameny alkoholu tekou — nestanou se tito ubožáci přirozeně a nutně obětí alkoholu, této velmi rozšířené nepravosti, jež ze všech koutů je láká a příležitostí i zlým příkladem svádí? Co konečně máme říci k tomu, že v mnohých krajinách i děvčata, sotva že škole odrostla, účastní se pití a hospodského „vysedávání“ zároveň s chlapci, k tomu výsměchu veškerého ženského útlocitu a veškeré panenské cti, k tomu pohoršení, jež se dává všem dobrým, z něhož raduje se peklo a vše špatné?“

Pod bod tento patří též muziky a taneční zábavy i v čase církevně zapovězeném, kde mládež učí se od nejútlejších let pohrdati autoritou a

¹⁰⁷⁾ Postní pastýřský list 1902.

holdovati jen a jen svým žádostem těla, tělesným požitkům a kde ponenáhlu zvyká si alkoholu a pak — nemravnosti. Proto, kdo dobrý, pomoz, ať dbá se vždy zákonů církevních v čase zapovězeném!*)

*) Při boji proti alkoholickému co nejprísněji jest se varovati všeho styku s tak zvanými „Guttempláři“, kteříž jsou vlastně svobodní zednáři. „Čech“ alespoň ze dne 24. března 1906 napsal: „Řád Guttemplářů. Konečně poněkud byla odhalena rouška z tajného německého spolku Guttemplářů. Řád tento rozhodně postupuje ku předu, protože odhodlal se vystrkovati svá tykadla na venek, a to hlavně mezi studenstvo. Jsouť profesori, kteří svým žákům v ohledu tom dávají příklad k následování. Zjistilo se, že na středních školách v Bavorsku žáci jsou k němu verbováni. — Jak berlinská „Germania“ přináší, vydal „neodvislý řád Guttemplářů“ nedávno leták s nápisem: Smí katolík býti Guttemplářem? — a odpovídá si na to: Smí. Tomu však rozhodně odpírá rozhodnutí sv. Officia v Římě ze dne 17. srpna 1903: Již r. 1897 velmistři tohoto řádu ve schůzi internacionální velelože švýcarské v Curychu: Bergmann, Asmusser a Forel vyjádřili se, že ritualy řádu toho stojí na stanovisku specificky protestantském a že katolíkům je nepřístupno. Církev je proti všem tajným řádům, i kdyby na venek jevily tendenci humaní, jako Guttempláři tendenci antialkoholickou. Abstinenci naprostou katolická církev nebude nikdy věřícím prikazovati, ponechávajíc ji dobrovolnému rozhodnutí jednotlivců. Aniž písmo příležitostně odůvodněné požívání lihových nápojů zapovídá. Církev též připouští tvrzení Guttemplářů, že řád jejich není v přímém spojení se řádem zednářským, ačkoliv je zjištěno, že svou organisaci, své obřady a náboženské názory po větší čásť vypůjčila si od zednářů. Řád Guttemplářů není pouze spolkem proti alkoholismu.

10. Zpět k církvi! „Zpět ke Kristu a k Bohu!“ Kéž by tato slova biskupa Kepplera všude nalezla ohlasu! Bez Boha jest svět ztracen. Bez mocné síly nadpřirozených prostředků spásy, jež církev dává trpícímu lidstvu, jest záchrana a spása od alkoholismu nemožna. „Ne duch alkoholu, ale svatý Duch musí vládnouti v duši, aby ji opravdu potěšil, nad bídu a nouzi pozvedl, ji nadchl a obživil, Svatý Duch, jemuž místo a vstup připravují střídmost a zdrželivost. Proto zpět ku největšímu obrazu střídmosti a zdrželivosti, k Tomu, jenž i nyní svět zachráníti může, k Ježíši Kristu, k chudému, opuštěnému, smrtelnou žízeň trpícímu Bohu — člověku na Golgotě! Tam spása, tam záchrana v každé nehodě, v každém přívalu,

nýbrž představuje náboženství v menším vydání v souhlasu s náboženstvím svobodných myslitelů, spojeným s fanatismem protestantsky pietistických sekt. Při každém začátku sezení „kaplan“, anebo i paní „kaplanka“ předčítá modlitbu vlastnoručně sestavenou, načož čte se z Lutherovy bible. Slavnostními přísahami a sliby, jichž obsah nováčkům se zamlčuje, jsou členové k řádu připoutáni. Členství u tohoto spolku vede jistě k náboženskému změlčení. Celá jeho dogmatika zahrnuta je ve slovech: Věřím v moc, vesmír řídící, avšak členové nejsou ani na tuto formuli vázáni. Vynikající vůdcové Guttemplářů hovi nahému materialismu. Je dosud známo, kterak sprostě a surově urazil profesor, známý psychiatr a hlavní agitator řádu, dr. Forel, r. 1903 na internacionálním sjezdu proti alkoholismu v Bremách, náboženské city nejen katolíků, ale i věřících protestantů. Katolík tedy členem Gutemplářů býti nesmí.“

v každé poptopě! Tam tedy také nejlepší spása proti potopě alkoholu, již brzy celé lidstvo bude zaplaveno. Zpět k Ježíši, k Jeho nauce, k jeho zákonům a přikázáním!

Nauka Kristova nikdy neztratila síly a své nadpřirozené moci, ale vždy zachránila tonoucí. Ta slova evangelia: „Pane, zachovej nás, hyneme“ měla vždy čarovnou moc na obrození lidstva a mají ji podnes. Pane, zachovej nás, hyneme a sténáme pod tíží alkoholu, pod tíží nepravosti, jež je jednou z nejhorších pod sluncem, jež svírá jako kleštěmi veškeren lid

„Nedej zahynouti nám ni budoucím!“ Veliký úkol čeká náš národ v dobách příštích, úkol plný bojů a nesnází, a úkol téměř nadlidský. Ale k tomu úkolu chce nás i budoucí neschopnými učiniti alkohol tím, že nad námi chce vládnouti, vyrvat nám víru, náboženství i mravnost, abychom v neslávě zahynuli a zašli . „Pane, zachovej nás, hyneme Nedej zahynouti nám ni budoucím!“ ..

Že náboženství mnoho může působiti v boji proti alkoholu, ukazuje následující obrázek Albana Stolze. Bylo to v nejkrásnějším dnu života v den sv. přijímání. Oko dítěte zářilo radostí, srdéčko jeho jávalo plesem, když z rána s andělskou čistotou a nesmírnou touhou šlo přijmout svého Spasitele. A když cítilo, že Spasitel v srdci jeho dlí, jak dlouho a vřele se modlilo. A vědělo proč. „Chcete-li někoho obrátiti,“ řekl jedenkrát kněz při vyučování — a tato slova stále se chvěla

před myslí dětskou — „chcete-li někoho obrátiti, naučte se za něho trpěti. Chcete-li dosíci toho, aby některá duše se obrátila od hříchu, pak trpte za ni!“

Dítko chtělo trpěti. Vidělo tak častokráte matku plakati a — hořelo studem svatým, když otec opilý téměř denně večer přicházival domů. „Utiš se maticčko!“ s těmi slovy zavěsilo se dítko po návratu z chrámu od prvního sv. přijímání na krk matčin, „záhy již nebudeš nad tatíčkem plakati!“

Jednoho dne v poledne pojedlo dítko — dívenka — polévku a kousek chleba a více nechtělo. „Jsi nemocna?“ tázala se úzkostlivě matka. „Nejsem, matinko.“ „Tak jez!“ řekl otec. „Dnes nebudu, tatíčku.“ Myslili, že trucuje a chtěli jí trestati, protože prý půst jí škodí.

Večer přišel otec jako obyčejně domů opilý. Dítko odpočívalo v postýlce, ale nespalo. Slyšelo, jak otec kleje a počalo plakati. Bylo to poprvé, co otcovo klení a lání vyvolalo mu slzy.

Nastal druhý den. Dítko v poledne jedlo zase jenom polévku a chléb. Matka úzkostlivě na ně pohlížela a otec zlostně. „Poroučím, abys jedla,“ řekl lněvivě. „Nebudu,“ odpověděla dívka rozhodně a pevně, „nebudu jísti, pokud se budete opíjeti a klíti a pokud matka bude museti plakati. Slíbila jsem Pánu Bohu, že chci sama dobrovolným postem se trestati, aby Bůh netrestal vás.“ Otec neodpověděl, ale večer přišel domů střízliv.

Dítko se radovalo nesmírně a s chutí pojídalo chudičkou večeři.

Než zlá náruživost přemohla zase jedenkrátě otee. Dítko začalo se znova postiti. Otec však již netázal se na důvod toho, ale veliké slzy kanuly mu po tvářích. Přestal také jísti. Matka plakala, ale dítko bylo klidným.

Otec vstal, vzal je do náručí a tázal se: „Budeš vždy tak činiti?“ „Budu tatínku, buď až do Vaší smrti, anebo až se napravíte.“ „Mé dítě, matka nebude více nade mnou plakati,“ řekl otec a slovo splnil.

Malý, prostý, jednoduchý a obyčejný obrázek, ale v něm jako v zrcadle září ona síla naší sv. katol. víry, jež přemahá hravě obtíže největší, a jež i v otázce antialkoholické mnoho dobrého způsobiti může. Nuže, volám tedy ještě jednou: „Zpět k Ježíši a Církvi!“¹⁰⁸⁾

¹⁰⁸⁾ Mezinárodních sjezdů proti alkoholu bylo posud deset. Poslední byl v Pešti od 12.—16. září 1905. „Čech“ (17. září 1905) napsal o něm: „Že sjezd protialkoholiků tentokráte byl určen do Pešti, neposloužilo valně jeho uznání hodným tendencím. Buď že mnohým zdálo se to býti příliš daleko, anebo uherská metropole měla do sebe málo atrakce: slovem, vzezření dvorany neposkytovalo té imposantnosti jako minule v Bremách, aspoň skoro každý z delegátů poukázoval na veliké mezery ve shromáždění. Velmi nápadné bylo a také těžce se neslo, že příliš málo zástupců vlády se dostavilo. Toliko Švédsko, Dánsko, Francie a Švýcarsko vyslaly své oficiální zástupce na sjezd. Hosty ve jménu rakouské vlády pozdravil

Alkohol a bible.

Co praví Písmo sv. o požívání lihovin?
I. Mírné požívání jich se dovoluje, ježto: 1. Víno jest darem Božím. „Vino od počátku k obveselení stvořeno jest a ne k opilství« (Sir. 31., 35.); 2. má hojivé účinky „Zdraví duše

baron Vladimír Pražák v německé a francouzské řeči. Maďarsky vůbec se na sjezdě nemluvílo. Ministr vyučování Lukács vítal hosty též francouzsky. Městská rada vyslala náměstka starosty p. Rozsavölgyia. Do presidia voleni byli zástupci Belgie, Dánska, Bavorska, Francie, Nizozemí, Španělska, Ruska, Švédska, Anglie, Japonska, Srbska a Rumunska. Byl zvolen též biskup dr. Augustin Egger ze sv. Havla, ale nedostavil se. Dr. Heinrich Sigismund z Pešti stal se odporným svou přednáškou o abstinenci a darvinisticky hmotářskými názory, čímž i katoličtí zástupcové: biskup dr. Fischer Colbrie z Košice, šlechtic dr. Boerenbrouck z Mاستrichtu, farář Haw z Wintersberku u Trevíru, cítili se uraženými. Společnost tato, většinou ze svobodných myslitelů, zednářů a Darwin-Häcklových přívrženců bude mít za následek, že katolici vůbec sjezdů těch účastníci se nebudou.“ Karel Forster z Vídně předložil sjezdu tomuto následující memorandum: 1. Prosim o přeměnu sanatoří pro pijáky (dospělé) ve výchovávaci ústavy pro dědičně zatížené ditky pijáků za lékařského dohledu a spoluúčinkování; 2. o pořízení veřejných varovných tabulí před alkoholem: „Alkohol jako jed jest zhoubný, působí při „mírném požívání“ zdoluhavě, ale jistě.“ Takové tabulky, nechť se dají na školy, kostely, radnice a berní úřady, zároveň s vysvětlením. 3. Nechť se přeloží anglicko-americká čítanka, jež zvyk pít, jakožto napínání nervů slovem a obrazem potírá, a matkám zakazuje, by nepily při kojení pivo, vino či kořalku, ani jich dítkám „pro

i těla jest střídmy nápoj“ (Sir. 31., 37.) „Rovně jako život lidem, jest víno střízlivosti: budeš-li je píti mírně, budeš střízliv“ (Sir. 31., 32.) „Plesání duše a srdce jest víno mírně pité“ (Sir. 31., 36.) „Vino obveseluje srdce člověka“ (Ž. 103., 15.). Sv. Pavel nařizuje svému žáku Timotheovi trochu vína za lék proti bolesti žaludku a častým nemocem (1. Tim. 5., 23.); 3. podati jej bližnímu znamená vykonati dobrý skutek. To učinil Ježíš na svatbě v Káni Gallilejské (Jan 2.). Králi Samueli dává matka radu: »Dejte nápoj opojný truchlivým, a víno těm, kteříž jsou hořké mysli, ať pijí, a zapomenou na nouzi svou a na bolest svou ať nezpomínají více“ (Přisl. 31., 6.—7.) a

spaní“ nedávaly, protože jest dokázáno, že to jim nejvíce škodí. 4. Nechť si stát uvědomí, že každý dolar příjmu z lihovin vyžaduje 30 dolarů na nemocnice, blázince, káznice, chudobince, invalidovny, sirotčince atd. 5. Nechť změni se prodejny vína, piva a kořalky v prodeje nápojů bez líhu atd. 6. Všecky spolky dobročinné ať se stanou zároveň spolky antialkoholickými. 7. Mnoho vdov a sirotek žádá hlavně o vydatný boj proti alkoholismu. 8. Vládám a parlamentům budtež zaslány petice, by lih nesmírně zdanily a přívoz jeho zakázaly. 9. Nechť se zřídí u vojska pluky, jichž mužstvo dobrovolně se zdrží alkoholu. 10. Při úřadech ať se alkoholici propustí a 11. tisk nechť pracuje ve prospěch potírání alkoholu články hospodářskými, filosofickými, medicinskými, úvahami, básněmi, brožurami atd. V zemích českoslovanských byl „první sjezd proti pijáctví pro Čechy, Moravu a Slezsko“ v Brně o velikonocích 1905. Referovaly tu slečny Goldbergová a Jiránková („Žena a alkoholismus“). Srov. „Eva“ 1905, 102, 115 nsl.

4. má vznešený symbolický význam. Víno jest obrazem nejlepší ctnosti lásky (v písni Šalomounově) a látkou nejsvětější Svátosti Oltářní.

II. Nemírné požívání přivádí z k á z u, neboť 1. Víno klame. „Víno pijícího oklamává.“ (Hab. 2., 5.) „Komu běda? Čímu otcí běda? Komu svády? Komu jámy? Komu bez příčiny rány? Komu červenost očí? Zdaž ne těm, kteříž meškají při víně, a snažni jsou u vypíjení číší? Nehleď na víno, když se žlutá, když se stkví v sklenici barva jeho: vcházíť lahodně, ale naposledy jako had uštípne, a jako bazilišek rozlije jed“ (Přísl. 23., 29.—32.); 2. připravuje o rozum: „Víno a opilství odjímají srdce“ (Os. 4., 11.) „Bujná věc jest víno a bouřlivé jest opilství; kdožkoli v těch věcech kochá se, nebude moudrým,“ (Přísl. 20 , 1.) „Smělost z opilství jest nemoudrého ouraz, umenšuje síly a dělá rány.“ (Sir. 31., 40.)“ A budeš jako ten, kterýž spí uprostřed moře, a jako snem pojatý správce lodi, ztratě veslo: a díš: Bili mne, ale nebolelo mne: tahali mne, a já nic necítil; kdy procitnu a opět naleznu víno?“ (Přísl. 23., 34—35.)“ Ale i ti pro víno nevěděli, a pro opilství pobloudili: kněz i prorok nevědí pro opilství, pohlceň jsou od vína, bloudí v opilství, neznají vidoucího, neumějí soudu.“ (Is. 28., 7.) 3. prozrazuje tajemství. „Oheň zkoušuje železa tvrdého: tak víno vinití bude srdce pyšných v opilství pité.“ (Sir. 31., 31.) „Nebo žádné tajnosti není, kde kraluje opilství.“ (Přísl.

31., 4.) 4. ochuzuje. „Kdo miluje víno a dobrá jídla, nebude bohat.“ (Přísl. 21.) „Dělník opilec nezbohatne,“ (Sir. 19. 1.) „Nebo ti, jenž hledí pítí a dávají snůšky, strávení budou; a oblečena bude v hadry ospalost.“ (Přísl. 21., 23.) 5. škodí na zdraví. „Pro opilství zemřeli mnozí,“ (Sir. 34.) „Jaký pak jest život toho, kterýž si škodí vínem?“ (Sir. 31., 33.) „Vino mnoho pité, činí popouzení, i hněv i pády mnohé. Hořkost duše jest víno mnoho pité. Smělost z opilství jest nemoudrého ouraz, umenšuje síly a dělá rány“ (Sir. 31., 38.—40.) 6. a vede ke hříchu. „Vino a ženy činí odpadlíky moudré a uvádějí trest na smyslné.“ (Sir. 19., 2.) „Oči tvé hleděti budou na cizí ženy a srdce tvé mluvití bude převrácené věci.“ (Přísl. 23., 33.) „Bujná věc jest víno a bouřlivé jest opilství.“ (Přísl. 20., 1.) „Neopíjete se vínem, v němž jest chlípnost.“ (Ef. 5., 18.) „Mnozí chodí jako nepřátelé kříže Kristova, . jichž bůh břicho jest“ (Fil. 3. 18n.) „Nedávej králům, o Samueli, nedávej králům vína aby snad nepili a nezapomněli na soudy a nezměnili při synů chudých.“ (Přísl. 31., 4—5.)

III. Opilce očekává hrozná věčnost. „Běda, kteříž vstáváte ráno, abyste chodili po opilství, a pili až do večera tak, že vínem hoříte . Protož . urození jeho zahynou hladem a množství jeho žízní uvadne. Pročež rozšířilo peklo duši svou a otevřelo ústa svá beze všeho konce: a sstoupí silní jeho a lid jeho a vznešení

i slavní jeho, do něho.“ (Is. 5., 11.—14.) „Běda, kteříž mocní jste k pití vína, a muži silní k smíšení opilství. Protož jako jazyk ohně ožírá strniště a horkost plamene spaluje: tak kořen jejich jako pýř bude, a plod jejich jako prach vzejde. Pročež rozhněvala se prchlivost Hospodinova na lid jeho a vztáhl ruku svou na něj a pobil jej a zkormouceny jsou hory a učiněny jsou umrlčiny jejich, jako bláto uprostřed ulic“. (Is. 5., 21.—25.) „Běda koruně pýchy, opilým Efraimským, a květu pršícímu, slávě plesání jeho, těm, kteříž byli na vrchu údolí nejtučnějšího, bloudíce od vína . . . Nohami pošlapána bude koruna pýchy opilých Efraimských“ (Is. 28., 1.—3.) „Procitítež opilí a plačte a kvělte všickni, kteříž pijete víno v sladkosti, nebo zhynulo od úst vašich.“ (Joel 1., 5.) „Ani opilci, ani smilníci ani vrahové . . . nebudou vládnouti královstvím Božím“ (1. Kor. 6., 10.) „Zjevnít jsou skutkové těla, jenž jsou smilstva, nečistota, nestydatost . . . opilství, zraní a těm podobné věci; o kterýchž vám předpovídám, jakož jsem prve pravil, že kdo takové věci činí, království Božího nedejdou“ (Gal. 5., 19.—21.) Obrazem opilce, jenž peklu neujde, jest boháč, který v pekle marně po celé věky touží kapkou vody uhasiti žízeň. (Luk. 16., 24.)

IV. Varujme se neštrídmosti. „Hledte pak, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím.“ (Luk. 21., 34.) „Bratři střízliví buďte a bděte“ (1. Petr 5., 8.) „Jako ve

dne poctivě choďme, ne v hodování a v opilství“ (Řím 13., 13.) Ba sv. Apoštol varuje i před společenstvím s opilci. (1. Kor. 5., 11.) Proto tím hroznější je. kdo opilce ku piti svádí. „Nepobízej těch, kteříž jsou pilní vína.“ (Přísl. 31., 30.) Ještě horší jest, děje-li se tak úmyslně. „Běda tomu, kterýž nápoj dává příteli svému vpouštěje do něj žluč svou a opojuje ho, aby na jeho nahotu hleděl.“ (Hab. 2., 15.)

V. Následky opilství ukazuje Písmo příklady na Noe (1. Mojž. 9., 21.), Lotovi (krvesmilství 1. Mojž. 19., 31. nn.), Ammonu (byl zavražděn, 2. Sam. 13., 28. n.), Nabalovi (1. Sam. 26., 36. nn.), Uriášovi (Sam. 11., 13.), Ele (2. Král. 16., 8.—10.), Holofernovi (Jud. 13., 1. nn.), Baltazarovi (Dom. 5., 1. nn.) a Herodovi (Mat. 14., 6n.) Opilství je hříchem. „Hněvu Božího popuzuje, mysl odcizuje, k chlípnosti rozněcuje, skutek rozptyluje, k vzteklosti a sváru vzbuzaje — hřích opilství“ (Přísl. 31., 30.)

VI. Doporučí se zdrželivost protože: 1. uschopňuje ku věcem vznešeným a) v ohledu fysickém. Tak Samson zdrželivostí nabyl neobyčejné síly (Soud 13., 14.), Daniel a tři mládenci v Babyloně byli krásnější a tlustší než jich soudruhové, kteří pili víno, (Dan. 1., 15. n.), b) v ohledu duchovním. Proto jest Jan Křtitel „největší, který povstal ze ženy“ (Luk. 1., 15.), „veliký před Pánem“ Kazatel považuje zdrželivost za prostředek moudrosti. „Umyslil jsem v srdci mém,

odtrhnouti od vína tělo své, abych mysli svou“ obrátil k moudrosti a uvaroval se bláznovství (2., 3.) Všickni, kdož o vyšší dokonalost usilují, zdržují se opojných nápojů jako Nazarejští (4. Mojž. 6, 2n.). Rachabité obdržují pro zdrželivost, spojenou s poslušností, z nichž plyne čistota mravů a života, požehnání Boží. (Jerem 35., 8.)

2. chrání před zneužitím moci a úřadu. Strídmost se radí králům, jest nařízena všem kněžím při svatých úkonech. „Nedávej králům, ó Samueli, nedávej králům vína; nebo žádné tajnosti není, kde kraluje opilství, aby snad nepili a nezapomněli na soudy, a nezměnili při chudých“ (Přísl. 31., 4.—5). „Vína a všeho, což opíjeti může, nebudete píti, ty (Arone) i synové tvoji, když vcházíte do stánku svědectví, abyste nezemřeli: nebo přikázání věčné jest to po rodech vašich. A abyste měli umění rozeznání mezi svatým a neposvěceným, mezi neposkvrněným a čistým a abyste učili syny israelské všechněm ustanovením mým.“ (3. Mojž. 10., 9.—11.)

3. chrání před pohoršením. „Lépe jest nejísti masa a nepíti vína, ani čehokoli toho, na čemž se bratr tvůj uráží aneb horší, aneb zemdlívá.“ (Řím 14., 21.)

Rozhled.

Alkoholismus jest nepřitelem člověka, ničí jak jednotlivce, tak rodiny a i národy. Boj proti němu jest dílem záslužným. V tom sou-

hlásí všickni lidumilové. Lid lpí na něm zuby, nehty. Jak ve třídách vyšších a vzdělaných, tak i ve třídách nižších a nevzdělaných alkoholismus má na tisíce a miliony přívrženců. Co tu činiti, jakou cestou jíti?

Jisto jest, že alkoholismus nadobro se světa se neztratí nikdy. Cílem naším tedy musí býti jej omezovati, uváděti do cest lidskosti a se vši rozhodností vystupovati tam, kde se ho zneužívá. To jest názor čistě křesťanský, prýstící jak z názoru Písem sv., tak z učení církve.

Žádost po nápoji právě tak jako po pokrmu jest zcela přirozená. Stvořitel nám tělo naše tak uzpůsobil, že musí se mu, nemá-li zahynouti, denně podávati pokrmu a nápoje. Žádost po pokrmu a nápoji může a má člověk ukájet, ale vždy jen způsobem zřízeným a měrou mírnou. Nápojů alkoholických má se co nejvíce vystříhati a nikdy pravidelnému jich pití si nezvykati. Nejvýše ještě k vůli přátelství a na důkaz lásky, nebo v nemoci, avšak jen dle dobrozdání lékaře může něco málo z nich požití. K vůli přátelství a na důkaz lásky možno píti z nápojů opojných pouze něco vína nebo piva, nikdy však kořalky. Boj proti kořalce budiž veden ode všech vždy a všude. Zcela dle resoluce hospodářského spolku pro okresy chrudimský, nasavršský a hlinecký přijaté ve valné hromadě dne 2. července r. 1882 ve Svatce,

jež také k návrhu téhož spolku na sjezdě delegátů hospodářských spolků z východních Čech v Pardubicích dne 9. července téhož roku jednohlasně přijata byla.

Zní pak: „Uvažující zhoubné následky kořalečního moru, pokládáme účinné vyhlazování této v socialním, v hospodářském, v mravním i v kulturním ohledu tak nebezpečné hlízy za obecnou důležitost státní a za naléhavou potřebu společenskou, jakož i za zřejmý nárok skutečného humanismu, proto ukládáme výborům súčasných spolků hospodářských: I. aby žádaly: 1. zemskou školní radu a konsistoře v království českém, aby bylo kněžstvu a učitelstvu nově uloženo horlivé poučování lidu, zvláště mládeže, o neblahých následcích pití kořalek; 2. zemský výbor za podporování obcí při zavádění kořalečního krejcaru ve prospěch ústavu pro chudé, ku prospěchu škol, útulen pro zpustlou a opustěnou mládež a j. jakož i za vyzvání veškerých výborů okresních v království českém, aby obecní představenstva pobádaly ku šetření zájmův obcí při jednání o povolování kořalen, hledíce k tomu, aby kořalny nad nejnevyhnutelnější potřebu v obcích povolovány nebyly;

II. aby podaly petice, a sice: 1. zemskému sněmu království českého za zavedení přírážek, kteréž se ukládají ku přímým daním, také k poplatku, kterýž byl zákonem ze dne 23. m. června 1881 kořalnám uložen, jakož i za zavedení říš-

ského zákona ze dne 19. července 1877, jímžto se ustanovuje, jak se má zameziti opilství, a kterýž toliko v Haliči a v Bukovině platí, také v Čechách; 2. říšské radě za ulevení břemen berních pivovarům při upravování potravní daně, aby byla usnadněna výroba lacinějšího piva, jímž lze nejúčinněji obmezovati nemírné pití kořalek; 3. ministerstvu vnitra za vydání instrukcí živnostenským úřadům, aby při jednání o povolení kořalen dbaly a šetřily přání a návrhy obcí, jakož i aby se zvláštní přísností přihlížely k obmezování počtu kořalen s obchody v potravinách a ve smíšeném zboží spojených;

III. Shromáždění delegátův pokládá za prospěšné: 1. aby v našem časopisectvu a ve valných hromadách hospodářských a jiných spolků boj proti alkoholismu neustále a se vši rozhodností veden byl; 2. aby hospodářskými spolky byla vypsána odměna za nejlepší poučný spisek o zhoubnosti této nákazy kořaleční; shromáždění uznává, 3. obmezování udělování koncessí ku kořalnám živnostenským řádem, jakož i přísné policejní dohlížení ku kořalnám za žádoucí a prohlašuje, 4. důkladnou opravu našeho chudinství, přísnější trestání tulákův, zřizování robotáren a útulen pro spustlou mládež v menších obvodech na venkově za velmi důležité prostředky ku vyhazování kořalečnictví,

V naší době veliká úloha v boji proti alkoholismu připadá k a t o l. s p o l k ů m s o c i a l n í m.

Ve spolcích těchto jsou členové intelligenti, pro-
vanuti a prosyceni duchem křesťansko-katolickým,
k němuž přidružuje se znalost našich socialních
poměrů a naší, řeknu, socialní bídy, proto lze
pevně doufati, že právě v nich nalezne se hojnost
členů, kteří s příkladnou obětavostí a vzornou
horlivostí a sebezáporem budou podporovati lidi
dobré vůle v boji proti úhlavnímu nepříteli nejen
lidstva, ale i náboženství, mravnosti a křesťan-
ských ideí. Bylo by dobře, kdyby při všech těchto
spolcích zřídily se zvláštní antialkoholické
odbohy, jichž účelem by bylo pořádati před-
nášky v tomto směru pro nejširší vrstvy lidové,
šíření antialkoholických spisů, brožur¹⁰⁹⁾ atd. a agi-

¹⁰⁹⁾ O lihovinách máme tyto nejnovější spisy:
„Sklenička kořalky“. Dle Albana Stolze volně přeložil
a upravil kněz Fr. Perůtka, cena 14 hal.; „O liho-
vinách.“ Napsal Jan Bečvan, cena 16 hal.; „Proč piješ?“
Dle polského spisu faráře Kapice vzdělal Jan Taglia-
ferro, farář v Borové, cena 10 hal., vydané vesměs druž-
stvem „Vlast“, a zdobystarší; „Kořaleční mor. Příspěvek“
ku statistice společenské bídy. Sepsal Karel Adámek.
Roudnice 1884. Týž článek: „Alkoholismus“ v „N.
slovníku Ottově“ (I. 893—896); Týž: „Z bojiště proti
kořal. moru“ a „O alkoholismu“. Josef Koněrza: „Pryč
s kořalkou“ (1885); „Katechismus střidmosti a zdrželi-
vosti“. Dle J. Neumanna vzdělal a upravil Fr. Perůtka.
Brno 1902 (dědictví Cyrillo-Methodějské). „Alkoholis-
mus.“ Krátký přehled časových otázek. Sestavil Dr. Jan
Šimsa, řídící lékař sanatoria pro nemoci nervové a
duševní, u J. Otty v Praze. „Nepřítel lidstva“, Bystřice
pod Hostýnem u Fr. Šidla: časopis: „Rozhledy po
lidumilství“ s přílohami: „Milosrdný samaritán“ a
„Listy střidmosti“, Praha, redaktor JUC. Frant. Cyril

tace pro spolky střidmosti, jež dle mého názoru by neměly scházeti v žádné farnosti. Kéž by tato přání záhy se splnila! K tomu křesťansko-socialní: „Zdař Bůhl“

Vlk; Zhouba lidu od Jana Tagliaterra; Obrana abstinence a Kořalka před porotou od Bedřicha Koháříka (Bečvana); Pijáctvi od Dr. K. Bulíře; O alkoholismu, jeho významu sociálním a zdravotnickém od Dr. V. Novotného; Viktor Kraus: Jak může škola působiti proti nemravnému zneužívání lihových nápojů?; Dr. Rudolf Vlasák: Proti alkoholu, Chrudim 1898 a. j. — Spolky zdrženlivosti v Č e c h á c h jsou: v Liberci, Karlových Varech, Ústí n. L., Jablonci, Warnsdorfě, akademiků v Praze — vesměs německé; pak české ve Vysokém Mýtě, Plzni a na M o r a v ě ve Valašském Meziříčí. — Ze členů rakouského spolku zdrženlivosti ve Vídni sluší uvést: kuráta Ottu Kozlika, faráře Raimunda Bilka, kaplana Bedřicha Konáříka v Prostějově, Ant. Orla, Dr. Karla Mayera, Jindř. Schneidra, faráře Jana Tagliaterra a j. (Sr.: kalendář Charitas, 1905, 58—61.) — Pro lid hodi se zvláště povídka: Zrcadlo kořalečníků. Napsal Václav Kosmák.

Skvostným dárkem na památku Svatého přijímání, biřmování nebo kanonické visitace může být

P. Martina z Kochemu

PROSTOMILÁ KNÍŽKA

čili

K MODLITBĚ, ROZJÍMÁNÍ I ŽIVOTU DOKONALÉMU PROSTINKÝ NÁVOD PRO KAŽDÉHO.

Přeložil se svolením nejd. k. a. konsistoře v Praze ze dne
30. ledna 1901

Th. Dr. Karel L. Řehák, farář u sv. Ducha v Praze.

Cena vázaného ex. 1 K, se zlatou ořízkou K 1.20.

Roztomilou tuto modlitební knížečku, vkusně v kapesním formátě v plátně vázanou, vřele doporučí

nakladatelství družstva Vlast v Praze čp. 570-II.

Brožury družstva Vlast.

1. **Hříchy socialních demokratů** při řešení dělnické otázky v Rakousku. Napsal T. J. Jiroušek. Cena 10 haléřů.
2. **Nový pláč koruny české**, aneb zrada na státním právu národa českého. Napsal T. J. Jiroušek. Cena 10 haléřů.
3. **Sabinismus, barákovství, pokrokářství a „národní“ dělnictvo**. Napsal T. J. Jiroušek. Cena 10 h.
4. **Španělská inkvisice a její hrůzy**. Napsal T. J. Jiroušek. Cena 10 haléřů.
5. **Svatováclavská záložna a obrana katolíků** proti socialním demokratům. (Zde uvedeny jsou defraudace socialních demokratů.) Napsali L. † 5 a L. † 7. Cena 10 haléřů.

6. **Odpověď social demokratům ve věcech záložny Svatováclavské.** Napsal Dr. Václav Kyjovský. Cena 10 haléřů.
7. **Desatero socialní demokracie.** Napsal Dr. Rud. Horský. Cena 8 haléřů.
8. **Z dob našeho probuzení.** Účast družstva Vlast v křesťansko-socialním hnutí česko-slovanském. Cena 20 haléřů.
9. **O nuceném sňatku civilním a rozlučitelnosti manželství.** Řeč JUDr. Jul Nejedlého. Cena 12 haléřů.
10. **Česká panama.** Napsal R. Vrba. Cena 12 h.
11. **Naše chudoba.** Napsal R. Vrba. Cena 12 h.
12. **Pryč se sv. zpovědí?** Od Dra Aug. Eggera. Cena 16 hal.
13. **Luteranství v Čechách až po bitvu na Bílé Hoře.** Řeč Dra K. L. Řeháka. Cena 24 h.
14. **Má protestantství přednost před katolicismem?** Napsal Dr. K. L. Řehák. Cena 12 h.
15. **Ligurianská morálka.** Napsal Dr. V. Kyjovský. Cena 4 haléře.
16. **Socialní otázka a církev katolická.** Napsal Fr. Vaněček. Cena 10 haléřů.
17. **Červený doktor mastičkář.** Dle německého na naše poměry upravil Liga † 45. Cena 10 h.
Vstupenky: a) do schůzí důvěrných dle § 2. shrom. zákona, a b) do schůzí spolkových pro pozvané osoby, prodávají se 100 za 50 h, a 1000 za 4 K.

Objednávky uvedených brožur a tiskopisů jen za hotové přijímá a vyřizuje: *administrace družstva Vlast v Praze-II., čp. 570. Žitná ul.*
